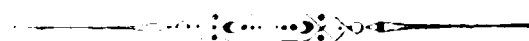

ÖNB
+Z217070106

ŽIVOT I DJELA

SENJANINA

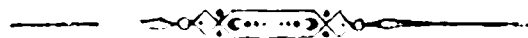
MATEŠE ANT. PL. KUHAČEVIĆA,

hrvatskoga pjesnika XVIII. vieka.

Na sviet izdao

MILE MAGDIĆ.

U SENJU.
TISKOM I NÀKLADOM H. LUSTERA.
1878.

VISOKORODJENOMU GOSPODINU

JAKOVU PLEMIĆU KUHAČEVIĆU,

BIVŠEMU BLAGAJNIKU I ARKIVARU NJEGOVA VELIČANSTVA POKOJNOGA MAKSIMILIJANA, CARA MEHIKANSKOGA, CES. KRALJ. POMORSKOMU VOJNOMU POVJERENIKU U MIRU, VITEZU CARSKOGA AUSTRIJSKOGA REDA FRANJE JOSIPA, KOMTURU PAPINSKOGA REDA SV. GRGURA, OFICIRU CARSKOGA MEHIKANSKOGA GUADALUPSKOGA REDA, VITEZU CARSKOGA MEHIKANSKOGA ORLOVA REDA, VITEZU CARSKOGA BRAZILIJANSKOGA RUŽINA REDA, VITEZU KRALJEVSKOGA PRUSKOGA CRVENOGA ORLOVA REDA III. RAZREDA I VITEZU KRALJEVSKOGA BELGIJSKOGA LEOPOLDOVA REDA,

POTOMKU SLAVNOGA MATEŠE,

POSVEĆUJE OVO DJELO

IZDAVALAC.

Predgovor.

Pišuć lani „Topografiju i poviest grada Senja“ dobih slučajno u ruke djela glasovitoga Senjanina Mateše Antuna pl. Kuhačevića, i to: njegov životopis od njega latinskim jezikom pisan, i njegova pjesnička djela. Upozoren na toga čovjeka Kukuljevićevom razpravom „Hrvati za nasljednoga rata,“ a posvema se osvjedočiv o njegovoj znamenitosti iz njegovih diela, bio bih sjegurno vele pogriešio, da se nisam latio izdavanja te zanimive ostavštine.

Sada nešto o rukopisu. Ovaj je rukopis svojina ces. kr. pomorskoga vojnoga povjerenika u miru Jakova plemića Kuhačevića, koji mi ga je osobitom prijaznošću, za koju mu se ovim javno zahvaljujem, na porabu ustupio. Pisan je na prostom papiru; ima ukupno 104 lista ili 208 strana srednje osmine, te je tvrdo vezan. U pravopisu nema nikakove dosljednosti. Samostavnici pisani su sad velikim sad malim početnim pismenom; za š stoji sad **sc**, sad **ss**, sad **sch**; za č: **cc** ili **ch** ili **cch**; za j: **gy**, **gi**, **yi** ili **j**; za **c** sad **cz** sad **c**; za **g** sad **gh** sad **g**; za **s** sad **sz** sad **s**; za **dj**: **gi** ili gyi itd. Po dvie, pače po tri rieči pisane su skupa n. pr. **potribnoje**, **nakonkonca**,

začetćeš, kisuse, dušaćeti, njegaćuse držat. Usuprot je pako interpunkcija — malom iznimkom — prilično dobra, a slovničkih pogrešaka nema mnogo.

Što se samoga teksta u ovom izdanju tiče, glavna mi bijaše briga, da bude vjeran, a nadam se, da sam to i polučio, tim više, što je čitavi rukopis jednako čisto i pomno pisan.

U Senju koncem mjeseca travnja 1878.

M. Magdić.

I.

ŽIVOT.

Mateša Antun pl. Kuhačević,[1]

jedini hrvatski pjesnik svoga vremena u Primorju i u hrvatskoj Krajini, rodio se je u kraljevskom i slobodnom gradu Senju dne 21. studenoga 1697. od otca Pavla Kuhačevića, imućna i od sugradjana obće štovana senjskoga patricija i majke Klare rodjene Korada, koja se već četrnaesti dan poslije njegova poroda prestavi s ovoga svieta.

---

[1] Porodica Kuhačevića potiče iz Bosne. Poslije njezina osvojenja po turskomu sultanu Muhamedu II. godine 1463. preseli se ona sa 47 drugih bosanskih porodica, medju kojimi su bile i glasovite starodavne obitelji Daničića, Domazetovića i Radojevića, u Dalmaciju i već godine 1473. odanle u Senj. Godine 1634. podieli joj car Ferdinand II. poradi velikoga junačtva proti Turčinu i velikih zasluga za carstvo i kršćanstvo, poveljom izdanom u Beču dne 25. ožujka, ugarsko-hrvatsko plemstvo i ovaj grb: Osovljen vojnički štit modre boje, podno mu zeleno polje, koje oplakuje more, na polju osovljen žut lav, razkoračiv zadnje noge, lievom gazeć polumjesec, a desnom stojeć na polju, repom dvostrukim sižuć do ledja, iz otvorenih ralja izplaziv crven jezik drži lievom prvom nogom

Prvi uzgoj dobi naš Mateša Antun u obiteljskoj kući i kod svojega strica Luke, „protonotara apoštolskoga, plovana, kanonika i arkipopa senjskoga stolnoga kaptola“ — kako se sam nazivlje — koji ga je poslije prerane smrti njegova otca pod svoje okrilje uzeo i za njega se sve do konca života brižljivo starao.

Kad Mateša Antun navrši šestnaestu godinu svoje dobe, posla ga stric na Rieku, da u tamošnjem jezuitskom kolegiju nastavi nauke, jer je bio opazio, da mu je sinovac osobito oštrouman. Pošto Mateša izuči tako zvana humaniora, što na Rieci što u Gradcu, a filozofijske i pravne nauke na gradačkom sveučilištu, podje u carsku tehničko-vojničku akademiju („architecto-militarem academiam“) u Beč. Tri godine dana zatim bude izabran zastupnikom senjske obćine na carskom dvoru, te zastupaše vrlo pomnjivo i revno interese svojega rodnoga

tri razcvjetana ljiljanova cvieta, desnom pako zlatno sunce, oko kojega blistaju četiri zviezde, te je okrenut na desnu stranu štita. Na štitu stoji otvorena vojnička kaciga, na njoj kraljevska kruna, u kojoj stoji do koljena vojnik u crvenu odielu imajući na glavi crnu ugarsku kapu (kalpak) nakićenu ždralovim perjem, lievom se rukom podbočiv, a desnom držeć gol mač, na koji je nabodena kaciga, a nad njom turska glava, koja gleda preda se. Sa vrh kacige pa do dna štita obavija ga s jedne strane iz nutra žut a iz vana modar, s druge strane iz nutra biel a iz vana crven zavoj. Od porodice živu još sljedeći potomci: Jakov, ces. kralj. pomorski vojni povjerenik u miru; Antun, c. kr. nadoficijal kod glavne carinare u Trstu i djeca njegova: Jakov, c. kr. financijalni perovodja u Trstu i Ludmila; Eduard, prislušnik kod c. kr. državnoga odvjetničtva u Rovinju; Henrik makinista III. razreda kod austrijskoga Lloyda i djeca njegova: Dragutin i Hermina: Vilibald, pučki učitelj u Vodnjanu (Dignano); Lucija udata Piazzota; Marija, učiteljica u Kopru (Capodistria): pa Franjica i Amalija.

mjesta. Povišen brzo iza toga na čast agenta u pravnih vojničkih poslovih („agens juratus bellicus"), vršio je točno i savjestno svoju dužnost, ali samo kratko vrieme, jer podje napokon u vojnike, buduć da njegovoj neobično djelatnoj duši nije više prijao sparni zrak pisarne.

Za vrieme poljačkoga nasljednoga rata (1733—1736), u koga se je i car Karlo VI. poradi pragmatičke sankcije zapleo bio i u kojem su se osobito izkazali nekoji senjski brodovlastnici, koji su carskom dozvolom svoje galije i fuste naoružali, te u lukam i na otvorenom moru franceske, španjolske i sardinske brodove napadali i otimali, postade Mateša Antun zapovjednikom jedne takove senjske galije i dobi častni nalog, da na svojem brodu preveze napuljskoga kraljevskoga namjestnika Viscontija, koji se je vraćao iz Napulja u Beč. Izvršiv sretno Mateša dobiveni nalog, zahvali se na časti pomorskoga kapetana i povrati se na kopno. Iza toga bude imenovan kraljevskim sindikom senjskoga kapitanata, te oženi dne 26. studenoga 1741. u svojoj četrdeset i četvrtoj godini Klaru, mladu kćer zastavnika Ivana vojvode Vukasovića, nazvana Vodopije. Ali jedva što je sa svojom milom drugaricom dva mjeseca proživio, postade auditorom onoga vojnoga odjela hrvatsko-primorskih krajišnika, koji je upravo imao otići na ratište u Bavarsku. Dne 22. siečnja 1742. krenuše napomenuti krajišnici a s njimi i naš Mateša iz Karlovca u Bavarsku, odavle sa ostalom austrijskom vojskom u Česku, zatim preko Rajne u Elsas a odavle rajnskom Falačkom, Švabskom i Bavarskom po drugi put u Česku. Probaviv tri godine dana na vojni,

povrati se Mateša kao udovac — žena mu bijaše jošte prve godine iza njegova odlazka na rodjaju umrla — u svoje rodno mjesto, te podje ondje koncem godine 1745. u mir.

Nu već sljedeća godina 1746. ote ga tomu mirnomu životu i povuče ga proti njegovoj volji u vrtlog politički. Kada je naime početkom mjeseca kolovoza te iste godine poradi novoga vojničkoga ustrojenja primorske i karlovačke Krajine bila buknula očita buna u ogulinskoj pukovniji, u Senju, oko Brinja i u jednoj strani Like[2], izabra senjska obćina našega Matešu i kapetana Matu Čolića löwensberžkoga (de Löwensberg), brata ondašnjega biskupa senjskoga, svojimi zastupnici na carskom dvoru. Mateša pristane istom nakon dužega oklievanja, kan' da je slutio, da će ova misija za njega uroditi vječnim zatvorom, te podje sa svojim drugom u Beč, kamo stiže koncem mjeseca kolovoza 1746. Dok je ondje revno zastupao lokalne interese svojih sugradjana, te polag inštrukcije dobivene od svojih birača osobito zahtievao, neka se grad Senj oprosti vojne a podvrgne civilnoj upravi, stiže od senjskoga biskupa Vuka baruna Čolića de Lö-

---

[2] Ovu novu vojničku organizaciju Krajine primorske i karlovačke po maršalu i princu Sachsen — Hildburgshausenu i s toga buknulu bunu, koja je u historiji poznata pod imenom bune brinjsko-ličke, opisa obširno Franjo Vaniček u svojoj: „Specialgeschichte der Militärgrenze.“ Wien 1875. I. Band, Seite 487 — 507 i Ivan Kukuljević Sakcinski u XXXVIII. knjizi „Rada jugoslavenske akademije“, str. 153 — 158. Onamo upućujem čitatelja, koji se želi o tom potanje obaviestiti.

wensberga jednomu velikomu carskomu savjetniku pismo sljedećega sadržaja: „Stavite majora baruna Galla, majora Karla baruna Portnera i auditora Matešu Kuhačevića u arest, i udilj će se ugasit ličko-primorska puntarija.“ Na ovu zlobno izmišljenu denuncijaciju senjskoga biskupa bude Mateša iz nenada dne 6. studenoga 1746. u palači princa Sachsen — Hildburgshausena, u kojo se je upravo toga dana desio, uhvaćen i kod koruških vrata („Kärnthnerthor“) pod zatvor stavljen. Odanle premjestiše ga dne 11. studenoga u kaznionu iliti — kako sam u svojoj avtobiografiji kaže — Stockhaus, a odovud poslaše ga dne 12. siečnja 1747. okovana na sud u Karlovac, kamo prispje na 21. siečnja. Tu bude Mateša u 12 funti teško gvoždje okovan i u tamnicu nad Koranom bačen. Muke, što ih je ovdje za svoga 34 mjesečnoga tamnovanja pretrpio, predočuje nam sam živimi crtami u svojoj drugoj poslanici, koju pisa sa Spielberga svojemu bratu Franji Kuhačeviću, kanoniku senjskoga stolnoga kaptola.

Medjutim bude po maršalu Sachsen — Hildburgshausenu kao zapovjedniku karlovačkoga generalata sastavljen vojni sud. Predsjedao mu pukovnik Josip Benzoni. Iztragu vodio generalni auditor Andrija vitez Jenko. Prisjednici bijahu po jedan major, kapetan i perovodja. Po ovom sudu, sastojećem od samih inostranaca, bje Mateša dne 27. listopada 1747. skupa sa početnici brinjsko-ličke bune u palači karlovačkoga generala prvi put preslušan. Kriminalna iztraga potraja sve do 20. kolovoza 1748. Napokon izreče vojni sud dne 20. studenoga 1749., na temelju lažne izjave Marka Butorca i porkulaba Mate

Sertića nazvana Šuvake,[3] nad Matešom kao početnikom rečene bune sljedeću odsudu: 1. Skida se s časti carskoga auditora, 2. oduzima mu se sav imetak, koji imade pripasti kraljevskomu fisku, 3. spomen mu se briše sa svieta a njegova osoba odsudjuje se na vječni zatvor. „Ali svjedok mi je sam Bog pravedni sudac," kaže Mateša u svojoj latinskim jezikom pisanoj avtobiografiji, „da nisam spomenutoj buni nikakva ma niti najmanjega povoda dao, bilo to posredno ili neposredno, ili sam ili po drugom, te da sam polag toga glede nametnutoga meni zločinstva nedužno odsudjen bio.[4] Zašto je to pako Bog dopustio, nesmie se iztraživati. Pravedan je i pravedan njegov sud. Čemu rieči trošiti? Poradi grieha i neznanja moje mladosti udarila me je ruka gospodinova i ponizila, da upoznam njegova pravedna djela i da odstu-

---

[3] Evo što veli Mateša o izjavi ovih dvaju svjedoka u svojoj drugoj poslanici, pisanoj svomu bratu Franji:

„K tomu se prot meni svidočanstvo diže,
Ne božje da vražje spletene od mriže.
S jedne strane Marko Butorac izreče:
Da ga ja odpravih, da u Liku trče,
Da trče u Liku ondi smutit ljude,
Da ću mu dat, što mu za napitak bude,
S druge strane Švaka kada mi je pravil,
Da je Brinj u slogu, da sam slog pohvalil.
Razlogom dokazah koliko se more,
Da prot meni krivo obadva govore.
Ma zaman; moj govor toti nima vire,
Što ki svidok veli protokol pobire."

[4] I Vaniček kaže u svojoj „Specialgeschichte der Militärgrenze," I. Band, Seite 500: „Dass sich nach den Untersuchungsacten der volle Beweis gegen die wahren Anstifter desselben (nämlich des Aufstandes) gesetzlich nicht herstellen liess."

pim jednom s moga zločestoga puta, te da činim pravu pokoru, kao što će jasno biti iz onoga što ću poslije reći.“

Četrnaest dana poslije proglašene odsude t. j. dne 4. prosinca 1749. bude Mateša skupa sa majorom Karlom barunom Portnerom, bivšim zapovjednikom grada Senja, na seljačkih kolih u moravsku tvrdju Spielberg nad Brnom odveden, te stiže onamo na 7. siečnja 1750. „Uništav ovdje u naznačeni mi zatvor,“ pripovieda Mateša dalje, „nadje moja duša u njem proti svakoj nadi svoj mir i pokoj. Nu prije nego li počmem pripoviedati o drugih dobročinstvih božjih, kojimi se je udostojio mene po svomu neizmiernomu milosrdju obasuti, naertati ću u kratko moj prijašnji život. Neka to bude na veću čast božju, a iskrnjemu na pouku.

Da pravo rečem, ako nešto potanje moj prijašnji život razmatram, tada se može o meni punim pravom reći ono, što se je nekoč o Židovih kazalo: „Četrdeset godina srdih se na rod onaj, i rekoh: ovi ljudi tumaraju srcem, i neznaju putova mojih.“ Budué da sam skoro četrdeset godina, koje bi bio morao upotrebiti samo na slavu i čast božju, tako u ništetnosti i taštih ludorijah potratio, smiem iz svih onih godina ili dana jedino to (ništetnost i ludorije) mojim nazvati. Nije ni čudo. Djetetom nesisah majčina mlieka, dječakom odgajaše me stroga maćuha a postavši veći nepriznavajuć dobroga nauka i spasonosnih opomena spomenutoga moga gospodina strica, sljedjah nagon i strast naravi. Poslan u riečki jezuitski kolegij na nauke počeh pod hvalevriednim upravljanjem mojih učitelja kao iz sna probudjen

Boga poznavati i njemu se svagdanjimi molitvami i čestimi izpovjedmi u ruke davati, ali došav opet na slobodu i odputovav na više nauke u Gradac i Beč sadjoh daleko sa započetoga puta pobožnosti. Jer godinami i pogibeljnimi i blizimi zgodami tako — o žalosti! — požudom mojom odvraćen i zamamljen propao bijah, da sam pravednim božjim sudom neizmiernom sliepošću razuma udaren i požudam moje volje predan, ne razumno nego slićnošću živeć, išao nerazbornim putem sinova ovoga vieka kao blago, ne kuda valja ići, nego svakuda, kuda blago ide. S toga bijah lahkoumam, promjenljiv i nestalan dušom i srcem u svih željah i djelih mojih, nepoznavajuć niti puta, kojim mi bijaše ići, niti cilja, za kojim mi bijaše težiti. Govorah kao diete, mišljah kao diete, umovah kao diete. U nevolji strašeć se pakla obraćao bih se Bogu, molio bih mu se vruće, plakao bih i na pomoć ga zazivao. U sreći pako odvratio bih se od njega kao pun mjesec od sunca. Padši u grieh letio bih odmah na izpovied mienjajuć uviek izpovjednike. Ali jedva što bih se izpovjedio, opet bih na skoro pao i kao pas na izbljuvano prijašnjemu se životu povratio. Netajim, da sam skoro svaki dan svetu misu slušao, ali bez pobožnosti. Molio sam svaki dan marljivo jutrnju i večernju molitvu: krunicu, časoslov („officium“) neoskvrnjenoga začeća i druge molitve, ali raztrešeno. Propovjedi („conciones“) pohadjao sam rado, ali više od znatiželjnosti nego od pobožnosti. Dielio sam milostinju i činio druga dobra djela, ali ne od ljubavi; jednom rieči, šepao sam na obje strane, ustmi častih Boga, srce pako bijaše puti, svietu i vragu privrženo. S toga — o velike

dobrote božje, o velikih dobročinstva božjih prama meni nezahvalnomu! — uza sve to, što sam raznimi nadahnući, nutarnjimi i izvanjskimi ukori, nevoljami, najtežimi bolestmi, progonstvom neprijatelja, zatvorom i očevidnimi čestimi pogibeljmi tiela i duše i na moru i na kopnu natjeravan bio, da izkorenim tu duševnu bolest i da učinim pravu i iskrenu pokoru, sasvim tim nemogoh se nipošto, kao da sam snom omamljen i gustom tminom obavijen bio, na to nakaniti, već odgadjajuć pravu pokoru od dana do dana, uztrajao sam tvrdokorno u tmini i bio bih bez dvojbe sve do vječne smrti uztrajao da nije milostivi Bog po svomu neizmiernomu milosrdju neistinu spomenutoga čovjeka, koji me je proti svomu znanju i savjesti pravici predao, u kaznu i moj popravak okrenuo i dopustio, da sam moću izrečene odsude službe, časti i imetka lišen na vječnu tamnicu odsudjen bio i polag njegove premudre odredbe i nedokučive promisli u Spielberg došao."

Dok je Mateša u Spielbergu svoje dane boravio čitanjem nabožnih knjiga, izpoviedanjem grieha, trapljenjem tiela, neprestanom molitvom, strogim postom i čestim promišljavanjem prijašnjega života, čineć tako — kako sam veli — pravu i iskrenu pokoru za griehe čitavoga života, nastojaše iz petnih žila njegov stric Luka, bivši tada predstojnik senjskoga stolnoga kaptola, da mu izhodi slobodu. U tu svrhu odputi se on mjeseca srpaja 1750. skupa sa Matešinom sestrom Klarom, udovicom senjskoga patricija Stjepana Vudragovića u Beč, te zamoli u carice Marije Terezije audienciju. Na urečeni dan stupi Klara u bogato izvezenu senjskom odielu sa svojim

stricem pred caricu, te padši pred njom na koljena moljaše milost za svoga brata, ali poluči samo to, da je carica obećala povratiti Mateši prijašnju čast carskoga auditora, što se i sbilja dogodi dne 20. svibnja 1752.

Tako ostade Mateša i nadalje u Spielbergu sve do 15. rujna 1756 zatvoren. Toga dana pako odpratiše ga skupa sa majorom Karlom barunom Portnerom u Beč, a odavle 18. prosinca na Schlossberg u Gradac, kamo treći dan stiže. Tu ga baciše iz nova u tamnicu, u kojoj proživi punih devet godina. Dne 25. rujna 1765. bude iz zatvora pušten, te dobi dozvolu, da može do daljnje naredbe slobodno po tvrdjici hodati.

Ovdje prestaje Matešina avtobiografija, te ju on završuje sljedećimi riečmi: „Svjedočim pako pred Bogom i ljudmi, da sam ovaj kratki životopis iskreno i istinito sastavio, i to ne u drugu svrhu, van jedino na veću čast božju a iskrnjemu na pouku: zločestim na zasramljenje, grieśnikom na utjehu a pravednim na nagradu."

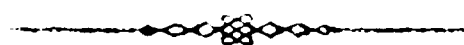
Njegova poslanica pisana sestri Klari[5] zasvjedočuje, da je dne 19. lipnja 1772. nakon 25 godina, 7 mjeseci i 12 dana pušten sasvim na slobodu; a o posljednjih njegovih dnevih pripoviedaju njegovi potomci, da je, vraćajuć se iz Gradca u Senj, u Zagrebu obolio i tu mjeseca srpnja 1772. umro, te velikim saučešćem ondješnjega gradjanstva a osobito stolnoga kaptola pokopan bio.

---

[5] Vidi osmu poslanicu.

II.

DJELA.

1.

OSAM PRIJATELJSKIH POSLANICA.

Na štalca.

Dobrostivi štalče, molju,
Kad štat budeš, koja slide,
Za nać štogod za tvû volju,
Čin', da 'z glave škrb otide.
Svaki veras od početka,
Šti pomnjivo do svršetka.

Priprosti su, prav' da j', versi,
Jer vezani prez meštrije,
Sime vindar, kô 'z njih prši
Od svitovne ni norije.
Tamljan nikad nemiriši,
Koga živi oganj griši.

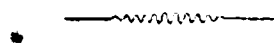
Za temelj pak ovo drži,
Nećeš izać izvan puta;
U 'vih listi što god leži,
Budi manna, budi ruta;
Iz istine, kấ nemire,
Kot iz vrutka sve izvire.

Ako svrhu sudiš znati,
Kâ j' ganula ovo dilo,
Dvostruk uzrok istu prati,
I sprovaja na vidilo.
Jedan tiče neg' priproste,
Drugi tužne i žalostne.

Priprosti se znam smućuju
Nad zulumom, kî j' na meni.
Ma kad pravi prohod čuju,
Ostat ćedu kot kameni.
Oto anda njim svitlosti,
Od smućenja da su prosti.

Jedno pako tužno srce,
U žalosti, kâ ga truje,
Kad se kripi, lahkost steće,
Svojih rana muk nećuje.
Eto! dakle tužnim trave
Da od boli s njom ozdrave.

U ostalom štalće mili,
Kada prošteš sve koliko:
Ak' ti med tim što omili,
Prosimo te ovoliko:
Na dobromu slavi Boga,
Na zlu spričaj nebogoga.
Ostaj zdravo,
Sudi pravo.

LIST PRVI.

Na svoga

Gna strica popa Luku Kuhačevića, plovana, kanonika i prepozita katedral crikve senjske.

Poklon, pozdravljenje, gospodine striče,
Srca flaštar moga i oka zinice!

Znam, tuga i žalost da Vam dušu kolje,
I srce da huče cić moje nevolje.
Jer ljubav, s kom ste me 'z ditinstva ravnali,
S kom na noge digli i na škule dali,
Nadhaja očinsku. Otac poda žitak,
A vi dobar nauk i vas moj imitak.
S toga za vas kripit već krat stah na mahu,
Već krat druge misli delo sustavljahu.
Da kripim, ljubav me j' očinska stezala,
Da ne, kripka tri su 'zroka proti stala.
Znah, ča lik na ranu, kî s' prirano meće,
Jest bolnu od škode i od boli veće.
K tomu je stvar bezredna da on one kripi,
Kî njega žaluju za kim oko kipi.

Ča već? ni moć naći tako slasne riči,
Kâ prez druge masti srdačnu bol liči.
Već krat bol žestoka i usta zaveže,
Kamo l' neće uho, kô riči poteže.
U 'vakom gibanju, hoću l' ili neću,
Zeh najzad onu stran, kud me želje kreću.
Vaš plač, vaša žalost čuda me već muče,
Neg' kalež, koji pih očito i muče.
Prez odmaka anda odlučih kripiti,
Za dignut vam suze, al' makar otriti.
To j' moj cilj jedini, ufanje mi pravi,
Da ću ga dostignut od vaše ljubavi.
Najmre kad otvorim da j' žalost škodljiva,
Drugo da ni 'zroka za plakat me živa;
Treto, kad dam flaštar lik pripravan rani,
Kî i tugu tira i od tuge brani.
Dostignuvši, neće bit milošća mala,
S tim ću se kot sasvim moga 'zbavit hala.
Nu naklonte uho, negubimo vrime,
Primite za dobro moga pera sime.
Od kripljenja kripost ovo sobom nosi,
Privite ga k srcu kripitelj vas prosi.

Da žalost što prudi, rekal bih plačite,
Vaša derte lišca i sve sploh hučite.
Tucte takaj prsa i vlasi skubite,
Ugodite srcu, sebi pomozite.
Ma ovo neprudi[1] il' vam peć, il' kuhat,

[1] Eccl. 30. v. 25.

Kî je jednuč mrtav, neposta već duhat.
Stvar, kâ je svršena, ta već nima konca,
Nov se nenačini iz razbita lonca.
Nek' človik uzdiše, nek' cvili, nek' huka,
Nek' grebe, nek' dere njegva lice ruka,
Nek' z glavom zid mlati, nek' s' baci u more,
Žalost niš neprudi, pomoć se nemore.
Ne samo neprudi, dapače u dilu
Škodljiva je kruto i duši i tilu.
Telo drži mukla ma oštra zimnica,
Sve kolike ude prohaja nje žica.
Kak' terc halju dube, kak' črv drvo para,
Tako žalost srce nevoljno umara.[1]
Jilo j' kako šuvar, pilo pada teško,
Glava puna škrbi što gljeda, sve j' mrzko,
Sušidu se kosti, koža se savire;
Meso pada; a krv po žilah umire,
Pače, kad je žalost moćna i velika,
Za malo uguši i jaka človika;[2]
S toga i duh sveti naprvo donosi,
Da se žalost tira, jer mnoge pokosi.[3]

Tužna pako duša posve je 'zvan sebe;
Nit čuje, nit vidi, nit zna reć besede.
Tuga ju tak tišći, tako ju bol boli,
Da nje bol nadhaja sve kolike boli.

---

[1] Prove. 25. v. 20.
[2] S. Thomas de tristitia.
[3] Eccl. 30. v. 25.

Ova se na mukah savija prez mire,
Žuč, pelin i čemer svaki čas pozdire.[1]
S otim vridi Boga, žitak suskraćuje;
A vrag se veseli, da dušom piruje,
I ovo za prvo. Za drugo: ni 'zroka,
Da se ja žalujem, Bog je za svidoka.

Ja povoljno živem, ma ne po naravi;
Milošća je božja, kâ me na 'vo stavi.
Imam sva potribna, niš mi se nefali,
Život u pokoju, duša Boga hvali.
Plaća je obilna, pol rajniša na dan,
Pri toj nis verujte, ni žajan ni gladan.
Odića je dobra gornja dolnja tilu,
Prigovora nije ni jilu, ni pilu.
Stan za me dost snažan, ložnica ugodna;
Samoća je kratka, jer nima zakona.
Sada se razmišlja [razmišljanja ova
Razmećahu srce da prem od olova].
Sada se razmišlja šećuć gori doli,
Smrt, sud, raj i pakal, sada se Bog moli.
Sada se počiva, sad se knjige štedu,
Sad se ji, sad rabi, sve lipo po redu.
Slobodno med zidi srce ni vidilo
Povoljniji dnevi, pokle se rodilo.
Sve svita razkoše stavte na studiru,
Jedina od mojih otegnut će miru.
Jer zlo, kô Osipu braća htihu dati,

---

[1] S. Chrisostomus ad olimpiadem.

Bog — človik, kom hvala, u dobro obrati.[1]
Obrati, i tako da ni moć nać časti,
Za dati mu, da me ovdi čini klasti.
Ma pustimo ovo, ča pult nedosiže,
Homo na razgovor, ki srce uzdiže.
Ča je 'zrok žalosti? trostruka pedepsa:
Tamni glas, i pržun i dignuta kesa.
Po pravom zakonu sve tri smrtne rane,
Jer nemiloj smrti sve su tri prikladne.
Ma š njimi pod sviću zdravoga razloga
Nisu od žalosti neg' od razgovora.

Tamni se glas dignu [o sveti Ivane![2]
Budi i u napridak ti od naše strane].
Tamni se glas dignu,[3] pošteni povrnu,
Poštenje uživa sad prvanju cenu.
Ma da s' i nevrati, nebih bil od špota,
Makar pred očiju Boga Sabaota.
Jer neznam pregrihe, kâ bi meritala,
Prot' meni odluka, da j' takva opala.
I to je, ča najveć srce kripi liči;
I s čim se nezmerno moja duša diči.
Zaman me svit špota, ako sam ja pošten,
Zaman me svit hvali, ako sam nepošten.
Dela, dela, daprem nisu svitu znana,
Činidu človika poštena i sramna.

---

[1] Genes. 50. v. 20.
[2] S. Joannes v. Nepomuk.
[3] Na 20. Maja 1752.

Pržun je dug, ni fajde, jer mu j' rok do smrti;
 Ma kî zna, s vrimenom da se nerazprti?
S vrimenom se jadri, s vrimenom dobiva,
 S vrimenom siromah bogastvo uživa.
S vrimenom rožica iz stabla procvita,
 S vrimenom tičica iz gnjizda prolita.
U delu je ruka čudnovita božja,
 Već krat se nasiti, kî nemisli grozja.
Već krat, kad bolnoga likari ostave,
 Prot' svakom ufanju molitve ozdrave.
Bog kraljevo srce na sred drži dlana,
 Kud hoće, kot vodu, tamo ga naklanja.[1]
Griši me ufanje, stat ću dobre volje,
 Duša će po smrti dobit stanje bolje.
I to sve već, buduć da pržun ni zloća,
 Ali od kakova nepoštena voća.
Za zle je i dobre, poštenim je pošten,
 Kot u svako doba zločestim nepošten.
Škula j' od mudrosti, slipom vid podaje,
 Kî ga nepopada, ota slip ostaje.

Ubožtvo da j' palo pod fiskusa ruke,
 Cić toga nećutim ja najmanje muke.
Gola me mat rodi, gola me svit prije,
 Gol ću poć iz svita, kad smrt vrat obrije.
Bog je dal, Bog je zel, Bog tak' imat hoti,
 Hvala, dika i čast njegovoj dobroti.[2]
Ako kad na putu razbojnici srite,

---

[1] Proverb. 21. v. 5.
[2] Job 1. v. 21.

Reć ću jim pivajuć niš nimam, odite.
Dokle ovdi budem, ni se ča skrbiti,
Ako tegnem izać, Bog će providiti.
Bog hrani živinu, ribe, tice, mrave,
Kamo neće one, kî ga prav' slave.

Ća dakle žalošćom, kad ni š njom koristi,
Kad človika smrtnu čini travu gristi.
Kada ni uzroka za mene žaliti,
A manje u plaču vrime boraviti.
Reć ćete ni 'zroka, ti moraš trpiti,
Vam u tomu glave ni triba tupiti.
Od trpljenja čisto sveti Paval veli,
Triba mu j' trpiti, kî spašen bit želi.
K tomu evangjelje: blaženi kî plaču,
Blaženi progonstvom, kih cić pravde tlaču.
Ni sveca u nebu a manje naroda,
Koga ni oprala uz oganj ta voda.
I sam Bog za svoje kraljestvo dobiti,
Popri žuhku čašu moral je izpiti;
S tim da b' i ča trpil, ča bi zato bilo,
Grihi su još teži, neg' bi se trpilo.
Sve trpljenje moje svitlosti i mraka,
Ni drugo 'zvan da ni slobodnoga zraka.
Ovo pak ni muka 'zvan onom, kî hoće,
I kî kruto hlepi na nezrelo voće.
Kî se trsi z glavom da zide probije,
I prot' riki plovuć dá porat dobije.
Reć ćete, dobro je, teb' srića netruca;
Ma meni za tobom tužno srce puca;

Ti bi moj razgovor i šćap mê starosti,
A sada ni živa koga se popasti.
Sve otide širom, nitko nespoznaje,
Kom dobro učinih, ta tugu zadaje.
Kot vrebac pod krovom sam u kući kukam.
Ni, za tak' reć, kî bi vode podal rukam.
K tomu, kad razmišljam, kî nas duh razcvili,
Hoć' od muke tilo da se z dušom dili.
Žalost niš neprudi, to j' božja istina,
Ma š njom se razstavit, to j' posal, to j' cina.
Želim imat pokoj i žalost odbiti,
Ma pustoj naravi ni moć odoliti.
Ljubav je velika, s tim žalost još teža,
Uzal je od brunca jači i železa.
Na ovi vas poboj i razlog tegoće,
Razsvitljenje slidi, kô svist proti meće.
Znam, da srce puca [mrtav plače živa,
Pišuć suza lišce od mila proliva].
Znam, da srce puca, ljubav bol poraja,
Iz ljubavi žalost i radost izhaja.
Naravsko je dilo, što se pravo ljubi,
Da se kruto žali, kada se izgubi.
Jakov patrijarka daprem pun kriposti,
Ni li za Osipom pucal od žalosti?
Za mladim Tobijom ni li stari plakal?
Ni l' se slip od želje prama njemu makal?
Kralj David, kad začu, Absalon poginu,
Absalon sinu moj plačnim glasom viknu.
I živina, kad se s porodom razstave,
Vrime išćuć mladež turovno borave.

Znam, ni prijatelja, sve je odstupilo,
    Ča j' preja u srići na ruke hodilo.
Takov je svit; rumena kad rožica grubi,
    Od špota je šipak i cenu izgubi.
Dokle jedan cvate, dok mu srića sviri,
    Svak na njegvu sopru, svak na ljubav viri.
Čim se pošemeri, čim se kolo zvrne,
    Prez odmake svaki škinu mu obrne.
I ća je još teže, mnogi zanke plete,
    Kî je malo prija srićnom lizal pete.
Lastovicu slide, ta u letu dojde,
    Kad zima nastane, odkud j' došla, projde.
U letu žuberi, stanara veseli,
    U kući mu gnjizdi, srićan ćeš bit, veli.
Čim zimu obćuti, na put se odpravi,
    Za prijeto dobro svoj mu smrad ostavi.
Ovo su pilule, kê ni moć požditi,
    Prez da se krv smuti i utroba siti.

Znam, da misal duha,[1] kî jaram naprti,
    Jače bode dušu neg' strile od smrti.
Zlo j' zlo od zlotvora, ma j' zlo čuda gore,
    Kô zada prijatelj od Judine kore.
Prvo se zlo čeka, ter ni tako moćno,[2]
    Drugo je, ter žari, iz nenad' je došlo.

Sve to znam po sebi, sam bih u tom tancu,
    Daprem nepovite znam boli užancu.

[1] Vladika
[2] At praevisa minus tela ferire solent.

Ma i znam, da s' človik, koji služi Bogu,
Za nepoć 'zvan puta vlada po razlogu.
Razlog pak 'zgor taknut odapire čisto,
Da se toj žalosti nima dati misto.
Razumim bezrednu, naravska neškodi,
Ova sama dojde i sama odhodi.
I ča ni moguće stignut po naravi,
To vindar s vrimenom dobar lik ozdravi.
Lik privite k srcu, evo ga na ruku!
Š njim ćete ugasit svu koliku muku.

Prija svega proste pomoć od propela,
Prez ove, kot znate, nisu srićna dela.
Sam pogljed u 'ni križ i od križa rugu,
Svakojaku živcem 'z srca kida tugu.
On od zla izbavlja, on tira napasti,
On čini žalostne u veselje klasti.
Kî se njem' utiče, kî ga pravo moli,
Ta svitu i pultu i vragu odoli.
Po tom razcinite da naše tegoće,
Nisu nego božje od ljubavi voće.
Koga Bog pohaja, toga on i ljubi,
Srićan u suprotah, kî srca negubi.
Ako Bog za našu hti ljubav umriti,
Zač mi za njegovu nećemo trpiti?
I to sve već, kada sam veli ovako;
Jaram je moj sladak, moje brime lahko.
I je jaram sladak kot i lahko brime;
Ovo zna, kî j' pravo božje kušal sime.
Odtud bacte misal na lip kroj od svita;

Za lik nać hoćete što žalost skopita.
Na vraga je skrojen, janjca kožu nosi,
Pod kožom vučjimi okol' zubi kosi.
Lukav je luk, strilom u srid cilja cilja.
Kad spruži, stril leti više niže cilja.
Grob je pobiljeni, 'zvana se lip vidi,
Pogledaj u nutar, gnjusni su mu zidi.
Ljute j' narod zmije, ov da se izleže,
Svojoj zubi trbuh materi proreže.
Mačka je, kâ sprida grli, mili, liže,
A odzada grebe, kud z nohti dosiže.
Rekal bi na njemu, Ivan je Krstitelj,
Poglej mu utrobu, Irud progonitelj.
Za zaslipit one, kî se njega plaše,
Kot jedan Protheus svak' kip zeme na se:
Sad je vuk, sad jagnjac, sad lav, sad lisica,
Sad oral, sad jastreb, sada golubica.

Istina pri njemu ni nego norija,
A velika mudrost ča je? furbarija.
Čistoga bit srca i hoda prez truha,
Sablazan je pri njem i jedna bol suha.
Živit na šarafe i znat mišat harte,
Pamet je, a ne art, koja slidi tate.
Za mudroga drži, kî j' lisina oka,
Kî prez srama šepa na obadva boka.
Kî je od istine, kî put drži pravi,
Ta mu j' cupi lupi, ta mu j' norac pravi.
Kî tašćinu ljubi, tomu se on klanja,
Kî vangjelje slidi, otoga proganja.

*

Za svoj cilj[1] obić će brda i doline,
Blazi se i onim, kî nisu od cine.
Dospivši svom cilju, škinu jim obrne,
Za plaću špot daje i drži za bene.
Dok mu greš po volji, miran u govoru,
Badni ga, od toga fortuna u moru.
Služi mu sve leto, jedan dan nerabi,
Svu tvoju prvanju udilj službu zabi.
Kad ti dobro čini, svoj interes išće,
Neće da mu gori za ostunj ognjišće.
Vas u se zaljubljen nepoznaje živa,
Hoće da kot ulje sam na vodi pliva.
Med mu j' na jeziku, pun je prijaznosti.
A u srcu zmija puna lažljivosti.
Na oči se smije, lipu ceru kaže,
Mučeć koplje jamu u nju vuć pomaže;
I ča sam nemore išće skroz drugoga,
Samo da u jamu spravi nebogoga.
Prikladan tičaru, kî prelipo sviri,
Kad bizg, zanka, procip na tičicu piri.
Na koga se zeme čvrsto uzal veže,
Ni mira, dokle ga pod laboru vrže.
A kad koga grli, kad diže visoko,
Priklopi ga mrižom, da pade nizoko.
S jednom ričjom, posal njegove meštrije j',
Sliditelje svoje da na suhu brije.

O kulike kralje, kulike cesare,
Pomori, posiče i spravi u žare!

---

[1] Kad želi ča obdržat.

Kuliku gospodu i velu i malu,
    Svim svojim razstavi kot za jednu šalu.
Paren kašu hladi daleko od svita,
    Rezična su svakom njegova kopita.
Niš ni u njem stalna, 'zvan jedna nestalnost.
    Trg njegov čast, blago i kratka nasladnost.
Sve tri dim i trnje, himba i privara,
    Jedna slatka otrov, kâ trbuhe para.
Zaslipe človika, vode ga okolo,
    Dokle ga upelju u paklensko kolo.
Tad jo! i pomagaj, tad škripljenje zubi:
    Ča prudi, sve dobi a dušu izgubi.[1]
Ni li anda bolje u samoći biti,
    I čineć pokoru š njom Bogu služiti,
Neg' se držat svita i njemu služiti,
    Pak dušu i telo na svrhi zgubiti.

S tom istom pak mišljom hote okol svita,
    Ni potriba na to da se testir pita.
Pogljete na grade, sela i dubrave,
    Cesarstva, kraljestva, orsage države:
Nećete nać kuće, kâ svoj križ neviče,
    Kâ gorko nezdiše očito al' muče.
I kî križ, da b'st' znali, i od kê tegoće,
    Vam bi bil ta vaš križ od jedne slatkoće.
Od onud odstuplja svake hvale srića,
    Ovdi silom išće svoj kvartir nesrića.
Ondi kuga mori, drugdi glad nežali,

[1] Quid prodest homini etc. Math. 16 v. 26.

Ovdi rat nemili žge, robi i pali.
Ondi muž i žena kako pas i mačka,
Ovdi otac z dicom kako gad i kačka.
Ondi špot i prikor i črni obrazi,
Ovdi se drug drugu i brat bratu mrazi.
Ondi bol dodija i negre iz kuće,
Ovdi nije brašna ni dobre obuće.
Smrt ondi sploh grabi i lipo i drago,
U dim ovdi leti znojom spravno blago,
Ondi pravde žgedu, ovdi neslog tanca,
Jastreb golubicu a vuk davi janjca.
Ondi puca srce i oči kipiju,
Da pravedni toneć žučnu vodu piju,
Ondi se med sobom rod i pleme grize,
Ovdi pred progonstvom simo tamo bize.
Ondi se na slugu tuži i divicu,
Ovdi buka stoji na zločestu dicu.
Ondi škriplju zubi na svoga suseda,
Da pri njem nimadu mirnoga obeda.
Ondi proklinjeju suca, govorčina,
On da krivo sudi, ov da j' opačina.
Ondi buka stoji na lotre i tate,
Da hine, da grabe i nete da plate.
Prez ticat ostala, ondi postol tišći,
Ovdi je tak težan, da 'z noge krv pišći.

Nu vaš križ na sriću od kê je težine?
Skoro prama drugim nima prave cine.
Ni zlo križ nositi kot stari govore,
Zlo j', neznat križ nosit i od zla još gore.

Človik je, kî čini iz teškoga lahko.
    Iz lahkoga teško, iz žuhkoga slatko.

Sad malo nadalje svim jadrom u more.
    More bit, kô slidi da bilje pomore.
Svi mudri govore: fortuna otvara,
    Srce i meštriju jednoga mornara.
U boju se pozna junaštvo vojnika,
    U suprotah človik, kî j' srca velika.
Mornar na bonaci, vojnik zada peće,
    Vel človik u srići lahku cenu meće.
Kad jednom po volji srića gre na ruke,
    Kâ j' art, da od njega nije čuti buke?
Lahko se uboštvo pri blagu podnaša,
    Lahko se glad trpi, gdi je dobra paša
Na zimu se smije pri dobroj odići:
    Lagak je križ žeja pri povoljnoj pići.
Bolje od prikora kad zdravlje služi,
    Pri lipom se ružni raztresa i ruži.
Ma kada se jedan prez pomoći najde,
    A prot njemu propni iz svih stran izajde.
Što se tada ćuti? što srce govori?
    Kako se med ognjem i med vodom bori?
To zna Job najbolje i stari Tobija,
    I prvi i drugi izvrsna delija.
Razbludjen kot žena od straha umire,
    Strašan i pun ran z lahka žuč ždire,
Kî ni kušal mora, na reful bled biva,
    Kî j' fortunu skuril, friškom burom piva.

Kî ni vonjal praha, preja boja drhće,
    Star vojnik u boju srce stiče veće.

Nu sada u jednu sve misli složite,
    Niste li star soldat, ovo mi povite?
U istinu jeste, tajat se nemore,
    Toga su svidoci i zemlja i more.
Kuliko krat more je vam smrt pritilo,
    A vam je pricenje za jedan smih bilo.
Gdi drugi drhćahu od morskoga praha,
    Vi davaste srce da nimaju straha.
Nakraj, nakraj, drugih kad sploh vapaj staše,
    Vaš njihovo srce kanat batrivaše.
Po jugu i buri, fortuni, bonaci,
    U pivanju vaši prohajahu danci.
Ni potriba drugo, s malim se odpire,
    Kê vaše na moru biše srce mire.
Kud god ste jadrili ali burdižali,
    Vali su vas posud za školja držali.

Od kopna ča ću reć? kâ vam nisu zala,
    U trudu i znoju priko vrata pala?
Neg' rekoste vašu prvu mašu mladu,
    Staste za pastira kosinjskomu stadu.[1]
U Kosinj, Brinj, Senju, mesta dobro znana,
    Već od let pedeset biste za plovana.
Biste i prepozit, kanonik uza to,
    Očito j', svidoka ni triba nada to.

---

[1] Za plovana u Kosinju dolnjega sela.

Ma bi li kâ radost prez imat žalosti?
Biste l' sve to vrime od nastora prosti?

Očito j' i ovo, da pod starost vašu,
U Beču rekoste drugu mladu mašu.[1]
Vani u Schönbrunnu u cesarskom dvoru,
Gdi kušnuste ruke svem kraljevskom zboru.
Poštenje veliko! diže ga i ovo,
Da s tih stran redovnik neima takovo.
Veselje ne malo, radost kruto slatka.
Ma bi li, molju vas, prez svakoga jatka?
S tim veseljem htiste da me oslobode,
Vrag školnika svoga da smete, podbode.
I smete. U kom bi ufanje velo,
Ta spod ruke željno prikopiti delo.
Eto! z medom žuči, rute i pelina,
Eto! čemerikom pomišana vina.
Posuda trpiste, posuda pilule,
Posuda postolci, koji noge žule.
Posuda križ, muka, posuda tegoće,
Posuda trud i znoj, slatko, žuhko voće.
Gdi je med, tu je žuč, tako svit prohaja,
Sve sploh radost žalost, a smih plač pohaja.
Gdi šenica nikne, kukolj mesto najde,
Prez zločeste trave ni moć naći brajde.
Da stanem nabrajat od vaše mladosti,
Ča ste potrpili do vaše starosti,
Kvadernu bi spravil, ma nek' stranom idu,
Zaman oću badnut nika, kâ sad slidu.

[1] Godine 1750.

Izgubiste oca stara ma poštena,
Ni srebra ni zlata nad dobra imena.
Izgubiste mater, plemenita roda,[1]
U svemu nje žitku neima ukora.
Razborna, pobožna, ponizna, poštena,
Tiha, blagodarna, škrbljiva, poslena.
Š njom hvale dostojnom mnogo izgubiste,
Dokle biše živa prez škrbi živiste.

Zgubiste dva brata, Pavu i Antona,
Obadva u gradu od lipa zakona.
Prvi na svoj strošak brod fustu sagradi,
Patentom cesarskom arma i obradi.
Za poštenje grada vojeva po moru,
I gradu dopelja ne jednu odoru.
Drugi spravan staše u svakoj priliki,
Za vernost cesarsku svoju krv proliti.

Zgubiste dva strica, Tadiju, Jakova,
Oba plemenita i na boj gotova.
Oba od poštenja i rodu i gradu.
To stari gradjani već neg' dobro znadu.

Zgubiste glavara, kî vam rede poda,
Kî vas već ljubljaše neg' da b' bil od roda.
Kermezinske farbe diku svega grada,
Brajković biskupa još po letih mlada.

Zgubiste sokola Vuksića plovana,
U kleru senjskomu vridna i pohvalna.

---

[1] Katarina hći vojvode Budanovića,

Ovoga ljubljaste kot Jonat Davida,
Jednom prez drugoga ni bilo obida.
Zgubiste i druge, braću, prijatelje,
Za kimi još nisu ugašene želje.
I vindar po svoj toj tugi i žalosti,
Bezrednom smućenju nedaste oblasti.
Plakalo je srce [ni moglo od manje,
Milo je čoviku da zgubije janje].
Plakalo je, ma plač nestupi 'zvan sloga,
Mehćaše ga razum s prutom od razloga.
Umrši bijahu, na to se rodiše,
Umrit je svim jen krat, to duh sveti piše.
Ča god je od Boga daprem strašni biči,
Slaji su od meda, to su vaše riči.
A sada za manom jeste se pustili,
Kuliko da popri niste niš trpili:
Kuliko da popri niste niš zgubili,
Ča biste kot mene iz srca ljubili.
Ni li to sramota? ča te mudri reći,
Kad čuju, da j' beteg od razloga veći.
Ah! gori s tim srcem, oči otvorite,
Razloga se držte, sebe nemorite.
Nu sami sudite ako je pravedno,
Da se ja žalujem otako bezredno.
Ča sam ja, za manom da tako hlepite,
Da sebe cić mene žalošćom morite?
Nis bolji od onih, kê druga mat rodi,
Človik sam, prah, pepel i pina na vodi.
Jedan sûd od pomij i od črvi ješka,
Od zal, muk i skrbi jedna vrića teška.

Ako se u meni što dobra nahodi,
To j' božje, od njega to isto prohodi.
Ostalo u meni, što me Bogu mrazi,
Od mene samoga znajte da prolazi.

Da bih vaš razgovor, bihu drugi veći,
Ta morete posud kad hoćete steći.
Gdi je dobar puias, gdi s' vari i peče,
Razgovor s velikim tam' korakom trče.

Da ni prijatelja, nut velika čuda!
Posegnite u žep, nać ćete jih čuda.
Prijatelji svita žepa se držidu,
Ako prazna najdu od njega bižidu.
Gdi su prazna jasla nij' vola nij' krave,
Gdi su tesni žepi nij' časti nij' slave.
Prav, verni prijatelj od zgor gre dolika,
Ovoga svojajte čini vas velika.
Dar je duha sveta, u srcu pribiva,
Kî ga pravo svoja, ovdi raj uživa.

Misal cić zla duha, kâ vam srce riže,
Odbite, napast je s kom vrag plete mriže.
Ni duh, kî razcvili i kî smuti kašu,
Sam je Bog jedini, kî nakloni čašu.
Od Boga ('zvan griha) zlo, dobro potiče,
Prez njegove volje ni vlas se nemiče.
On žge i on siče, on šalje suproti,
Ljubi kê pohaja, nepokorne kroti.

Ta duh bi orudje,[1] skin me Bog pohodi,
I vrati iz puta, kî u pakal vodi.
Ljubiti se ima kot Bog zapovida,
A on neka pazi ča ga čeka sprida.
Potribno je smućnje da na svitlo shode,
Ma joj se onomu po komu dohode.
Očito je, mene zakopaše živa,
Ma ni testir izreć nu l' prava al' kriva.[2]
To su sudi božji, on će to suditi,
I plaću polak del svakom udiliti.

Tuliko mogu reć pred Bogom i ljudi,
Da duh, kî me prida, opako zabludi.
Prot znanoj istini obtuži i reče:
Brinjsko — lička punta da 'z mene poteče.
Prisižem živomu kî me stvori Bogu,
Da nebih s puntari u najmanjem slogu.
Niti bih u slogu, nit punti dah 'zroka,
Ako krivo velim zgubil oba oka.
Vodili me slipa od kraja do kraja,
Nevidila moja nikad duša raja.
Ovo vam govorim pred koga mi j' priti,
Vrh toga ću takaj živit i umriti.
Zaglavljujem po tom, eto vam svitlosti!
Cić mene nimate 'zroka od žalosti.
Eto vam izviše lika proti boli,
Ak' ranu nediže, čini da neboli.

---

[1] Instrumentum.
[2] Eccl. 8. v. 17.

Ča dakle zalošćom ponavljam beside,
Gdi trava neraste neka tamo ide.
Nerec'te nemogu, sve se s onim more,
Kî stvori i vlada nebo. zemlju, more.
Kî umri na križu iz prave ljubavi,
Za da nas od pakla i svih zal izbavi.
Batrivo se držte, skrb 'z glave bacite,
Za razigrat srce malvasiju pite.
Nakon konca vašu z božjom združte volju.
Veseljem ličite tužnu glavobolju.
Niš ni tako žuhko, s česa velo srce
Slast sebi povoljnu i radost nesteče.
Veseli budite makar s kim od roda,
Znam da ga imate i od dobra ploda.
Vesel človik cvate, žitak produžuje,
Dobro mu pristane, štogodir blaguje.
Pustite svit jadrit kako mu je drago,
Mi dilujmo ono, ča je Bogu drago.
Za njegovu ljubav mirno križ vucimo.
I čašu strpljeno. kû nakloni, pimo.
Njega se mi držmo i kâ Boga roda,
Kû časte i slave svi širom narodi.
Blažen i blaženstvo vrh njeg'va kolina,
Koga je ufanje ime gospodina.
On kot dobri otac 'z nenadje će priti,
I našu u radost žalost obratiti.
Ni se jošter čulo, nit se j' živ izustil,
Da j' Bog sebi verne ikada zapustil.
Veran je u riči, drži što obiće,
Na manje nemore božanstveno viće.

S tim vas Bog veseli, stojte dobre volje,
Z lahka Bog učini, da je za 'vim bolje.
Ako za spasenje duše ima biti,
Hoću se prej' smrti s vami poljubiti.
Ako ne, ufam se tu milost dostati,
Da ć'mo se po smrti u raju sastati.
Metim toga grlim, za oca spoznajem,
Ruke dično ljubim do smrti ostajem
Ponizan, pokoran, odkud? jur to znate.
Vaš sin i sinovac **Kuhačević Mate.**

O. A. M. D. G.

LIST DRUGI.

Na

popa Franu Kuhačevića.

Zdravo brate Frane! evo knjige na te!
I žalost i radost sobom nosu za te.

Srce mi povida tvoje želju volje,
    Da bi rad znat prohod od moje nevolje.
Provan si prijatelj kot skroz oganj zlato,
    Nepita svidoka moje pero na to.
Nemogu od manje brate prijatelju,
    Neg' da [ma u suku] tvoju 'zpunim želju.
Eto šti! počimljem, kâ slidu pomnjivo,
    Odhiti što j' mrtvo, obdrži što j' živo.

Sam znaš, da bih poslan četrdeset šesto,[1]
    Kot deputat senjski u Beč stolno mesto.
Za moju nesriću pravo ono doba,
    Kô cić reda[2] smuti krajinu hudoba.

[1] Godine 1746.

[2] Poradi militar-regulamenta aliti riforme.

Toti me niki duh[1] Bog se znaj, kê vire,
Razpisa, kot da bih uzrok puntarije.
S tim na šest novembra[2] skroz delo meštrije,[3]
Bih u rešt[4] zet, prez znat odkud med led bije.
U 'nom prvom palu sva mi se krv smuti,
I narav ne malu tegoću obćuti.
Ma kad se razibrah, zeh strpljenje na se,
Podložih se križu koga na me klaše.
Stah se Bogu molit, kî suproti šalje,
I gljedah, ča će bit iz mene nadalje.
Od otud poslahu[5] u profosku kuću,
Gdi od glave ljudi dereju obuću.
Gdi s' uz miserere kanta de profundis,
I slave, kî slažu quadrata rotundis.
Toti devet nedilj zaprta držahu,
Pak me put Korane[6] mahom odpeljahu.[7]
Donikle[8] na putu gošćahu kot brata,
Pa cić moga biga[9] pratiše kot tata.[10]
Bivši u Karlovcu[11] častihu, ma kako?
Da ti ovo povim, neb' obedval slatko.

---

[1] Od primorskih stran vladika.
[2] Godine 1746.
[3] Na lipe riči.
[4] Ki se nahodi kod vrat od Korotana.
[5] Na dan svetoga Martina pred večer.
[6] Put Karlovca.
[7] Na 12. jenuara 1747. po noći.
[8] Skoro do Novoga Mesta prama Karlovcu.
[9] Nedaleko od Novoga Mesta vas smućen skočih iz hintova. i stavih se u trk za pobignut.
[10] Vezana.
[11] Na 21. jenuara istoga leta.

Častihu čemerno da s' nemože veće,
Podaj Bogu dušu, a Bog duše neće.
Bacihu u turan skoro kot lupeža,
Zacupaše noge u tarna železa.
Vrh njih pak z manjimi na križ okovaše,[1]
Za da j' tužnom srcu jedno malo lakše.
Tu med stražom ležah kot panj odsičeni,
Ni kovke srebrne ni moć nać pri meni.[2]
Kud okom posegneš oganj je i voda,
A za sebi pomoć ni vesla, ni broda.
Strašna opaz na me, drže za višćaca,
Strah je, da poletim nebude zapaca.
S toga oštra straža dan i noć čuvaše.
I z golim oružjem sploh uza me staše.

Ovdi ćeš more bit upitat i reći:
Povi mi, molju te, kî bi križ najveći?
Vas ležah med križi kot u jednoj vreći,
Kî će moć povidat, kî j' od koga veći?
Ranjenik od već ran kad se malo badne,
Drži jadan, da su sve jednake rane.
Obuzdani bihu svikolici udi,
A život privezan, sad vrh toga sudi.
Nesmidu se oči pomolit na stakla,
Samo za povirit, je l' se magla makla.
Uši zatvoreni nečuju 'zvan zvone,
Al' na mostu buku kad se kola gone.

---

[1] Za livu nogu i desnu ruku.
[2] Štogod je od srebra pri meni bilo.

Nos na mesto zraka na mesto mirisa.
    Davi se s patuhom vodenoga plisa.[1]
Jezik u procipu smiš potribna reći,
    Pak drž' prst na usti ak' se neš opeći.
Ruki meja stavna, nima testir nujna,
    'Zvan obroka držat noža ni piruna.
Noge u škripeli, železna povlaka,[2]
    Neda jim učinit jednoga koraka.
Puca na njih koža, tužne škriplju kosti,
    Ni mila, ni draga da od muk oprosti.
K ovomu priloži straža neda spati,[3]
    A okov nepušća iz ložnice stati.
Ni knjig, ni zabavi, manje pogovora,
    Upitaj, pitanje nima odgovora.[4]
Boli na izminu, još jedna neprojde.
    Druga i prez kučit udilj na dvor dojde.
Hrana pomoz Bože, postelj stisni pleća,
    Jedna z drugom neznam kâ je muka veća.
Profos obahiva na dan po dva puta,[5]
    Je l' okov na mestu, ni li sašla s puta.[6]
Jilo, kô se šalje, nima takaj mira,

---

[1] Turan kruto umidan i s paučinom nakićen.

[2] Okov okol 12 funti.

[3] Vikom i trupanjem.

[4] Stráh je šćapi: oštra je bila pripovid za smanom progovorit.

[5] U jutro i u večer, daprem sam bil kruto betežan.

[6] Ako sam li jih otvoril.

Ni l' u njem kontrabant[1] unj se većkrat dira.
S jednom ričjom križi i z desna i z liva,
Čudo vrhu čuda da pustihu živa.
U istinu turska da me j' ruka takla,
Takova podnašal nebih nigdar pakla.
Vindar sve strpljeno podnašah tegoće,
I prijeh na pleća kako božje voće.
Ufanje obdržah da će bolje biti,
Kad tegne pravica na vidilo priti.
Svršivši u turnu već tri dela leta,
Velika železa bihu iz nog zeta.[2]
Obrijahu bradu na križ okovaše,
Po noći iz turna u dvor[3] odpeljaše.
U dvor, ma kud? kamo? u jednu konobu,
Malo lipši kvartir neg' u jednom grobu.
S prsure na oganj, iz groba u raku,
Kamo god se ganeš moraš plaćat tlaku;
Jer i toti straža dan i noć čuvaše,
I z golim oružjem kod postelje staše.
Nesmiš š njom besidit, al' reć budi mirna,
Još manje naklonit jedan žmuljić vina.
Neg' lezi, ter slušaj, žderi žuč, ter muči,
Trpi, Bog je trpil, ter jaram tvoj vuci.
Ovo pred procesom. A što u procesu?
Jo! bi i pomagaj i krvi i mesu.
Već tri dela leta, misec dan pritegni,

---

[1] Ni li med istvinom kakova cedula al rašpa.

[2] U oči Lucine, to jest na 17. oktobra 1747.

[3] Na 21. istoga u dvor alit palac generalski.

Tuliko se vrime proces peljal meni.[1]
I sve oto vrime [hoć' većega hala ?].
Sad jedna sad druga je me bol držala.
Smućena bi pamet, a svist na umoru.
Spomen bi prez duha u sudačkom zboru.
Sudska pak pitanja, naime 'zvan zakona,
I duši i telu bihu od progona.
Nač ja i nemislih htihu 'z mene znati.
Ako jim nepoviš[2], grožnja od muk prati.
Uglavljeni bihu od nike meštrije,[3]
Da sam ja z družinom uzrok puntarije.
I ovo u glavi tak' stalno držahu,
Da u tom škrupula nikva neimahu.
Drži jim naprvo sunčene razloge,
Pri njih su neg' riči gole i uboge.
Peri se kak' hoćeš, zaman jezik trudiš,
Š njim drugo nečiniš 'zvan vrisk, buku budiš.
Nit oto bi dosta, neg' još sudac reče:
Žalujem sve j' zaman, smrti neuteče.
Nut lipe utihe, nut prava kadije,
Još ni proces svršen, a on glavu brije.

K tomu se prot meni svidočanstvo diže,
Ne božje, da vražje spletene od mriže.
S jedne strane Marko Butorac izreče:
Da ga ja odpravih, da u Liku trče,

[1] Od 27. oktobra 1747. do 20. augusta 1748, daprem se je mogal. da je sudac htil, u malo dospiti.

[2] Ako nebi odgovoril. kot je sudac želil.

[3] Od lukava duha.

Da trče u Liku ondi smutit ljude,
Da ću mu dat, što mu za napitak bude.
S druge strane Švaka[1] kada mi je pravil,
Da je Brinj u slogu, da sam slog pohvalil.
Razlogom dokazah koliko se more,
Da prot meni krivo obadva govore.
Ma zaman: moj govor toti nima vire,
Što kî svidok veli protokol pobire.
Kad rekoh ča je to? da se njim veruje,
A momu govoru da se neveruje?
Sudac se izusti: grih su spovidali,[2]
S toga smo jim punu u svem veru dali,
Ti pako grih tajiš, pokrivaš istinu,[3]
S toga nimaš vere ni tvoj govor cinu.
Vindar kad ča rekoh ča je za njih bilo,
Dobro pri njih mesto to j' udilj imilo.
Hoću reć, morah jim reć, da je istina,
Ča čisto znah, da ni nego neistina.
Ovo je tak' žgalo i dušu i telo,
Da jim većkrat morah reć črno za belo.
I to ne za drugo 'zvan za nečut buke,
I grožnju veliku, kad tajah od muke.[4]
Ostala netičem, kâ su se trpila,
Jer bi, da jih čuješ, proplakal od mila.
Tuliko mogu reć: nit čuh, niti sam štal,

---

[1] Proprie Mate Sertić.
[2] Testes sunt in confessis.
[3] Tu vero in negativis.
[4] Od torture.

Da se j' ikad jednom ovak[1] proces peljal.
Sve od turna muke stavi na studiru,
Jedna od pitanja odtegnut će miru.
Sud pak, kî državu da mi čisto znati,
Da se ob mom žitku i ob glavi rati.
Neštahu procesa, kot dužnost donosi,
Nit obrambe dahu, kot pravednost prosi.
Cić Marka i Švake ništo upitaše[2],
Pak udilj nazada u pržun poslaše.
S tim sam doseć moreš kako misli kolju,
Kad se z jedne pada u težu nevolju,
I to u procesu. Sada šti nadalje,
Kê po istom morah vući šešebalje.[3]

Poradi betega, kî konoba poda,
Spraviše u jizbu od prostrana poda.[4]
Pržun dosti snažan, ma oštrost velika,
Posuda slidjaše kot osin človika.
Obloci zaprti, straža prez milosti,
Zidi puni plača,[5] san nima kriposti.
Jilo je odurno, pilo nepristaje,
Berdikanje noćno[6] svemu vrh zadaje.

---

[1] Pri vojničkom sudu.
[2] Imam li još ča suprot njim.
[3] Kakov križ i muku.
[4] U jednu od dvora kamaru.
[5] Umidni.
[6] Svaki kvarat vikala je straža Werdo.

Toti prez utihe čašu pijuć žuhku,
Tri miseca čekah i leto odluku.[1]
Pak na dvajst novembra 'z dvora izpeljaše,
Pred dvorom pod bubanj odluku proštaše.
S tamnošćom[2] čast[3] dignu, kruh[4] fisku izruči,
A mene do smrti u pržun odluči.
Tri ove podepse sve tri britke rane,
Probadahu srce z live z desne strane,
Najmre od poštenja. Poštenje je blago,
Kô nadhaja zlato i kamenje drago.
Prez ovoga j' človik kako zrak prez sunca,
Manji ima rešpet nego slame unca.
Od njega sve biži kot od jedne kuge,
Kamo god se krene pun je svake ruge.
Kadi on blaguje, pošten ondi neće,
Na tla se, ča prosi da sam digne, meće.
Vas je izvan sebe, smrt za radost drži,
Žitak mu je muka, na veselje reži.

Ovak' narešena 'z dvora priseliše,[5]
Ma kamo? gdi boja popri stan imiše.
O prilipa stana! o vele radosti!
Kî bi ovom uzrok, Bog mu grihe prosti.
Da nutar poziriš, stala bi te vika,
Pored sveti pržun jednoga malika.

---

[1] Od 26. augusta 1748. do 20. novembra 1749.
[2] Cum infamia.
[3] Officium auditoriatus.
[4] Vas imitak.
[5] Na 21. novembra istoga leta.

Toti me častihu nikuliko dana,
Kot nikad ćifuti tata Barabana.
Ča ćeš, da učinim? došlo jim je ruke,
Da 'z mene špot grade i mećn na muke.
Podložih se halu, žučnu srkah juhu,
Nedah zle besede najmanjemu duhu.
Zvah Bog na pomoć i divu Mariju,
Od njih od utihe čekah likariju
Šalj' više, rekoh mu, ak' ovo ni dosti,
Ovdi žgi i sici, a na vike prosti.

Dvi nedilje zatim[1] to poštenje daše,
Da na kmetskih koli na Špilberg poslaše.
Uz kola s oružjem pratihu huzari,
Za vidit trčahu i mladi i stari.
Ne drugač, neg' kad s' kî pod višala vodi,
Za njim širom vrve od svih stran narodi.
Ov nanj z glavom kima, oni ga žaluje,
Ov se nad njim čudi, oni posmihuje.

Po putu držahu [oprosti jim Bože],
Ča bi htil od srama pero reć nemože.
Na putu držahu kot se oni drži,
Kî kot ja na koli prez poštenja leži.
Oholim je za špot, bogatim za rugu,
Prikladan jednomu od ognjišća lugu.
Plivalo je srce u tugi i muki,
Dušu probadahu meči kruto žuhki.

---

[1] Na 4. decembra 1749.

Mutila se j' glava misleć na propasti,
Gorko smućevahu oštre krv napasti.
Po svem tom Bog človik milošću udili,
Da s' kripost strpljenja od mene nedili.
Aldovah sve njemu i podah mu hvalu,
Da me nepodloži oštrijemu halu.
Jer kad grih razmišljam, s kim uvridih Boga,
Zaslužih križ mnogo teži od ovoga.

Na sedam jenuara[1] na Špilberg dojdosmo,
Povoljnije mesto neg' držah najdosmo.
Neg' stupih iz koli kmetskoga hintova,
Zeh poses zatvora za m' popri gotova.
Daše sva potribna, niš mi se neskrati,
'Zvan jednoga pera za nemoć pisati.
Vidivši ovu sprav' pak sprav' od Korane,[2]
Omah se zapriše sve mê stare rane.[3]
Pozabih tegoće, kê poda Korana,
Zadobih bolji zrak, neg' bi ondi hrana.
Krv pokoj dostignu, pamet se razibra,
Petit se otvori, srce se razigra.
U sam sebi rekoh: Bože tebi hvala,
Kî me oslobodi koranskoga hala.
Tebi hvala budi, ti iz zla učini,
Da se zlo u dobro 'z nenadje promini.
Jer da j' po naravi kû sam muku trpil,

[1] Godine 1750.
[2] Karlovačkoga pržuna i oštroće.
[3] Svu moju prvanju žalost, tugu i muku.

Bil bi se odavna u prah priobratil.
U njegve se po tom bacih sasvim ruke,
Pih čašu samoće prez ikakve muke.
Sam[1] gospon, sam sluga, ča gospon zapovi,
To sluga ovrši, kad svrši tad povi:
Ljubav je med nami, vernost nima para,
Ča ć' jedan, to ć' drugi prez svakoga kara.
Bol na pol dilimo, na polak veselje,
Med jednim i drugim jednake su želje.
Zamahni tamni glas[2] dodijaše glavi,
Vruće Boga molih od njega da 'zbavi.
I nut dara božja! nut vele radosti!
Ne'zmerne dobrote! nut lipe milosti!
Kad držah da j' nebo uši zatvorilo,
Da j' molitve moje od sebe odbilo;
Onda niknu sunce i sužnja ogrija,
Iz gomile postah prvanji delija.

Dvajstdeveti maja[3] od vojske[4] tanača,
Dobih dekret, da nis živom od zapača.
Poštenje vazeto da mi se povraće,
Za da sam opeta prez truha i maće.
Na 'v se glas probudih, nova krv pristupi,
Sasvim stari Adam od mene odstupi.
Udi se digoše, svak tanac izvodi,
Srcu čast podaše kot jednom' vojvodi.

---

[1] Sam sam gospodar i sluga.
[2] Infamia, s kom me oprtiše.
[3] Godine 1752.
[4] Titul.

Od radosti duša zavapi i reče:
Od tebe Bože moj ovi dar doteče,
Po prošnji Ivana,[1] a kroz tvoju majku,
Skinu 'z moga vrata nepoštenu zanku,
Tebi i njim hvala, poštenje i slava,
Od istoka sunca tere do zapada.
Za zahvalnost nimam da ti ča naklonim,
'Zvan jednoga srca, primi ovo molim.

Po tom mi se život još bolje pojavi,
Sad sprovajam vrime prez svake zabavi.
Dnevi su mi kratki, a noći još kraće,
Još dobro nezaspiš, jur se dan obraće.
Srce je veselo, zdravlje polak volje,
Čini mi se da sam 'zvan svake nevolje.
Ovak' živuć čekam da Bog po milosti,
Ili k sebi vazme, il' od uz oprosti.
I to j' kot u klupku što ti hoti znati,
I ja ti kot gori tegnuh obećati.

U ostalom molju niš me već nežali,
Neg' Bogu, kot i ja, na svemu zahvali.
Veselo se drži i stoj dobre volje,
Za fortunom uža vrime biti bolje.
Često kad Bog jedan po jednomu gazi,
Eskerac drugi Bog na pomoć dolazi.[2]
Za limbom bonaca za noćom dan svane,

---

[1] Sv. Ivana Nepomucena.

[2] Saepe premente deo, fert deus alter opem. Ovid.

Sunce se za zorom svoga 'z odra stane.
Jelen daprem ranjen studenac dostigne.
I hitar konj dugom po trku počine.
Brod od vetri tepen simo tamo trče.
Čim vetre uhini u porat uteče.
Lastovica zimom u Afriku sajde,
S protulićem prvom u gnjizdu se najde.
Nemiran val morski po moru halače,
Pak s' u telo savre matere bonace.
Hoću reć, veselo tvô vrime boravi,
Z lahka Bog 'z ovoga pržuna izbavi.
Ufanje nevara, pohodi cić zloće,[1]
Cić dobrote svoje oslobodit hoće.
Kraljičino srce on drži na dlanu,
Činit će da ona moju 'zliči ranu.
I to sve već, buduć ona po naravi,
Nagnuta, da bolne kad more ozdravi.
Ma kada će, veliš ota rados priti?
Makar kad tegnedu zlotvori umriti.
Griši me i oto, vindar srce gori,
Vidit ćemo Boga, kad nas smrt umori.
Ostaj s otim z Bogom i u božjem miru,
A ja zaostajem na vikovnom piru.
Tvoj brat i prijatelj 'z krvava procesa,
Pridaj **Kuhačević** z imenom **Mateša.**

[1] Cić grihov mojih, s kimi sam ga smrtno uvridil.

LIST TREĆI.

Na

sudca od Korane.[1]

Od Korane sudče poklon, pozdravljenje,
Zla te Bog izbavi to j' moje željenje!

Ti mi pelja proces moj ljubljeni sudče,
Trostruka pedepsa 'z njega u me puče:
Tamui glas, krvava zgubitak imitka,
Stanje u pržunu do mojega žitka.
Svaka od njih glavna, svaka sestra smrti,
Jedna z drugom gore neg' smrt život prti.
Ti mi proces pelja i po tvom naputku,
Sada ovdi sidim u vikovnom kutu.
Pelja, ali kako? nu l' kak' zakon kaže?
Mučim, jer po tuči zvonit nepomaže.
Posegni u njadra, duša će ti reći,
Sržbu u tom božju hoćeš li uteći.
Mogućni mogućno prot slabim vojuju,
Ma se i mogućno muče i tuguju.

---

[1] Od Karlovca.

Pokle svist zadobih nit čuh niti sam štal,
    Da se j' ovak'[1] proces kot se j' meni peljal.
Po svem tom dobro mi veliko učini,
    Da me tako oštro pedepsati čini.
Skroza to Bog človik kû stigoh nesriću,
    Kako dobri otac obrati u sriću.
Popri bih posve hrom, sad ravno putujem,
    Popri i slip i gluh, sad vidim i čujem.
Sva potribna imam, škrbi me nemore,
    Blaženstvo uživam kô dat svit nemore.
Povoljnijih dnevi ni oko vidilo,
    Ni slatkost pokoja pokle se rodilo.

Za milošću anda kû ti 'zkaza meni,
    Dostojno uzdajem sudče hvalu tebi.
Dok živ budem z dobrim misliti ću na te,
    Niti ću zapustit Boga molit za te.
Cval kot roža cvate, stupil na visoko,
    Milo te gljedalo svega svita oko.
Blagoslov zemljici po koj budeš hodil,
    Srića te družila kud se budeš vodil.
Pero ti plodilo i srebro i zlato,
    Harta ti nosila diamante na to.
Mathuzala starost dostigal po leti,
    Dva raja užival sada i po smrti.

Metim toga sudče [prilika mi služi,
    Uz zahvalnost pero da se dalje spruži].

---

[1] Bezredno.

Metim toga sudče visoko učeni,
Da t' ništo upitam podaj oblast meni:
Za na glavu sudit al' glavnu pedepsu,
Što je od potribe glavnomu procesu?
Reći ćeš i sputno: znaš zakon do slova,
Potribna je za to puna čista[1] prova.
Ovu pako čini spovid inkvizita,
Kada se zakonski od zločinstva pita;
Il' kad se zlo taji dva svidoka cela,[2]
Il' cel svidok sumnjom kâ j' pol prove zela.[3]
Jer po golih sumnjah suditi jednoga,
Pripušćeno svak zna da to ni od Boga.

Nu sad rec' u čemu mâ pamet zabludi,
Da me na pedepse od glave odsudi?
Odluka 'zrok na me meće puntarije,
U procesu pako toga 'zroka nije.
Nedah se za krivca kot je tebi znano,
Nit mi je zakonski da sam kriv provano.
Svidoci prot meni Butorac i Švaka,
I jedan i drugi nevalja dva raka.
Zakonskoga[4] puni špota, ruge, psosti,
Pred sudom nimaju nikakve kriposti.
Zloće jim otvorih kad jih s manom zoči,
Ovi su prez vere, jer krivi svidoci.

---

[1] Sole clarior.

[2] Prez truha, to jest omni: exceptione majores.

[3] Judicium proximum, ili praesumptio juris et de jure.

[4] Habent contra se plures exceptiones juris.

Z golimi ričjami prot meni vojuju,
Za sebe oprati na me laži kuju.
Sumnja pak ak' se kâ proti meni diže,
Zakonska ota ni 'zvan kû človik riže.[1]
K tom' prot svakoj tvojoj jesu sumnje za me,
Kê tvojim oružje dižu sumnjam same.
Jer znaš sumnja, koja za krivca[2] vojuje,
Najjaču za fiska doli obaljuje.

Ovdi ćeš reć: pismo[3] je ti vrat slomilo,
Koje je otajno tvô pero složilo.
Čisto si pred sudom rekal i valoval,
Prot znanju i duši da s' ga pod pero klal.
To j' istina, vindar 'z njega neizhodi,
Puntarskoj da podah 'zrok kakov prigodi.
Pismo anda ni mi moglo vrat slomiti,
I kako puntara na smrt odsuditi.
Što s' u njem uzdrži star stališ krajine,
Nov red[4] i 'zrok da se ov slakša il' 'zdigne.
Jer daprem novi red[5] jest već neg potriban,
Vindar da j' sadašnji općini škodljivan.
Općinskoga dobra iz prave ljubavi,
Što znah i čuh pero na hartu postavi.

---

[1] Praesumptio non juris, sed hominis, quae nihil probat.

[2] Pro inquisito.

[3] Synoptica informatio circa vetus et novum regulamentum generalatus Carlostadiensis.

[4] Novum regulamentum.

[5] Reforma.

Svidok je Bog mili po duši i znanju,
    Upućenje podah u tom dugovanju.
Da pak odoh na se,[1] što me na to spravi?
    Evo ti! poslušaj od toga 'zrok pravi:
Tvoja od muk grožnja ovo j' uzročilo,
    Bogoljubna sudca nespodobno dilo;
Jer kadgod nerekoh što si želil znati,
    Grožnju od muk morah na pleća pobrati.
K tomu i ufanje ako pojdem na se,
    Da more bit stignem polakšanje za se.
Jer oštroću rešta s kojom me držaše,
    Iz tela mi dušu silom izganjaše.

Nu, ako j' tom' tako kot jest u istinu,
    Po čem mi poštenje, kruh[2] i vrat odkinu?
Ti vindar odsudi[3] ma ne prez uzroka,
    Oto reć bila bi pregriha žestoka.
Otvor' anda srce, povi za utihu,
    Po čem na me smućnje obali pregrihu?
Slaba j' moja pamet za ta 'zrok doseći,
    U dvojbi ostajem ako nećeš reći.
Da rečem, da tvoj sud bi jedna osveta,
    Falit ću, ni ti zla nit zlu dah sušpeta.
Rečem, da te na to dignu rešpet svita,
    Al' koja otajna tvoga ljubav mita.

---

[1] To jest da rekoh, da sam ga složil po znanju i duši.

[2] Imitak.

[3] Neque confessum, neque convictum.

S tim ću zabludit, držim te za sudca,
Kî u svakom vridnom nima zboru truca.
A reć, da je uzrok ekspedit Kaife,
Ni testir, jer ta rič netrpi tarife.
Ekspedit lipa rič kad rič božju slidi,
Ma se to ekspedit malo kadi vidi.
Sumnja je žestoka, stav' na prsi ruke,
Ni l' list Placentinov bil 'zrok te odluke?
Ma zaman ti mučiš neć' da greš u polje,
Hoć' da su skroviti tvoje puti volje.

Muči ništar zato, pokri Placentina,
Nedaj znat uzroka za da j' duša mirna.
Hoć' da ti otvorim pravi 'zrok odluke,
Kâ mene postavi na vikovne muke?
Tamnos od pameti, grisi od mladosti,[1]
Uzročihu mojoj pokoru starosti.
Nemogaše već Bog mê grihe trpiti,
S toga me i čini ovak' poniziti;
Za da se pokorim, vratim iz zla puta,
I bojat se učim njeg've sržbe pruta.
U tom što ti sudi već neg' pravo sudi,
Na to te spravihu božanstveni sudi.
A s kon me ti mišljom cić smućnje odsudi,
Kî otajna vidi neka to Bog sudi.
Meni j' dost da imam dušu za svidoka.
Brinjsko-ličkoj smućnji da nedah uzroka.

---

[1] Delicta juventutis meae et ignorantias ne memineris.

*

Drugo ni potriba, ostaj z Bogom sudče,
Prašćam štogod 'zroči očito al' muče.
Slavu drž', kû stiže, nepust' drugom zeti,
A ja ću pit čašu i vuć križ do smrti.
Ak' ne drugdi vidit hoću te opeta,
Gdi Bog sudit bude vas svit prez rešpeta.
Ostajem zatvoren Boga moleć za te,
Od tebe sudjeni **Kuhačević Mate.**

LIST ČETVRTI.*)

Od popa Frane Kuhačevića

Na svoga bratučeda u vikovnom pržunu nahodećega.

Amicus fidelis, protectio fortis. Eccl. 6. v. 14.
Štogod draga svit poraja,
Prav' prijatelj to nadhaja.

Drago pozdravljenje moj ljubljeni brate,
Med zidi zaprti Kuhačević Mate!

Prežuhkoga ništo da ti dadem znati,
Tvâ me stara ljubav prez pristanka brati.
Narav mi pak pravi jednom u tegoći,
Nevalja pridavat nemoć vrh nemoći.
S toga stah na vagi jedno malo vrime,
Hoću l', al' ne prijet ovo na se brime.

---

*) Mateša je ovaj list stavio u stihove. Op. izdavatelja.

Zeh srce za otim, da ti se otvori,
    Razuman se nikad zlim glasom nemori.
Obznanjujem anda suzami niz liša,
    Smrt tvoga dragoga gospodina strica,
Strica popa Luke senjskoga plovana,
    Prepošt kanonika jur od dobro zdavna.
Na devet augusta[1] po navadnoj spravi.
    S ovoga se svita na drugi pristavi.
Na deset istoga vridno pokopaše,
    I koje zaslužil poštenje mu daše.

Žalujem prigodu žal mi je žalosti.
    Vindar ni takova, da ni 'z nje radosti.
Muka je valujem [jerbo ni krv voda],
    Kada se zgubije najdraži od roda.
Ma sprav' ukup misli. ter pogljej nazada,
    Pomnjivo obcini, što s' trpil do sada.
Pak zem' smrt stričevu. s tvom sjednači mukom.
    Da j' ova osin muk doseći ćeš rukom.
On se od nas dili, na to se porodi,
    Da gre kamo gredu svi širom narodi.
Vridno j' žitak peljal, vridno ga zaglavi,
    Svoj dug kî bi dužan izplati naravi.
Pomoć ti ni mogal jer starost velika,[2]
    A u tugi žitak umara človika.
Starost je sama bol, gdi s' druge pilule,
    Koji živcem srce iz utrobe gule.

---

[1] Godine 1758.
[2] Već od 80 let.

Sad je prost od svega, starost ga nemuči,
    Hukanje za tobom sad pri njemu muči.
Plakat ga neprudi, on se već nedignu,
    Srićan se more zvat da lipo priminu.
Da se oslobodi od suza doline,
    Za nečut al' gljedat svita opačine.

Prez dat u tom sveta, ovo gljej učini,
    Reci s manom: Bog mu pokoj podaj vični.
Mol' Boga za njega, to je dar najbolji.
    Kî mu moreš 'zkazat u tvojoj nevolji.
Znam bit će ti milo, srce će boliti,
    Ma kad ni već lika, nastoj miran biti.
Sam sebe batrivi, još stari Bog žive,
    Ogrijat će sunce il' z desne il' z live.

U ostalom nedvoj', na ruku ću t' biti,
    I kot pravi tvoj brat za te ću skrbiti.
U delu ću 'zkazat ljubav kâ me veže,
    Da mi tvoji križi u srid srca leže.
S tim te Bog veseli, kušujem i grlim,
    I ča prvlje slobod' od srca ti želim.
        Stari, verni, stalni od primorske strane,
        Tvoj brat i prijatelj kermezinski **Frane.**

LIST PETI.

Odgovor na četvrti.

Nihil est tam acerbum, ex quo magnus animus solatium capere non possit. Boëtius.

Neć' rožicu nać tak žuhku,
S kê čelice med nevuku:
Niti križa tak' velika,
U kom mudri nima lika.

Kermezinski Frane moj brate ljubljeni,
Pozdravljenje vraćam kô ti posla meni.

Veseljem list prijeh, s kin me ti pohodi.
Ma ostah vas smućen, kada štah što s' zgodi.
Kad čuh moj dragi stric da se z dušom dili,
Omah tužno srce u meni procvili.
Suze me proliše, pokoj me ostavi,
Sva moja utiha s plačem se zabavi.

Nečudi se tomu, uzrok je ne mali,
Da se polak pisma[1] i plače i žali.
Š njim mnogo izgubih, š njim izgubih strica,
Š njim oca i mater i š njim dobročinca.
Od pokle je Senj grad nu li se dogodi,

[1] Eccl. 38. v. 16. 18. 21.

Da se ikad u njem takov stric porodi?
Sirotu odhrani, na škule odpravi,
Za svršit moj nauk svoju moć postavi.
Sve vrime nauka niš mi nesuskrati,
Sva za me potribna pošteno izplati.
Po nauku pako prije me u kuću,
Blagodarno poda hranu i obuću.
Štogod ga zaprosih iz srca nakloni,
Niš svoga od mene nikad neukloni.
U ovoj nevolji[1] ča on nenamini,
Kî korak pod starost za me neučini.[2]
Nakani za sebe čisto ogoliti,[3]
Za mene opeta slobodna viditi.
Nemogué doć cilju [tak' Bog hti imati],
Cić mene[4] žalošćom svoj žitak suskrati.
Hoć' veće ljubavi? hoć' vrućija posla?
Hoć' milije smrti, neg' je ova došla?
O nemila smrti! i tvrda zadosti,
Za dat mi veću bol mom' stricu neprosti.
U istinu ljubav[5] bi kruto velika,
Ma i u ljubavi nahajah človika.

Ni bil od nauka [govorim prez mita,
Tamljan Bogu, hvala onom' kî merita].
Ni bil od nauka, jer nebi prilike,

[1] Vikovnu pržunu.
[2] U Beču.
[3] Sve svoje prodat.
[4] Veći del.
[5] Prama meni.

Bogoslovske tada za prijet jezike.
Tesno biše vrime, škule na daleko,
Za nać dobroćinca posve brime teško.
Nebi od nauka, ni bil philosophus,
Al' kî od sadašnje fele theologus.
Bil je glagoljita [Jerolime sveti,
Glagoljite nisu sad već za prieti.
Glagoljite puni med sobom ljubavi,
Pod kimi grad cvaše i biše u slavi.
Glagoljite žitkom svomu pelda stadu,
U svakoj prigodi lip miris svem' gradu].
Bil je glagoljita kot bihu ostali,
Kî su dost let vridno s tom crikvom ravnali.
Vindar tako učen daprem glagoljita,
Da bi plovan[1] veće od pedeset lita.
Uza to prepozit[2] i kanonik stari,[3]
Prez ticat tretu čast s kom ga Rim obdari.[4]
I sve ovo vrime kadigod se j' vidil,
Posuda kot osin dobar glas ga j' slidil.
Tako vruć u službi, marljiv u posluhu,
Da mu glavar nigdar nedade ustruhu.
Kuća redovniška, crikva u svom redu,
Neda se prot njemu reć jednu besedu.
Svoj od crikve posal navlaš nezabludi,
Što j' sam 'zvršit mogal drugoga netrudi.

---

[1] U Kosinju, Brinjah i Senju.
[2] Praepositus.
[3] Cathed. eccl. Segniensis actualis.
[4] Prot. Apost.

Prez pazit na buru, snig, led, ali vode,
    Ob četrtoj 'z jutra na oficij ode.
Pozvan kom' bolniku bogat' al' ubogu,
    Po dnevu i noći, nereče: nemogu.
Bogobojeć človik, redovnik na pravu,
    Ne sebi, da Bogu uzdavaše slavu.
Nebi od Libana, ni oral u zraku,
    Držal se j' svitlosti, rezik je u mraku.
Ni bil politicus, ni štal Machiavella,
    S tim priprosta bihu sva njegova dela.
Nebiše statista, ni štal Mazarina,
    Nit znal činit vidit da j' brdo dolina.
Vindar je dobro znal s kih stran vetri pušu,
    I kâ dela rese, a kâ rane dušu.
Na blago nehlepi, iskal ni razkoše,
    Kê za sobom duši pogibel donose.
Znal je da spasenje neleži u blagu,
    U pompah, u pultu, a manje u vragu;
Neg' da smo rodjeni za služiti Bogu,
    I za peljat žitak po zdravom razlogu,
Ako doć želimo u 'no rajsko stanje,
    Od Isusa vernim zhranjeno imanje.
Mnogi prosi, prošnjom vangjelje nadhaja,
    Dva, ovdi i ondi, kî 'mat žudi raja.
Kermezinske farbe u njem srce biše,
    Veselje pri njemu svoj koren imiše.[1]
Što mu bi na srcu, oto na jeziku,
    Od smućnje nijednom nepoda priliku.

---

[1] Spiritus gaudens floridam aetatem facit.

Tanak u poštenju, ponizan u žitku,
    Daprem bi plemenit po krvi i mliku.
Daprem zaslužene tri nošaše časti,
    Oholiji neda nikakve oblasti.
Nagnut domovini, nitkom nenaškodi,
    Mnogoga s umićom od zla oslobodi.
Pun općinska dobra, kad grad što zadobi
    Vesel, a žalostan, kada što izgubi.
Rado j' primal goste, povoljno odpravil,
    Vrime poluverno s nikim ni boravil.
Milostiv s onimi, kê Iro pokriva,
    Spružaše jim desnu da ni znala liva.
Ljubljaše pravicu, ni trpil krivine,
    Na tašće mržaše svita opačine.
Nebiše osvetan, žuč mu ni durala,
    U palu zakuha,[1] pak vadlje ostala.
Nitkom nenavidan, s veselim radostan,
    Žalosnim i tužnim iz srca žalostan.
Služeć, štanj i veran zahvalnost nezabi,
    To svoje uzdrža, tujega negrabi.
S jednom ričjom živi kot Bog zapovida,
    I kako pristoji vridna redovnika.
Negrem 'zvan istine Bog mi j' za svidoka,
    Pravim što vidihu oba moja oka.
Sve 'vo i ti sam znaš, znadu i ostali,
    Kî su se u društvu većkrat š njim držali.
Ah! da bi svi tako svoj žitak peljali,
    Nebi vrazi ljustvo tuliko svojali.

---

[1] Naglo bi se na opačinu razsrdil i planul, ma mu jad ni dugo trpil.

Kada se razibrah, kada k sebi dojdoh,
Zeh tvoj list u ruke šteć nadalje odoh.
Proštavši kâ pišeš srce se pojavi,
I krv se smućena pomalo sustavi.
Pridobro učini, da mi smrt obznani,
Smutil si kruto krv, ma srca nerani.
Razložito kripiš, kripil te duh sveti,
Kad te kâ tegoća al' napast oprti.
Slidit ću tvoj lip svet, bezrednoj žalosti
Pazit ću za nedat vrh mene oblasti.
Nit je razborito, niti Bog pripušća,
Da se človik takve u slaboće pušća.
Dokle god živ budem moliti ću Boga,
Pozabit se strica nikad neću moga,

Istinabog rad bih da još duglje žive,
Niti bi falil reć da me i prežive.
Živu bi bil za lik, mrtvomu pomoćnik,
Mnogo prudi duši pobožan redovnik.
Vindar z druge strane razlog mi prot drži,
Da je čuda bolje, da u raki leži.
I jest čuda bolje, Bogu budi hvala,
Da ga oslobodi od svitovna hala.
Živ je bil mučenik, za manom je plakal,
'Zvan u jednu crikvu 'z kuće se ni makal.
Kot grlica z drugom kada se razstavi,
Turovno na stablu svo vrime boravi,
Tako on u kući pun misli i znoja,
Sprovajaše danke prez imat pokoja.
Ni ga, kî bi kripil, ni kî b' ličil rane,

Al makar batrivil da cvilit prestane.
Jer oni kî bi š njim, sam potriban biše,
U istoj žalosti da ga drugi tiše.
K tomu podaj tugu od pokle me zgubi.
Od kih se ni nadal na nj škripljahu zubi.
Na mesto kripljenja, kô Bog potribuje,
Zadavahu jatke od mača oštrije.
Mesto kordiala il' dat rani lika,
Naklanjahu pelin s kolurom od mlika.
Sada j' u pokoju, sada već nevidi,
Kako svit proganja kî Isusa slidi.
Na zlatnu udicu kak' se ribe love,
Kako šuvar tone a olovo plove.

Bog mu pokoj podaj kî čeka u viru,
Kî u gospodinu svoj žitak zapiru.
Blagoslovljen bil prah, zemlja po koj hodil,
I blagoslovljena ura, kû se j' rodil.
Da slidim njegov svet kî mi j' većkrat daval,
Nebi se vikovnom sad u kocu kaljal.
Govoraše često: ni me strah, da ć' falit,
Krivo svidočanstvo neg' da će t' oparit.
Pogodi. Tako gre, kad slip sebe vlada,
Kada se starijih svet pod noge klada.
Pamet prez mudrosti, mudrost prez razloga
Jest jedna tašćina i radost uboga.

Što mi sad ostaje? dvi povoljne stvari,
S kimi moje srce tanca i bugari.

Jedna je veselje s kim se život pita,
    Da mi tako vridna Bog strica dopita.
Druga je ufanje s kim mâ duša gori,
    Da ću se š njim sastat na nebesi gori.

Metim toga brate hvalim na ljubavi,
    Kû mi izkazuješ u ovoj državi.
Hvala na kripljenju i na dobroj volji,
    Kû imaš za meni pomoć u nevolji.
Retki su takovi i od majke mile,
    Kî dobro i kî zlo s prijateljom dile.
Čin' za me, što moreš, Bog ti bil na ruku,
    On stostruko platil vas tvoj trud i muku.
Ako tegnem izać poznat ćeš u činu,
    Da nisi jednoga vezal opačinu.
Tegnuvši pak umrit za reć ti ostaje:
    Pomiluj ga, koji pokoj vičnji daje.
S tim budi Bog s tobom, ostajem do smrti,
    Tvoj brat i prijatelj med zidi zaprti.
Želiš li s pridivkom njeg'vo ime znati,
    Nać ćeš ga, što slidi ako tegneš štati.
        Na koga ždrib pade, toga nosi ime,
        Pridaj tvoj pridivak, to je njeg'vo sime.

M. K.

LIST ŠESTI.*)

Obznanjenje smrti g. kanonika popa Frane Kuhačevića.

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres. Hor. lib. I. Ode 4.

Papa, kralj i cesar, gospoda i kmeti,
Svaki čas nemiloj podložni su smrti.
Kad človik primine [o čemerne misli
Bi li ki sagrišil, da ovo razmisli ?].
Kad človik primine, kud telo ? u zemlju.
A duša? tu u raj al' u pakal pelju.
Kî slidi Isusa, tomu raj nefali,
A kî svit, paklenski toga oganj pali.

Dva su anda tebi puta,
Polak vere dušo verna,
Il' od manne il' od pruta,
Za bit slavna al' čemerna.
Iziberi kî ti drago.
U njem leži tvoje blago.

Poklon, pozdravljenje, mili gospodine,
Od jednoga vaše uda domovine!

Rad bih dobrim glasom razširit vam srce,
I činit, da skokom krv po žilah trče.
Ma moram prot volji suzom na očiju,
Doprinest vam glase, kê krv iz žil piju.

---

*) Mateša je ovaj list stavio u stihove. Op. izdavatelja.

Vaš brat i prijatelj kanonik pop Frane
Kuhačević ode u vikovne strane.
Na dvajst šest jenara tekućega leta,[1]
Umri 'z jutra, poklan udri ura peta.
O nemile smrti i tvrde zadosti,
Vridnom redovniku da dug neoprosti!
Bog vam bil utiha, nek' vas pamet vlada,
I glave krunjene smrt pod noge klada.
Kudgod se krenemo, smrt nas posud čeka,
Blažen, kî ju sagdi pripravan dočeka.
Pokojnoga pismo i sad je pri meni,
Što sam istim čineć zapovite meni.
S tim ostajem želeć z moje dobre volje,
Da vas Bog oprosti od ote nevolje.[2]
Vaš ponizni sluga koga još neznate,
Bit će vam u volji kada ga poznate.

---

[1] God. 1768.
[2] Vikovna pržuna.

LIST SEDMI.

Odgovor na šesti.

Kršćanine dobri, prijatelju dragi,
Bud' zdrav ali bolan, svak stoji na vagi!

Glas smrti, koju mi skroz knjigu obznani,
Gore neg' britak mač moje srce rani.
Ostah kot zastravljen kad štah moj brat mili,
Kanonik pop Frane da se dušom dili.
Pop Fran Kuhačević plemenite krvi,
Redovnik, cel človik da s' u raki mrvi.
O škode! zavapih, suze me proliše,
Srce mi od boli kot kameno biše.
Po tom tegnuh hukat, suzami prat lica,
I cvilih kot druga kad 'zgubi grlica.
Nut, rekoh, naravi kako se promini,
Hoti, da prot redu star mlada izmini.
Držah, da ć' pop Frane mene zakopati,
A sad pokopana ja moram plakati.
Ajme brate Frane! ajme ljuta rano,
Kako me ostavi i ode prirano.
Frane željo moja. Frane drago moje,
Frane draži nego srebro, zlato, zoje.

Frane prijatelju i zada i sprida,[1]
U zimi i letu kot Bog zapovida.
Frane druže verni tvrdjiji od zida,
Štogod ti zaufah nikada neizda.
Frane mâ utiho, delniče žalosti,
Svake pravi moje delniče radosti.
Jednom ričjom: Frane kripostni človiče,
U svih tvojih delih vridan redovniče.
Što ć' začet prez tebe, komu se uteći,
Kad potriba stane tancati po pleći.
Ni ga već, ni moć nać takova človika,
Kî b' za me krv prolil da bude prilika.
Vuć ću križ strpljeno, plakat te neprudi,
Ti ode, kud gredu[2] svikolici ljudi.
Da bih se htil zaklat stati te nemogu,
Za tvû dušu Frane molit ću se Bogu;
A ostalo pušćam da on s manom vlada,
Prez kojega volje vlas 'z glave nepada.
Njega ću se držat i častit u viru,
A ti kadi ležiš počivaj u miru.
Tuliko mi vindar kripljenja ostaje,
Da sam imal brata od cene i valje;
Da je svit ostavil, od suza dolinu,
Zà da već negljeda njeg'vu opačinu.

Ovako cvileći odoh malo u se.
Pustih suze da se od toga osuše.

---

[1] U biću i nebiću, u volji i nevolji.
[2] U vikovnu kuću.

Pak prionuh srcem, Bože tebi dika.
    Da mi diže radost brata redovnika.
Ti poda, ti diže, na to se porodi,
    Kot ti hoti imat tako se dogodi.
Blagoslovno budi sad i na sve vrime,
    Od vika do vika tvoje slavno ime.
Ovdi žgi i sici, a na vike prosti,
    Za da su u miru i duša i kosti.
Sad nimam od roda[1] 'zvan jednu sestricu,
    Vudragović Klaru tužnu udovicu.
Službenica j' tvoja, ovu mi uzdrži,
    Makar dok priminem smrti kosu veži.
Neka me zakoplje i zdrava ostane,
    Dok se za tim s manom u raju sastane.
Po svem tom ne moja da tvoja bud' volja,
    Jer tvoja od moje prez konca je bolja.

Svršivši ovi at, zeh strpljenje na se,
    Svi se pod križ udi dobrovoljno klaše.
Krv se upokoji, duša se pojavi,
    Od tuge i plača srce se izbavi.
Ufanje j' u Bogu, u svitu ni vire,
    Kad najveć miluje iz žil krv pobire.
Kî pod šćitom leži božanstvena vića,
    Toga neć' nebeske grišit krune srića.
Po tom tebi hvala kî mi smrt da znati,
    Bog ti trud i muku kot sam žudiš plati.
Veran si nedvojim, što pitaš izgori,
    Cval po tom i rasal kot javor u gori.

---

[1] Bližnjega.

S tim te Bog veseli, ostajem u šupi,
Gdi kiša nemoči nit padaju krupi.
Nestavljam imena, ni 'z nova snovano,
Svim je dobro toti kot zali beč znano.

M. K.

LIST OSMI.

Na

gospu Klaru Vudragović.

Poklon, pozdravljenje, gospa sestro Klara,
Evo vam, kî slidi, povoljnoga dara!

Srce dobro davna ča j' vaše želilo,
Po milosti božjoj to se j' dogodilo.
Prislavna gospoja rimska cesarica,
Mari — Terezija ugerska kraljica
Na vaše moljenje s odlučkom izusti,
Da s' mâ duša s telom iz aresta pusti.
Pustiše i pravo na devetnajst junja,
Kad nebi od toga ni najmanja sumnja.
Sad sam prost i šećem kamo j' meni drago,
Spoznivam, da j' slobod' nad kamenje drago.

Za ov dar i ne mal, kû ćete jabuku?
   Srebrna je slaba, zlate ni na ruku.
Ni triba pitati, sam sebe darivam,
   Od mene boljega sad ja dara nimam.
Uzmite me k sebi, s manom zapovite,
   Prez najmanje pitat: koju art umite?
Ni arti, kû neznam [nauči nevolja
   S onim vetrom jadrit s kojim nebi volja].
Ni arti, kû neznam, kuhar sam i pećar,
   Vrtlar, petljar, zidar, krojač i postolar,
Ditinski učitelj, praeceptor prez mita,
   Gospodar i sluga od svakoga žita.
Znam postelj načinjat, sude prat, mest kuću,
   Svaki posal činit i krpat obuću.
Znam mučat kot osal kad s' tepe al' psúje,
   Znam i reć istinu kad s' Bog uvridjuje.
S vrimenom obilno znam jisti i piti,
   Ma i znam s vrimenom glad, žeju trpiti.
S vrimenom znam vesel i znam tužan biti,
   S vrimenom znam plesat i znam bugariti.
Sve znam, zapovite ča god vas je volja,
   Mâ služba od vaše bit će misli bolja.
Bit ću vam pokoran u svem do oltara,
   Nadalje se nesmi, jer Bog nima para.

Metim dok me tegnu oti vidit zidi,
   Dajte mesto jednoj al' drugoj besidi.
Gospi sestri hvalim kot jedan brat pravi,
   Na velikoj meni 'zkazanoj ljubavi.
Na skrbi i trudu kî za me imiste,

Dok me iz aresta posve oprostiste.
Hvalim i zahvalim kuliko se more,
Nek čuje to dilo nebo, zemlja, more.
Dilo poštovano, dilo vele krasno,
Dilo milosrdno, čestito i časno;
Dilo kô j' ugodno i Bogu i ljudem,
Neće se pozabit dokle ja živ budem.
Ča velim? živit će i po mojoj smrti,
Pravit će ga narod i drugi i treti.
Kloštar ali crikvu da ste sagradili,
Nebiste tak' Bogu kot ste ugodili.
Retka su ta dila, retke udovice,
Još redje za brata takove sestrice.
Srićna vaša duša po smrti će znati,
Na četire oka Boga uživati.

Drugo neostaje, zaglavljujem hvalu,
Za dobro primite ovu dunju malu.
Mala je ma kripka, što vam srce žudi
U njoj se uzdrži, Bogu hvala budi.
Ni u njoj tarife, ni dupla jezika,
Sva j' graja složena od krvi i mlika.
S tim vas Bog veseli, stojte dobre volje,
Na sastanku našem bit će vrime bolje.
Kermezinske farbe vaš brat, jur ga znate,
Iz aresta pušćen **Kuhačević Mate.**

Na dvajst jedan junja 'z Gradca nije dugo,
Tisuće sedam sto sedamdeset drugo.

2.

PJESME NABOŽNE.

Evangjelje od pozdravljenja angjelska.

Po Luki Cap. I. v. 26.

Evangjelje sveti Luka
Kê pod sveto pero stavi.
Ovo jedna grišna ruka
U priproste verse spravi,
Na poštenje božje dojke,
Ukup majke i divojke.

Pozdravljenje.

Arkangjel Gabriel glasonoš' nebeski,
Bi poslan od Boga u grad galilejski.
U Nazaret divi šiljom, kâ nadhaja
Od neba i zemlje sva četire kraja.
Divi danoj mužu komu Osip ime,
A divi Marija Davidovo sime.
Ulizavši angjel [kip od zraka steče],
U kipu mladića k njoj stupi i reče:
Zdrava i milosti 'zvrsnom merom puna,
Gospodin je s tobom pravovernih kruna.
Blagoslovljena ti med svimi ženami,
Kê bihu, kê su sad, kê budu za nami.

Kad začu Marija ov govor angjela,
Smutila se biše i u njem kot smela;

I razmišljevaše još k tomu izviše,
Kakovo li oto pozdravljenje biše.
Tad angjel njoj reče: z duhom kot i prija,
Ništar se neplaši o divo Marija!
Izvrsnu si milost ti pri Bogu našla,
S kom si sve stvorenje daleko nadašla.
Nut! začet ćeš sina i na svitlo dati,
Njegovo ćeš ime Isusom prozvati.
Ovi će bit velik i zvati se hoće
Sin Boga živoga, privišnjega voće.
Što već? zadobit će od gospona Boga,
Pristolje Davida oca njegovoga;
U kući Jakova on će kraljevati,
Njeg'vo svrhe neće kraljestvo imati.
Na 'vo diva reče: kak' to more biti?
Muža nespoznajem, kak' sina roditi?
Odgovoreć angjel ovak' se njoj 'zusti:
Ništar se nestraši već na Boga pusti;
Duh će sveti s nebes vrhu tebe priti,
I višnjega tebe kripost obsinuti.
S toga što se sveto iz tebe porodi,
Zvat će se sin božji i gori i ovdi.
Pogljej Elizabet, ta tvoja rodjica,
Kâ se drugač širom zove neplodnica,
I ona j' začela u starosti sina,
Šesti j' misec, da ga u utrobi ima;
Jer štogod Bog hoće, takove je moći,
Prez zapača mora sve u delo poći.
Po tom diva reče ponizna i mirna:
Evo službenice moga gospodina!

Kako navišćuješ neka se izvrši,
Pripravni su na to utroba i prsi.

Ov odgovor pun kriposti
S kim duh sveti daje znati,
Da cić svoje poniznosti
Diva posta božja mati.
Kuliko se j' ponizila,
Tuliko se j' uzvisila.

O. A. M. D. G.

Pater noster.

Oče naš nebeski svet' se tvoje ime,
Kako u početku tak' i po sve vrime.
Prid' kraljestvo tvoje komu svrhe nije,
U kom mir i pokoj tvoje sobstvo sije.
Kako na nebesi gdi su sveti ljudi,
Tako i na zemlji tvoja volja budi.
Kruh naš nam svakdanji i duše i tela,
Daj danas, za da se nebi pamet smela.
Odpusti nam dug naš s kim smo t' razsrdili,
Kot mi odpušćamo, kî s' nas uvridili.
Neuved' u napast, čuvaj od prilike,
Koja čini dušu nasukat na sike;
Neg' izbav' oda zla i dušu i telo,
Da t' nebi po smrti ovo dvoje kljelo.
Amen.

Ave Maria.

Zdrava bud' Marija milosti si puna,
Gospon je Bog s tobom pravovernih kruna.
Blagoslovljena ti med svimi ženami,
Kê bihu, kê su sad, kê budu za nami.
Blagoslovljen takaj od naravi dvoje,
Isus plod prečiste od utrobe tvoje.
Prisveta Marija i mati onoga,
Kî je rič i sama svitlost oca Boga.
Mol' za nas grišnike sada i kada se
Stane z dušom diiit slabo telo naše.
Amen.
Amen, nek' tak' bude, nek' se tak' izvrši,
Za moć kraljevati svi skup na nebesi.

Nek' tak' bude božja mati,
Nek' se tako i izvrši
Za moć jednuč kraljevati
Svi skup gori na nebesi,
Ondi sitit želje naše,
I pivati na sve glase:

Zdravo hćeri oca Boga,
Zdravo majko Boga sina,
Zdravo duha prisvetoga
Zaručnice u svem virna,
Zdravo crikvo trojstva sveta,
Kâ prez griha bi začeta,

Salve Regina.

Zdravo o kraljice! nebeska svitlosti.
Rumena rožice, sunčena kriposti.
Život naš i slasti i ufanje pravo,
Milosrdja mati, zvezdo morska zdravo!
Cvileći, plačući tebi vapijemo,
Iz doline od suz tebi uzdišemo.
Nu obrambo naša milost nesuskrati,
Milosrdne oči ti k nami obrati.
Plod utrobe tvoje dragoga Isusa,
Po ovoj nevolji čin' da duša kuša.
O dobra! o zmožna! o slavna! o mila!
Prisveta prečista o divo Marija!
Alleluja.

Na vas glas veselo svi skupa u slogu,
Živom' čast i hvalu uzdajite Bogu.

Molitva

nevoljnika u pržunu nahodećega.

In te domina confido, propter multitudinem
Misericordiae nominis tui non confundar in aeternum.

Ki Mariju pravo ljubi,
Po njoj najde što ki 'zgubi.

Zdrava budi o Marija!
Svih grišnikov likarija.

Gospodin je Bog naš s tobom,
I pred tobom i za tobom.
Blažena si med ženami,
Svako dobro s tebe s nami.
Blagoslovljen takaj tvoje
Jest plod Isus od utrobe.
Divo sveta božja mati,
Milost molbi nesuskrati,
Molimo te majko mila,
Kâ si svigdar naša bila,
Moli za nas sinka tvoga,
Iz pržuna nas ovoga
U kom s pultom pahnu kosti,
Dobrostivo da oprosti.
Ah! usliši slobod' vrati,
Milo oko k nam obrati;
Za-da vide svikolici,
Tvojoj majka da si dici.
Dok živ budem sustat neću,
Hvalu t' z'davat sve to veću.

O. A. M. D. G.

3.

PJESME PRIGODNICE.

Narikovanje staroga Senja vrh mladoga Senja po vili Slovinjkinji.

Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis. Psl. 48. v. 13.

Kad se človik na čast digne,
Hoće da je jednak Bogu,
Popadu ga po tom tmine,
Da nij' sličan ni ubogu;
Već jednomu živinčetu
I po zimi i po letu.

Vila.

Senju skubi vlasi, ron' suze, tuc' prsa,
Deri lica, nepust' prez ran tvoga mesa.
Na sve glase plači, narikuj i huči,
Nek' s tobom zrak, zemlja i sve more buči.
Ah! plači i 'zdiši, 'zrok imaš ne mali,
Slavni senjski zidi na prikor su pali.
Kudgod se obrne al' oko okrene,
Nevidi u Senju ni muža ni žene,
Hoću reć: nevidi već stare navade,
'Zvan nike sendeke, koje zube vade.
Nevidi 'zvan žalost, tugu i nevolju,
Kê s utrobom srce gore neg' gad kolju.
Na mestu je Senj grad, gdi su njeg'va dila?
Kâ su od poštenja svemu gradu bila.

Gdi ljubav bratinska, vez dobra svakoga,
Kâ slaže i miri z bogatim uboga?
Gdi je nošnja gradska, gdi prvanje ruho,
Koje veselilo i oko i uho?
Gdi poštena kola i prez truha tanci,
Veselje, pivanje i od mira danci?
Gdi stara pravica lik bolnu človiku,
Gdi slog i jedinstvo po krvi i mliku?
Gdi slavno oružje, zastave, barjaci,
Vojvode, glavari, od boja junaci?
Gdi najzad lipi glas, s kim Senjane zvahu,
Da njih za sokole posvuda držahu?
Niš toga nij' vidit, sve se prikopiti,
Slava i čast senjska pod noge se hiti.
O kolu nij' traga, tanci su po noći,
Kâ vrata odpire svake vrsti zloći.
Nošnja inostranska, [nut lipoga ploda,
Sram je dicu slidit svoga stope roda].
Nošnja inostranska, svak nosi kak' hoće,
Nij' moći od voća razlučiti voće.
Nova moda svita, razbludna navada,
Slava, čast i dika sad su moga grada.
Oholost vas drži, kî ima ta j' duka,
Kî j' gol čini vidit, da nij' gola ruka.
Odovud omražnje, nenavid velika,
Kî se pravo ljube, nij' nać dva človika.
Brat je bratu brime, sestra sestri muka,
Desna livu, liva desnu bode ruka.
Svak poteže na se, svaki išće blaga,
Neka je u njemu da i najde vraga.

Tu buke, tu kâri, tu neslog, tu boji,
 Nevraća kî zgrabi, neda kî što poji.
Sudac nima mira, tužbe na sve strane,
 Svaka stranka veli, zakoni me brane.
A ki bi zakon štal, toga prst nekaže,
 Znano j', volja sudca da zakon primaže.
Svak se drži sudca, svaki mu se mili,
 Ljubi, moli da za nj pravicu udili.
Kad pade odluka, prot sudcu mrmori,
 Da nesudi onak', kot s' od njega prosi.
Bogat kapom kreće, daprem je prez mozga,
 Ubog pred njim drhće i gljeda kot Boga,
Siromaštvo cvili, od glada umire,
 Trpeći progonstvo pilule proždire.
Sirote uzdišu, udovica plače,
 Rada bi pravicu, ma nima pogače.
Elementi prite, more je nemilo,
 Zemlja svoj plod taji, zrak radja grmilo.
Duša se savija, telo gubi moći,
 S desna liva zatvor, od nikud pomoći.
Na sve strane jauk, križi vrhu križi,
 Prav tone, od gola i rodbina biži.
Hoć' žalosti veće, hoć' nevolje jače,
 Nego kada oko na oko proplače.
Ah! plače Senj na Senj da teže nemore,
 Skroz Senj senjska slava poleti u more.
Bubnji se nečuju, barjak se nevije,
 Zastave prez boje, dušmanin se smije.
Vojvode odoše, glavari pomriše,
 Od Senja se drugo 'zvan ime nepiše.

Namesto oružja sidro cinu nosi,
Koji sidra nima kot za Boga prosi.
O nesrićno vrime! o srićni umrši!
Kî nevide zalca, kô s' u gradu prši.
Ma odkuda ta hal, ta lipa prominba,
Iz koga proleti ta bezakon himba?
Ah nepitaj Senju! neg' tuc' opet prsa,
Iz tvoga vlašćega hrupi ov črv srca.
Nikoji gradjani zadobu kreljuta,
Odstupe obisni od staroga puta.
Inostransku modu, vrutak od pakosti
U moj grad upelju, Bog njim grihe prosti.
Ova pultu mila neda staroj mira,
Sta prot njoj vojevat, dokle nju protira.
Protirav si staru dan u noć okrenu,
Od stare tankoće svih skoro odvrnu.
Odovuda pompe, gošćenja, gospodstvo,
Pače razsap kuće i smišno uboštvo.

Nika pako dica slaba, ma bahata,
Držeć biti bozi, odstupe od rata.
Prez razgrist poslidnja militar odhite,
Trgovske za klobuk postave si kite.
Vivat! zavapihu, trgovina naša,
Svak od nas u gradu bit će kot cel paša.
Blaženi mi sada i naši porodi,
Plivat ćemo svigdar kot ulje na vodi.
Po tom dignu glavu, kot kad groće puran,
Stahu babilonski z mislom gradit turan.
A Bog kî sve vidi, sve zna i sve čuje,

Spruži prut za da se 'zabran neotruje.
Slog dice pomrsi, put gradji suspeti.
Blaženstvo njihovo skrbljami oprti.
Pripusti gradjane radit polak volje.
Za da budu sami 'zrok svoje nevolje.
Ukroti orlove, da se onim mole,
Kê nikad držahu za osle i vole.

Eto vilo zalca! eto ljute zmije!
Kâ mi rani srce i krv moju pije.
Je l' 'vo mala rana? rana je do smrti,
Neznam na kom mestu za nju lika zeti.
Neznam kuda kamo komu se uteći,
Za negljedat tužan u gradu hal veći.
Kudgod oko bacim, ognji su i meči,
Ovi viču: bodi, oni zdravi peci.
Ak' tegnem okrenut moj plač na kuntradu,
Reć će mi: nehajem za tu sedu bradu.
Što j' mlado, to j' drago, što j' lipo, to j' milo,
Starost je sad svitu hrdjavo ognjilo.
Dam pogled na zide, ulice i place,
Čut ću da govore: pust' norca da plače.
Na norski njegov plač nenavid ga nosi,
Žal mu j' da plivamo u svita razkoši.
Rečem domorodcem da zamu put stari,
Novi da njim dicu i imitak kvari.
Osilno to reći, palente nevari,
Za ta put med nami već nitko nemari.
To j' put tesan, dračan i tugi spodoban,
Nov je prostran, vesel i svitu ugodan.

Obrnem mê suze na lip spol od grada,
I rečem počamši od stara do mlada:
U se zaljubljene rožice rumene,
Vladike, gospoje, divojke i žene,
Slušajte pomnjivo, što vam star Senj veli.
Ovi vam iz srca svako dobro želi.
Ta put, kî držite, jest put kî nij' pravi,
Pohlepno na nj viru lisice i lavi.
Oni noćni zbori, rizični sastanci,
Šarovite igre, svake fele tanci,
Nošnja inostranska, česta nova moda,
Šalni smih i govor od vašeg naroda
Jesu nike zanke, kê užiglju želju,
I malo po malo kot u bezdan pelju.
Što već? ako pridam, ta vaša navada
Mnogu vridnu kuću na razsutak klada.
Nove mode dižu pinezi iz kese,
Prez njih se čisti zub i sploh glava češe.
Kad nestane kreljut, kak' će se letiti,
Valja se ponizit, il' zal glas dobiti.
Želite bit lipe i prikladne vili,
Ruho na se, kô s' vam stariji nosili.
U senjskom ste ruhu milije i lipše,
Nego u odićah, kê do tala vise.
I ne samo lipše, da i veće cene,
Hvale vas u njemu i glave krunjene.
Još niš za lipotu i nares od glave,
Prim'te ovi nauk za biti od slave.
Živite kršćanski, Boga pred očima,
Nek' prez griha projde i leto i zima.

Pri starijih svojih [o mati! kâgod si,
    Nepust' kćer od oka kad kamo poć prosi.
Dobra je hći veliš, more bit opaka.
    Večkrat grom doleti, daprem nij' oblaka.
Dina Jakovljeva ode grad viditi,
    I nu sve se z otim nje divstvo skopiti].
Pri starijih svojih poslujte, rabite,
    Prez njihova oka 'z kuće nehodite.
Bolja je čujena, nego je vidjena,
    Sam će doć u kuću, kom kâ naminjena.
Nehote po noći, noć je od rezika,
    Daleko od zbora, naimre cicisbejska.
Ovamo se bljuzga, prčka i besidi,
    Što pošteno uho što i dušu vridi.
Kad grete iz kuće, hod, pogljed bil časan,
    Kot je od onoga, kî je z Bogom pasan.
Slidite grlicu, kad nij' ovog druga,
    Drži se pošteno zelenoga luga.
Na 'v način bit ćete lipše i milije,
    Nego ikad one, kê išću delije.
Razcin'te pomnjivo da ste na svit dane,
    Za čast kî na križu za vas podni rane.
Jednuč je umriti, po smrti sud slidi,
    Ali raj al' pakal po sudu se vidi.
Kî bude Isusa slika i prilika,
    Toga grišit neće božanstvena dika.
Kî pako nebude imal njeg've halje,
    Nosit će vik vikom vražje šešebalje.

Tegnem ovo reći, planut ćedu dive,

Bost ćedu jezikom i s desne i s live.
Netrubi reć ćedu Mate cupi lupi,
Nebleji kot ovca i zube netupi.
Pober' se odovud jadna kuštro stara,
Tvâ stara navada neg' srce umara.
Nov put, nova moda škaklje i veseli,
Pod starom navadom sva se krv kiseli.
Ta j' put za priproste, za babe i dede,
I za sve, kojih su blede brade sede;
A ne za nas mlade, kê smo svitlost svita,
Za kê svit umira i za zdravlje pita.
Kî troši, nek' troši, kî ima, ta more,
Kî nima, tomu će sinje donit more.
Čisti dakle pete, al' će druga biti,
Za malo kudilja po hrbtu letiti.

Dakle nij' kud kamo, grem kî pomoć more,
To je ta, kî stvori nebo, zemlju, more.
Bože kî sve moreš, kî raniš i ličiš,
Kî se skruš'nim srcem pokornika dičiš.
Iz dumbine srca tebi se utičem,
Smiluj se na moj grad na sve glase vičem.
Otuji pedepsu, razsvitli mu oči,
Da za grihe svoje suze grozne toči.
Da opet gre u se, ostavi pakosti,
I slidi svim srcem vangjelja kriposti.
Da prime stari put kot stari Senjani,
I pelje svoj žitak kot pravi kršćani.
S otim će gradjanom osvanut danica,
Pristupit će srića, uskrsnut pravica.

Grad će bit u prvoj od pohvale cini.
      I pivat da se zlo u dobro premini.
Za ovu milošću dok krv bude živa.
      Hvalit ću i častit tebe Boga živa;
Metim toga cvilit, kot cvili grlica,
      I dok se smiluješ gorko močit lica.

Podaj Bože što te moli
      Od staroga Senj grad vika,
Jer nemore da odoli
      Rani, koj nij' ovdi lika.
Ah! udili za tvê rane.
      Za da gori hal neplane.

Plač Saksonije po vili Slovinjkinji vrh čemerna nje stališa, na koga ju je spravil rat Friderika kralja od Borusije prot prislavnoj kući austrijanskoj od leta 1756. do leta 1760.

Eripe me de inimicis meis, deus meus,
Et ab insurgentibus in me libera me.
Psl 58. v. 2.

Od zlotvorov Bože mili,
I prot meni kî se dižu,
Moćnom rukom ti odili,
I od mene čin' da bižu.
Nakanihu da 'skorene
I satvore špot iz mene.

Saksonija.

Svikolici s ovim koji putem grete,
Stante molju malo i na me pogljete.
Recite: je li bol vrhu moje boli?
Al' rana, kâ već žge, kâ oštrije boli?
Pred malim u meni raj zemaljski biše,
Sve od srca želje u sebi imiše.
U njemu prez mere svake vrsti blago,
Perle, srebro, zlato i kamenje drago.
Zemlja blagodarna od meda i mlika,
Vode zlatonosne naimre Elbe rika.
Palaci rekal bi, u ńjih Bog pribiva,
Kuće kot palaci, kê neg' kmet uživa.

Gospodar od kuće kako jedan paša,
Njegovo pohištvo oku vid odnaša.
Žene kot božice, divojke kot vile,
Milije nisu se od oka vidile.
Ruho nima para, štofi kot kraljevi,
U nošnji i pompah svak hoti bit prvi.
Nač oko pohlepi to mu se nakloni,
U razkošah cvahu i zdravi i hromi.
Jer što j' ikad lipa zemlja, more dalo,
Obilno pri meni to se j' nahivalo.

A sada kudgod se oko moje gane,
Nevidi 'zvan čemer, smrt i smrtne rane.
Nevidi 'zvan rugu i špot svega svita,
Ki se nedogodi mnogo stotin lita.
Sva sam izružena, sva sam pod bič dana,
Ni dobra na zemlji koga nisam gladna.
Sve se prikopiti, sve ode nazada,
Špot, ruga i prikor s mojom slavom vlada.
Ni srebra, ni zlata, ni štofi, ni ruha,
Na drago kamenje pala je bol suha.
Blago 'skorenjeno, odpeljana kola,
Ni konja, ni ovce, ni krave, ni vola.
Vilajeti pusti, imanja 'zgorena,
Palaci zrušeni, zemlja porobljena;
Gore posičene, ni stana divjadi,
Komaj nać za sime kû ribu u vodi.
Njive zapušćene, divjad potučena,
Ni moć nać u polju ni slame ni sena.
Ma što već? žive se prez duše i vire,

Zloća zloću radja pak opet poždire.
Crikve su od špota, pobožnost od smiha,
Kî nebi bil za smih ni moć 'zmislit griha.
Muž ni već gospodar, tujin ženu ljubi,
Dica su prez uzde, diva divstvo gubi.
Pohištvo se grabi, kuća se prokapa,
Ni mesta u kući, po kom se netrapa.
Što s' odnit nemore, tom se lome kosti.
Ormar, peć i oblok toga nisu prosti.
Sve mora u kuse bud grozje al' grešta,
Razbor je u tminah, zakon nima mesta.
Daj, daj, vika stoji, s oružjem se priti,
Kućnji širom bižu za smrt neviditi.
Plač, jauk i trepet posuda zvekeće,
Od nikud pomoći, hoć' žalosti veće?
Ah! rekoh blaženi kî pod zemljom leže,
Makar nevidiju kak' zlo zloću leže.
Od mrtvih srićnjiji kê mat neporodi,
Prosti su od zalca kô svit sobom vodi.

Nepitaj [kad mislim suza me umiva,
Od tuge i muke krvav led poliva].
Nepitaj putniče odkud zmija kolje,
Vistovito j', kî je 'zrok ove nevolje.
Friderik kralj prajski nebilo mu roka,
Na 'vi me špot spravi prez dat mu uzroka.
Pod kožom od ovce[1] moj orsag posvoja,
Kot vuk razdiravac svu zemlju ogloja.

---

[1] S praetextom prijatelja.

Prez publikat rata[1] rat prot meni diže,
    I s tarnom armadom zapraska u mreže.
Prez gubit vrimena pod se me postavi,[2]
    S mojim me vladavcem[3] bezredno[4] razstavi.
Dieu mi polovi, s oružjem oprti,
    S njimi nepristaje ude moje trti.
Razkoše protira, veselje uduši,
    Države ogoli, gradove razruši.
Kmetom hranu dignu, gospodu obožа,
    Pučanom nepusti ni srebrna noža.
Sve širom porobi, opali, porazi,
    Neznam bi li gore Turci ali vrazi.

Ni to nebi dosta već slideć svû volju,
    Na vrat mi obisi još težu nevolju.
Moj stolni grad Dreždu za opet svojati,[5]
    Kû na ruku neze osilnost od arti?
Akaronta maknu, svoju moć uglidi,
    I hoti na juriš da se zemu zidi.
Bivši ovi jaki [mrki 'z grada vuci,
    Odbijahu Prajsa s oružjem u ruci],
Bivši ovi jaki za iste razbiti,
    Dan i noć dvanajst dan neprista jih biti.[6]

---

[1] Kot zakon općinski prohibuje.

[2] Na 29. augusta 1756.

[3] Elektur od Saksonije i kralj poljaški Fridericus Augustus.

[4] Kot otira.

[5] Pokle bi bil posvojana izgubil 1759., hotil ga je opet nazad imat.

[6] Od 12. do 23. luja 1760.

Nemoguć doć cilju na to misal spravi,
Da Drežđu sjednači i zemljom sastavi.
S tim bumbe, granate, balote karkaše,[1]
Kot 'z oblaka krupi po gradu padaše.
Stahu gorit kuće, plamik crikve ruši,
Oru se palaci, dim gasuće duši.
Vika stoji puka, žene dica plaču,
Svak biži od smrti a smrt daje kaču.
Glavar je u dvojbi, nezna koj će strani,
Al' da oganj gasi al' da sebe brani.
I gasi i brani prez imat pokoja,
Sila silu goni desnicom od boja.
Neda gljedat na se jer breg biše sprida,
Dušmana odtira od svakoga zida.
Najzada i kralja viteški usili,
Da asedij dignu, da s' od Drežde dili.
Po sem tom osilnost tako Drežđu plati,
Da veći del grada u pepel obrati.

Je l' 'vo tuga mala? ni l' 'vo bol žestoka?
Kâ kot strel probada od boka do boka.
O mene nesrićnje, tužne i kamene,
Od pete do glave ne'zmerno ranjene!
Kad ovo razmišljam i moj stališ prvi,
Srce se u meni od žalosti mrvi.
Oči od suz kipu, udi se razstaju,
Ruke noge drhću, zdravlju slovo daju.

---

[1] Goruće.

Možjani se mute, krv gine u žili.
    Duša hoće silom da s' s telom dili.
Plivah u razkošah kot riba u vodi.
    Od svih stran bogastvo nošahu narodi.
Sada željna kruha ležim na gomili,
    Od mene bižidu i dragi i mili.
Ni kuma. ni druga. ni kom' se uteći,
    Za me već nehaje ni manji ni veći.
Rožica j' uvehla. lipost j' zgubila.
    Ni moć nać kom' bi već ova mila bila.
O kralju nemili i tvrdi zadosti,
    Ako sve porazi. zač Droždi neprosti?
Što ti j' Drežda kriva? kû zloću satvori,
    Da od tvoga ognja malo sva nezgori?
Što ti ja učinih, da se na me spravi,
    I pustoš sagradi u mojoj državi?
Iz pristolja moga da me doli hiti,
    I čini vrh mene svaku rugu priti.
Nu l' to zakon kaže božji al' naravski,
    Pučki al' vojnički, ali samo prajski?
Nu l' to čin kraljevski? pristoji l' se kralja,
    I krivo i pravo da s' u krvi kalja,
Kralja drugać mudra, pravedna, hrabrena.
    Po svem širom svitu kruto razglašena?
Nisi li krst prijel? nisi li umrši?
    Al' imaš more bit od osora prsi?
Gdi j' Bog. gdi j' duša. gdi j' čast koju nosiš,
    Da tako osilno moju zemlju kosiš?
Da tareš koji te uvridili nisu,
    I pod tvojim jarmom nevoljno uzdišu.

O krvi od brunca! tvrdja od ocala,
Pri koj robit, palit ni neg' jedna šala.

Ma što prudi trošit riči bez koristi?
Bolji već u kralja neće duh ulisti.
Kamena je srca, negre od odlučka,
Kot zmaj pali, robi prez imat razlučka.
Prosi, moli, vapi, muči ali plači,
Pri njem u tom uho kot pri gluhoj kači.
Neprudi ni plakat, ni kî suze gasi,
Kî cić mene plače ali skube vlasi.
Dok jednomu srića bubnje ali sviri,
Svak na njeg'vu sopru svak na ljubav viri.
Čim ova odstupi, čim se kolo 'zvrne,
Svak od njega biži, svak škinu obrne.
Dok rožica cvate svak ju drago ima,
Kad ova uvehne šipak cene nima.
Oni, kî se trsi[1] i bi rad pomoći,
Nemore zapačan od kraljeve moći.
Ki bi pomoć mogal,[2] ta pomoći neda,
Neg' muči, ter tarne dvi[3] armade gljeda.
Pušća, da se mlate, da se vojnik hari,
Da obe poginu nehaje, nemari.
Što mi j' anda začet? komu se uteći?
Za nezet na pleća kakov križ još veći.
Što se već nadalje ovi rat proteže,
To mi sve već priti rane mnogo teže.

---

[1] Prislavna kuća austrijanska zapletena u istom ratu.
[2] Polonia etc.
[3] Austrijansku i prajsku.

Rane, pod kimi bi tako slaba bila,
    Da bi najzad od muk i dušu pustila.
Il' gori il' doli mislim svakojako,
    Na kû se stran krenem za me je opako.
Drugoga ni lika, grem kî pomoć more,
    Kî stvori i vlada nebo, zemlju, more.

Bože svemogući kî šalješ suproti,
    Tvojoj se nevoljna utičem dobroti.
Sagriših, valujem i teško sagriših,
    Već na moje blago nego na te mislih.
S toga na me kralja Friderika posla,
    Pod jaram nemili da sam njegov došla.
Zlo pred tobom stvorih, blago me 'zoholi,
    Cić toga države sve moje ogoli.
Plivah u razkošah, s toga me ponizi
    I čini, od mene da tuj i moj biži.
Častih te ma s usti, srcem bih u blagu,
    I dan i noć služih pultu, svitu, vragu.
Cić toga za meni oči otvoriti,
    Moj stolni grad hoti s ognjem razoriti.
Za činit me vidit da ni nad te Boga,
    Otuji od mene gospodina moga.[1]
Upelja tujega prut tvoje desnice,
    Kî mrsko razcvili sve moje ovčice.
Pravedan si Bože, pravi tvoji sudi,
    Od vika do vika blagoslovljen budi.
Izpovidam zloću, 'zpovidam istinu,

---

[1] Kralja poljskoga, elekturâ od Saksonije.

Jodna tašća slava na 'vo me podignu.
Pritežak je grih moj, ma i milost tvoja
Jest prez mere veća neg' je zloća moja.
Oprost' anda Bože, kâ se griha kaje,
I s krušenim srcem pregrihu spoznaje.
Oprosti molju te, za krv tvoga sina,
Izbavi nesrićnju od kraljeva plina;
Od mača bezredna od svih biči gora,
Prot komu ni moć nać nikakva zatvora.
Oprosti, obićem žitak prominiti,
I polak pravoga vangjelja živiti.
Od sad u napridak ti si moja kripost.
Ti ljubav, ti pomoć i ti moja slatkost.
Tebe ću se držat i tebi služiti,
A od svita, pulta i vraga odbiti.
Smiluj se i šćiti, otiraj osora,
Za da j' mir u puku i ne već prikora.
Gospodina moga opet nazad vrati,
Za da već nestoji pred tujimi vrati.
A mene pojavi da zlotvori vide,
Da tvoje negredu na manje beside.[1]
Ovo je moj vapaj, ovo j' od suz molja,
U ostalom tvoja nek' se vrši volja.
Još mi ništ' ostaje što b' imala reći,
Ma navlaš od muke ostavljam zad pleći.
Tuga me j' popala suša jezik veže,
Žuč puna čemeri po utrobi reže.
Noge mi padaju, pot smrtni popada,

---

[1] Eccl. 2. v. 13. Is. 55. v. 7 et sequent.

Skoro ni moć vidit ni sela ni grada.
Eto me prez svega na zemlji ležeće,
Ak' Bog nepomože stat se glava neće.

Putnik.

Quis enim permansit in mandatis ejus, et derelictus est?
Aut quis invocavit eum, et despexit illum?
Eccl. 2. v. 12.

Nevoljniče koji god si,
Uteci se Bogu tvomu.
Skrał' nim srcem milost prosi,
Lik ćeš naći zalcu svomu.
Ni ga nikad jedan molil,
Da ni pomoć sebi dobil.

'Uzrok za plakat imas Saksonija tužna,
Mač je mnogo teži neg' glad i bol kužna.
Naimre mač onoga ki pod kožom janjca.
Tvê lipe države i tare i ganjca.
Ni čudo da eviliš, da te led poliva,
Čudo j' vrhu čuda, da si jošte živa.
Žalujem nesriću kâ ti srce kolje,
I kâ je jedini 'zrok tvoje nevolje.
Ma negubi srca, digni gori glavu,
Do mala čeljusti Bog će zaprit lavu.
Kî se Boga drži, vruće njega moli,
Ta s vrimenom stalno dušmanu odoli.
Osvane radostan kot zvezda danica,
Truda se otrese kot leteća ptica.
Strpljenje se hoće, bud' samo strpljena,
Bit ćeš kot Job s blagom opet narešena.

*

Veselje vile Slovinjkinje vrh čestite vitorije pod dnevom 12. miseca augusta 1759. na konfinu od grada Krosen blizu Fronkfurta nad rikom Oder od cesarsko-moskovitske i del cesarsko-kraljevske austrijanske armade pod previsokom zapovidjom razglašene gospode generalov grofa von Šoltikov i barona von Laudon nad samim kraljem od Borusije viteško obdržane.

Dextera tua, domine, magnificata est in fortitudine,
Dextera tua, domine, percussit inimicum.
Exod. 15. v. 6.

Genius austriacus.

Zvelič' dušo gospodina,
Kî zveliči moć desnice.
Tvrdokorna dušmanina
U jakosti on posiče.
Po Šolt'kovu i Laudonu,
Slava, dika njeg'vom tronu.

Vila.

Počmite svirale, udrite trumbite,[1]
Guslice zarežte, vi bubnji bubnjite;
Uz malo oružje topovi grmite,
Zastave, barjaci po zraku letite.
Organi zvonite, pivajte muzici,
Cesarsko-kraljič'ni veselte se puci.
Sve staro i mlado digni srce gori,
Ter radostno pivaj z devetimi kori:

[1] Incipite domino in tympanis. Jud. 16. v. 2.

Sveti, sveti, sveti Bože Sabaote,
    Nebo, zemlja tvoje puni su dobrote.

Oni Bog, kî stvori nebo, zemlju, more,
    Vaše privi k srcu suze od pokore.
Usliša molitve, srditost odvrati,
    Vaš plać i težoće u radost obrati.
Merkurij glasonoš' okol' leteć piše,
    Rusi z Austrijanci Prusiju razbiše.
Ni dvojit razbiše, vitorija j' naša,
    Šoltikov i Laudon od ote je paša.
Razbiše i posve, žudite znat kako?
    Slušajte, vila vam povida ovako:

Grof sedi Šoltikov viteška poroda,
    Moskovitske vojske razglašen vojvoda,
Ov na dvajst tri luja pri Züllichu gradu,
    Svim poštenjem razbi prusansku armadu.[1]
Friderik kralj čuvši nesrićnu pripetu,
    Omah zet odluči nad Rusi osvetu.
Prez gubit vrimena sabra svoju silu,
    Od šestdeset[2] jezer strašnu i nemilu.
Pri drugoj armadi od kê on odlazi,
    Pusti svoga brata[3] za da Dauna pazi.
Na put se odpravi, šest dan i šest noći
    Nespa, za Frankfurtu[4] za ranije doći.

---

[1] Pod komandom gen. Dona.
[2] Niki hote od 70 al 80 jezer.
[3] Henrik.
[4] Nad rikom Oder.

Kot gladan lav na lov, oral na mrcinu,
Tako on na rusku goraše krvinu.

Metim Laudon, slava hrvacka kolina,
Združi se s taborom Šolt'kov gospodina.
A tabor ležaše na takovom mestu,
Da bi od ufanja za dat kralju peštu.
Na jed'na'st augusta Rusom glasnik dojde,
Med Libus i Küstrin kralj prik Oder projde.
Šoltikov pun stare vojničke mudrosti,
Odluči upet se kraljskoj osilnosti.
Znal je srića naša da j' u božjoj ruci,
Prot njoj da nemogu ni lavi ni vuci.
Prik Oder vas bagaj po noći odpravi,
Nedalek' Frankfurta na boj se pripravi.
Armadu uredi kako je hodilo,
Na megdanu staše desno, livo krilo.
Strašno ju bi gljedat na nj' udrit strašnije,
Kud oko posegne posuda delije.
Svak na boj pohlepan, svak pripravan staše,
Za vernost kraljice vas oganj zet na se.
A kad bi jutri dan na dvanajst agusta,
Ob tretoj po noći kralj se na put usta.
Poče se micati, po tom se uglidi,
Naprvo potegnu ruski red da vidi.
Ovo za dostignut 'ze lisicu na se,
Z okom na stran gljeda, z repom na lov maše.
Na desno od Rusov moć krilo podignu,
Prama livom šance od lumbarad dignu.
Na desno je gljedal a na livo mislil,

Za da s' neb' Šoltikov toj šegi domislil.
Ma zaman. Nit mudrost, nit svet, nit umiće,
Nete prikopitit božanstveno viće.
Okol' pol dvanajste sta 'z lumbarad biti,
A glida za glidom u polje vrviti.
Silnim na bok liva udri z ognjem krila,
Da bi se s kom srićom veruga[1] razbila:
Za moć pak z konjici skroz glide prodriti,
I s njimi u centar od armade priti.
Ma Rusi kako zid na svom poštu stahu,
Ter od sebe oganj z ognjem odbijahu.
Rekal bi Vezuvij al' Aetna piruje,
Gljedeć kako oganj prot ognju jad bljuje.
Vindar kraljska sila [kî j' jači, ta tlači,
Posud su sad ovi sad oni zapači].
Vindar kraljska sila tuliko učini,
Da se prva scena od boja promini.
Maknu Ruse z pošta, tri šanca posvoja,
Z rukom vitoriju držaše od boja.

Šoltikov videći kud Friderik šika,
Vas pri sebi udilj najde rani lika.
Razbi drugu glidu, 'z nje male satvori,
Ter liva krila bok s istimi zatvori.
Na ovu, koj se kralj ni nadijal mudrost,
Bi usiljen zduplat svoju prvu jakost.
Zdupla, ma z duplanjem sam sebe uhini,
S otim se neg' ruski red boja promini.

[1] Red od boja al' armade.

Promini ma tako, da liva moć krila,
Od duple kraljeve jest moćnija bila.
S tim Rusi, kî su se s početka branili,[1]
Za tim su kot vuci na Prusa udrili.
Prusi videć Ruse da se pojavihu,
Z duplim ognja srcem na nje navalihu.
Kako val za valom, tak' za glidom glida,
Konjici i pišci, svak hoć' da je sprida.
Šoltikov naganja, neda Prusom na se,
Frideriko hrka da s' njeg'vi neplaše.

Tad posta pravi boj, tad bi hora smrti,
Tad ova sta kosom cele glide trti.
Grmidu lumbarde, mušketi praskaju,
Z desne z live strane mrtvaci padaju.
Zrak pristrašno buči, svak čas z ognjem bliska,
Od olova s krupi kot 'z rukava triska.
Polje je magleno a zemlja se trese,
Bi reć sve sploh grdne da radja potrese.
Vriska stoji konji a ranjenih vika,
Od praha i dima ni vidit človika.
Svak je kot 'zvan sebe, nabija i bita,
Sam nezna u koga nit glavara pita.
Za obdržat megdan kralj svu moć postavi,
Šoltikova z poljem da kako razstavi.
Sedamkrat svom silom svoje naganjaše,
Da čine, da Rusi odbignedu na se.
Ma nebi načina, sila silu goni,
Ova hoće, da se kraljeva ukloni.

---

[1] Defensive držali.

Tak' zvrućene bihu obedvi armade,
Jedna drugoj mesta za dugo nedade.
Ča već? kartače su [o sržbe nemile!],
Na četrdes't korak 'z lumbarad letile.
Kot snopi padahu i konji i ljudi,
Ča jih već nestaje to se već boj budi.
Jednom leti glava, drugom pol života,
Treti drob i criva okol' sebe mota.
Ovi išće ruke, oni prez nog leži,
Ov na smrt da j' kasna i plače i reži.
Ov možjane kaže, oni dušu pušća,
Ov u krvi plava, on se lovi gušća.
Ov pun ran jauče, on po mrtvih plazi,
Ovoga sad jedan sad drugi konj gazi.
Sve s' u krvi kalja, zaman se lik prosi,
Ni mila, ni draga, ni kî ga donosi.
Brat brata nepozna, drug druga nemili,
Svak ob sebi rabi, nek' cvili ki cvili.
O kî lipi ljudi! kâ lipa gospoda!
Odoše kot listi kê odnaša voda.
I kameno srce da gljeda krvine,
Plakalo bi videć kî lipi cvet gine.
Vindar ni pristanka, kî pada nek' pada,
Rus Prusa, Prus Rusa hoće da ovlada.
Vuk vuka, lav lava tak' strašno koljaše,
Za dugo u dvojbi kî ć' dobit boj staše.
Najzad sta kralj vladat, tako z ognjem meće,
Da pred silom Rusi stahu davat pleće.

U to Laudon prista [o sriće vrh sriće!

Jur Prus pobiraše od javora cviće].
U to Laudon prista pun goruće volje,
U vrimenu hrupi s konjici u polje.
Med boj se pomiša, na Prusa navali,
Sebi put učini prodri i privali.
Kralj svoje naganja, neda 'z reda iti,
Ma ni moć Laudonskom' maču odoliti.
Okol' sebe kosi, mrtvi mu put čine,
Glide se razstaju, pišac, konjik gine.
Pak ode naprvo od pošta do pošta,
Kî se neukloni, ta pod mačem osta.
Z druge strane Rusi [ovi srce zeše,
Videći Laudona kako s mačem teše].
Z druge strane Rusi nedaju pokoja,
Gonjahu dušmana svom moćom od boja.
Ob petoj[1] kraljeva ode vojska na se,
Ob sedmoj svi širom Rusom pleća daše.
Prikladni jelenom kê kad jagar tira,
Bižu simo tamo ni mesta od mira.
Svak hoće, da j' prvi, svak od straha drhće,
Svak drži, da mu jur paloš siče pleće.
Ov oružje hita da mu je big lakši,
On po gori basa od lista se plaši.
On se u grm smuca, ov se lovi brda,
Malo kî se drži prvanjega reda.
Vikaše Madijan: mač je Gedeona,
Prajs Prajsu: biž brate evo mač Laudona.
A Laudon za njimi stiže, siče, mlati,

[1] Ob petoj uri al' ob petom satu po poldan.

Na koga posegne ta životom plati.
Kot kad se gladan lav med ovce zarene,
Za svoj glad neglјeda ni bele ni crne.
Ča god mu med čaplje al' pod zube dojde,
Kolje, dere, duši i u kuse projde.
A pastir nemoguć svom' stadu pomoći,
Biži, za sam gladne pod nokte nedoći.
Vrti se okolo, tirat nepristaje,
Smrt, rane i tugu biguncem zadaje.
Nike lovi žive, niki se pridaju,
Niki vičuć pardon u krvi plavaju.
Ča već pije krvi to mu j' veća žaja,
Prajskom krvljom ljude i konje napaja.
Tirajuć konjike natira na mlaku,
Toti mu platihu posve zdravu tlaku.
Ča on neposiče ali neporuši,
Požirava mlaka to sama zaduši.
Hoti poć nadalje za kralja tirati,
Ma ga noć [o škode!] suprotivna vrati.
'Zvan dvojbe, da j' imal Jozueve moći,
Rekal bi suncu stoj, nimaš odtud poći;
Nimaš mi se micat dok moj mač nespravim,
I kralja z njegovom vojskom nerazstavim.
Vindar to poštenje biguncem izkaza,
Da mačem na Küstrin[1] put kralju odkaza.
Kralju, kî za nebo hti brdo zapeti,
I vodi dat zakon da nazada leti.

---

[1] Grad brandeburžki.

Svršivši to dilo družbu skupa spravi,
Prez ik'va zapača natrag se odpravi.
Vrati se kako ban, truda se otrese,
'Zvrsnu vitoriju pred Ruse donese,
Bog vira izvrsnu. Kralja otujiše,
Devet jezer Prajsov živih uloviše,
Šest jezer odbiže[1] kud, kamo, nezna se,
Petnajst jezer mrtvih polje prije na se.
Četiri sto bubanj, oružja množinu,
Trajst zastav, osam pauk broje u tom plinu.
Vrh dvi sto još petnajst lumbarad dobiše,
Gdi druga ostala od kih se nepiše.

Neg' u tabor prista, zrak glasom zagrmi:
Vivat Laudon! ovi kralju vrat ulomi.
S tim posta po celom veselje taboru,
Svak trčaše za bit u kom u tom zboru.
Stahu se med sobom jedino grliti,
I kot braća jedan drugoga ljubiti.[2]
Svak radostan biše takovoj prigodi,
Kakova se mnogo lita neprigodi.
Svak hvali glavare, glavari vojnike,
Svak čast dobi sebi iz ove prilike.
Svaki se raduje, svak poštenje poda
Laudonu, i kî bi nad svimi vojvoda.[3]
Pak svi skupa na glas: plati obed zmija,[4]

[1] Desertirali su.
[2] Rusi s Austrijaci.
[3] Grof Šoltikovu.
[4] Kralj.

Vivat Elizabet! vivat Terezija!
Aman Mardokeja hti zankon satrti,
Pak se zanka na vrat Amanu rasprti.[1]

Eto vitorije! eto nje razpisa!
Kî ć' reć, da Bog našu molbu neusliša?
Usliša. Od njega dobitak dohodi,
Vitorije dili kom' hoće vojvodi.
Bog je, skroz Laudona kî pomoć udili,
Da ni nje, neb' Rusi nikad boj dobili.
Paće nedvojbeno bili bi zgubili,
I Prajsi se s krvljom z njihovom opili.
Da pak kralj razbije kot je bil namislil,
Od plača i tuge kî bi koga tišil?
Bil bi se razširil kot oral s kreljuti,
Puni bi ga bili svikolici kuti.
Robil bi i pali i pravo i krivo,
Pod štivru bi mećal i mrtvo i živo.
Joj se onom' gradu pod koga bi došal,
Kî se nebi pridal u pepel bi prošal.
Joj Pemu, Moravcu, joj Austrije puku!
Posvud bi u krvi on umival ruku.
Pri njem ni milošće kî s njim držat nete,
Ti moraju silom ili čistit pete.
Sada je ufanje i ne prez temelja,
Da će se općinska izpuniti želja.
To j' to; Bog od rata da će sad otiti,
I mir se s pravicom opet poljubiti.

---

[1] Esth. 7. v. 10

Kralj je počel padat, past će, zakon kaže
Kriva zatočnika da Bog nepomaže.
Ogoljena sela, opaljene kuće,
Dane divstvu rane od čemera ljuće.
Tulike sirote, udove i kmeti,
Kê teže od Ira[1] siromaštvo prti.
Crikve, plini, ognji, krv pravih prolita,
Sve sploh Bogu vapi i osvetu pita.

Dostojno je anda i dužnost donosi,
Da se Bog naš hvali i nadalje prosi.
Nu va višnji srca radostno recimo,
Svim srcem o Bože! mi tebe hvalimo.
Uzdajemo hvalu našem' gospodinu,
Skupa duhom svetim i ocu i sinu.
Hvalu uzdajemo da kralja ponizi,
I čini svojimi da Küstrinu biži.
Blagoslovljen budi i tvô sveto ime,
Od sada i po sve toga bića vrime.
Po tom te molimo iz dumbine srca,
Izbavi od kuge od glada i meča.
Udil' tvoj blagoslov cesaro-kraljici,
Da čini s oružjem dat mesto pravici.
Ča koga pristoji, čini da se vrati,
A kî j' uzrok ratu da svu škodu plati.
Utaloži tužne, podaj mir kršćanstvu,
Dat će se tvom' od nas veća čast božanstvu.
Do sad smo naš žitak bezredno peljali,
S toga smo u tugu i muku upali.

[1] Siromah, ki nima nego dušu i golo telô.

Od sad ćemo živit polak tvoje volje
    Za da nas izbaviš od svake nevolje.
A po smrti podaš krunu tvoje dike,
    Za moć te slaviti ondi po sve vike.

Po tom svi skup' na glas radost zaglavimo.
    I jedinim srcem svi skup' zavapimo:
Io vitorija! tebi Bože mili,
    Ki skroz tvoju majku ov nam dar udili.
Kî prez tebe gradi i uzdiže kuću,
    Ta se zaman trudi i dere obuću.
Kî se u se ufa i u svoje moći,
    Kot pina j' na vodi prez tvoje pomoći.

Io vitorija! tebi cesarice,
    Mari — Terezija ugerska kraljice.
Tebi, kâ u dobi Rusom pomoć posla,
    Skroz kû je kraljska moć ružni u big prošla.
Dilo kruto slavno, mudrost, dar vrh dara,
    Slog', vernost, brabrenstvo, kojim nije para.

Io vitorija! tebi Lizabeta,
    Ruska cesarice pri svih zaprijeta.
Tebi, kâ za ligu[1] potvrdit u dilu,
    Skupa s Austrijaci prajsku razbi silu:
Tvô ime uzvisi, družinu osveti,
    Od tvojih zgubitak časno nadomesti.

---

[1] Po kriposti allijance s našom pris. kraljicom.

Io vitorija! vami dvi vojvode,[1]
    Kî po Bogu biste 'zrok ove prigode.
Vami, kî junaštvom i redom od polja,
    'Z ruk kralju digoste dobitak od boja,
Kî ga usiliste prik Oder[2] otiti,
    I slavu dobiste kâ neće umriti.

Najzada svim skupa: Io vitorija!
    Kî delnici biste od ovoga boja.
Svim, kî krv proliste al' htiste proliti,
    Kî pomoć podaste da se kralj skopiti.
Sada vitorija dobrza Paeana*)!
    Pak Io triumfe za da j' svrha slavna.

Amen.

Genius austriacus.

*Magna De CoeLIs VICtorIa nobIs***)

Vila.

Frideriko kralju veli,
    Zaman tebi tvê umiće,
Od mudrosti svimi deli,
    Neskopiti božje viće.

---

[1] Šoltikovu i Laudonu.

[2] Rika kod Frankfurta.

*) Paean, radostna, slavodobitna pjesma, pjesma zahvalnica. Op. izdavatelja.

**) Velika slova, skupa sastavljena, sačinjavaju godinu boja MDCCLVIIII. (1759.) Op. izdavatelja.

Kuću gradiš prez temelja.
Zgubit će te tvoja želja.

Fama publica.

Percussit Saul[1] mille, et David[2] decem millia.
I. Reg. 18. v. 7.

Vila.

Vrlo se Šoltikov u boju ponese,
Ma Laudon maslinu od boja odnese.

Laudon.

Non nobis, domine, non nobis,
Sed nomini tuo da gloriam.
Psl. 113. v. 1.

Vila.

1.

Kî 'zvan Boga slavu išće,
Kî se penje na visoko,
Prez pečenje j' tom ognjišće,
Pada rado na nizoko.
Prez temelja kuću gradi,
Ob životu svomu radi.

2.

Izvan Boga sve j' tašćina,
Blago, časti i razkoši,

[1] Šoltikov.
[2] Laudon.

Do tih dob je ovma snua,
　　Dok človika smrt pokosi.
Po tom trepet i škrij tuki.
　　Ki se nikad već neruln.

3.

Gori anda 'z odra[1] tvoga,
　　Ki još imaš kaplju svića,
U svih delih slavi Boga,
　　Ostav' slavu kû svit dira.
Što ti prudi svit dobiti,
　　Ako tegneš vražji hiti.

Vale.

O. A. M. D. G.

Vila Slovinjkinja.

---

[1] Postelj.

R[illegible] [illegible] vile Slovinjkinje vrh četite na 23. [illegible] 1760. u Šleziji kod Landshute od [illegible] general feldzeugmeštra barona von Lau[illegible] [illegible] pr[illegible]ijanskim generalom Fouquet obdržane [illegible] [illegible]orije.

[illegible] Jobi 8. v. 20

[illegible] et [illegible] deficiant. [illegible] 17. v. 3[illegible]

[illegible] Fouqueta nać u sanci.
[illegible] mu ć[illegible] dati
[illegible] iz svih klanci,
[illegible] sam prida[illegible]
[illegible] sipat smrt i rane,
[illegible]k [illegible]jini na tla pa[illegible]

Vila.

[illegible]ugu [illegible] glasonoše mali!
Kamo tak' veselo? povi male vili.
[illegible] vile reče: pusti me letiti,
[illegible] svoj Europi radost navistiti.
[illegible] radost? molju te povi mi u kratko,
Ako želiš, vila da počine slatko.
[illegible] on pun veselja prez naprvo iti,
Pr[illegible]nu radostno ovak' bugariti:

[illegible]vat Terezija rimska cesarica,
Naša mila majka ugerska kraljica.

Vivat Terezija! primi za utihu,
U Šleziji naši Fouqueta razbihu.
Hoć' znat kako? slušaj evo ti prohoda,
Ti pak vilo moja glosiraj vrh toga.

Kod Landshuta Fouquet general ležaše,
Pripravan svojimi svaki boj zet na se.
Osamnajst od pišac pri njem bataljunov,
Od konjikov pako sedamnajst škadrunov.
Pred njim osam brdi svak šancem okružen,
Svak šanac z grabami i diž — s mosti združen.
Toti tarni ploti i kolci strelati,
Graja graju šćiti, šanac šanca prati.
Na šanci lumbarde kot kita do kite,
Od svih stran zlotvorom seguru smrt prite.
K tom straža za stražom, pišci i konjici,
Nedadu u tabor doletit ni tici.
A vrh svega okol' platno od zaklona,
Od šćita pomoći kot i od uklona.

Ovak' spravan drža [nij' ni Boga molil],
Laudonovu da je jur haru odolil.
A Laudon obsinut od nebeske moći,
Odluči skroz šance na Fouqueta poći.
Odluči i udilj [tako se i hoće,
Kî želi od posla željno brati voće].
Odluči i udilj na put se odpravi,
Fouqueta svojimi da pod se postavi.
Na dvajst i tri junja 'z jutra po pol noći,
Svoj portaj[1] razredi za svom cilju doći.

---

[1] Korp od armade.

I dojde viteški. Tri kvarta na drugu
    Bi segur sinjal dan,[1] da na šance udru.
Na ovi odmaha iz s trih stran udriše,
    Dva najjača šanca do mala zvališe.
Pak s otim odoše od pošta do pošta,
    Kî se neukloni pod nogami osta.
Branihu se Prajsi kot lavi i vuci,
    Ma naši još bolje maslinom u ruci.
Korak za korakom oni odstupljahu,
    S jednakim korakom ovi jih gonjahu.
Silom silu gone, nedaju pokoja,
    Posuda masline beredu od boja.
Do osme gonjahu, ob osmoj ostaše,
    Jer se 'zvan biguncev[2] svi širom pridaše.
Med timi je Fouquet z dvimi generali,[3]
    I jedna s ovimi množina glavari.[4]
Skoro osam jezer[5] kî muškete nose,
    I kî konje jašu i pašu palоše.
S tim general Laudon vas tabor posvoja,
    Bagaj i lumbarde[6] i svu sprav' od boja.[7]

Kî Laudon, upitah, nu l' oni kî lani

---

[1] Četirimi haubicami.

[2] Dvi al' tri sto, ki su pobigli.

[3] Malakovski i Schenkendorf.

[4] 4 obrstara, 10 obrstlieutenantov, 14 majorov, 46 kapitanov, 150 vicekapitanov i 30 zastavnikov.

[5] 7819 u sve 8319.

[6] Lumbarad 58 i 9 haubicov.

[7] 34 zastave, dva barjaka, jedan par srebrnih pauk ili bubanj, 38 kari municiona.

Kod Fronkfurta s Rusi ošte kralja[1] rani?
Pravo oni reće ov posal izvrši,
Ki lani kraljevu ideju pozarsi.
Ondi kod Odera[2] junaštvo izkaza,
Ovdi kod Bobera[3] glavarstvo pokaza.
Vitorija cela i izvrsno dilo,
Od sama Fouqueta je se pohvalilo.
I jest vridno hvale, malo smo zgubili,[4]
A vas korp i tabor s Fouquetom dobili.
Vivat Terezija! nemogu nadalje.
Vrime tira, moram putovati dalje.
Tuliko pridajem: Fouquetu se zgodi.
Što se lani[5] Finku pri Maxen[6] dogodi.
S tim te Bog veseli, drž' se spravna vile.
Morebit do mala čut ćeš drugo dile.
Kralj je počel padat, sva j' veruj prilika.
Da ć' slidit Sisaru[7] prez kušati mlika.
Ovo neg' izreče, nadalje odleti,
A ja tegnuh vila ovako zapeti:

Čudnovit si Bože, čudni tvoji sudi,
Od vika do vika blagoslovljen budi.

---

[1] Razbil.
[2] Rika.
[3] Rika.
[4] Od pišac mrtvih i ranjenih 2372, od konjikov 1.7 od artiljerije 8.
[5] Na 21. novembra 1759.
[6] Mesto u Saksoniji.
[7] Judic. C. 4. v. 21.

[illegible] kai [illegible] radila,
[illegible] tit [illegible] dilo.
Z gelimi da [illegible] pod [illegible]
Osam [illegible]
Trac [illegible] razbit,
Vas [illegible]
Živ dati [illegible] umrših [illegible]!
[illegible] jezik onekal.
[illegible] riés?
[illegible] viéa.
[illegible] pohodi.
Austrijanska [illegible] činski pohodi
Tvoj [illegible] milost [illegible] nenadje obrati.
Laudonu moć poda da Fouqueta plati.
Zlamen [illegible] se dotiće,
Da [illegible] austrijanske dice.
Nek se tebe diže, neka s puti negredu,
[illegible] dat [illegible] sve lipo po redu.
Blagoslovljen budi od vika do vika.
Prez prestanka [illegible] slava, čast i dika
[illegible] održa,
Od [illegible] viteza.
[illegible] izkaza.
Fouqueta [illegible] nakaza.
Neznam [illegible] vitez stane
[illegible] zadaj rane.
Bi li se [illegible] čestitje,
Nego Laudon i s njim njegove delije.
Drugo [illegible] reći prez mita,
[illegible] kî merita.

Na dvor dak istinom, vino nije voda,
Laudon se ponese kot čestit vojvoda.
Kot čestit, jer što je potribno vojvodi,
To se u Laudonu kot čujem nahodi.
U njemu cel človik, Bog mu j' pred očima,
Bogu daje slavu kû od svita ima.
U njem cvet od arti izvrsna pratika,
Ne jedne prilipa vrsti gramatika.
U njem blagodarstvo, prijaznost sve mire,
Ljubav od vojnika i stalnost od vire.
Bistar u razgljedu, hoć' sve da sam vidi,
Mudar u naredbi, marljiv u providi.
Kasan u odluki, hitar u odlučku,
Nečeka obeda što more bit k ručku.
Štrapacan u poslu, oštar u posluhu,
Otajna neda znat ni živomu duhu.
U boju smrt gljeda kot da je 'zvan boja,
Zapovidi daje prez gubit pokoja.
Z dobrim dobre plaća a zle po pravici,
Svojim je vojnikom ča je otac dici.
Ponizan u srići, strpljen u suproti,
Svaki hvalu daje njegovoj dobroti.
Junak vrh junaka, srce mu j' od lava,
Kot osin človika tak' ga slidi slava.
Kîgod za nj upita, ta čuje pohvalę,
Ta svidoči, da ga i dušmani hvale.

O slavna viteza! o hrabra delije!
Vridan, svak u zdravje da njegovo pije.
Vridan da se kruni krunom od javora,

I hvali i časti od svakoga zbora.
U istinu vridan, vivat, neka žive,
Srića ga tirala i z desne i z live.
Šćitil ga blagoslov nebeski do smrti,
Raj dobil duh s telom kada se razprti.
Vrat slomil dušmanu austrijanske kuće,
Bil slava i dika hrvacke obuće.
Ova ga porodi, š njom viteštvo steče,
Sve dobro, kô ima iz ove poteče.
Stupil još na više, srićno tratil vrime,
Velikoga stigal Eugenija ime.

Metim dušo moja zvelič' gospodina,
Skupa duhom svetim i oca i sina.
Zvelič' i gospoju nebesku kraljicu,
Da brani i šćiti ugersku kraljicu.
Zveličenjem moli da joj moć udili,
Da posve oblada koji nje puk cvili.
Kî robi i pali i pravo i krivo,
I silom progauja i mrtvo i živo;
Kî neprašća crikvam ni crikvenoj robi,
Duhovno, telesno kî hametom globi.
Za moć zatim željan pokoj uživati,
I svoje prisrićno podložne ravnati.
Po tom dušo hodi i dilo zaglavi,
Digni glas i reci što ti srce pravi.

Vivat Terezija! svi sinjali kažu,
Vošćena kreljuta kralja nepomažu.
Leti kot Ikarus preveć na visoko,
Opeć će ga sunce da pade nizoko.

I pravo j', da oni, kî drugom grob koplje,
Sam se prez milošće u takov zakoplje.
Kî išće u prikor da drugoga baci,
Vridno j' sam u takov da se prikobaci.
Vivat! na pristolja tako srićna bila,
Da b' od svejih porod četrti vidila.
Vivat! i nje danci tako lipo cvali,
Da b' ovdi i gori svu radost imali.

Te deum laudamus.

Tebi hvala čast i dika,
Bože veli od vik vika.

Gloria in excelsis deo,
Laudon vicit Fouquet in eo.
Juvit Laudon et mater dei
Sit haec quoque gloria ei.

Vila.

Slava Bogu i Mariji,
Kî podaše moć deliji,
Da Fouqueta on pridobi,
I s njim tabor vas zadobi.

Victoria haec gloriosa,
Digna est praemio.

Ovo slavno boja dilo
Vridno j', da b' se okrunilo.

O. A. M. D. G.

Razgovor vile Slovinjkinje vrh radostnoga glasa, da se je u Sleziji grad Schweidnic na prvi oktobra 1761. od N. E.*) gna gna general feldzeugmeistra barona v. Laudon u [illegible] tri ure [illegible] na juriš vzel.

Aqua frigida animae sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua. Prov. 25. v. 25.

Kada žaja mori dušu,
    Na studenu vodu hlepi;
Si[illegible]nuvši [illegible] sušu,
    Bol vrućine već ne trpi
U pokoju vrime pelje,
    Slast medenu sebi melje.
Što je žajnoj voda duši,
    Glas je dobri iz daleka.
Ov u srcu tužnoj duši,
    Naimre kad se i ne čeka.
U žilah se krv prirodi,
    Svimi tanac ali vodi.
Sad nek' malo svak procini,
    Glas Schweidnica kê je cine
Kak' vesele ovi čini
    Austrijanskoj kući virne
Od radosti suze lete,
    Laudonu se javor plete

Vila.

Što Merkurija! ak' me glas nevara,
    Božićem od pošte veselo udara.
On je, koga čekah u ovoj državi,
    Od pokle Fouqueta Laudon u tor spravi.

---

*) Njih Excellencije. Op. izdavatelja.

Tu li si? rekoh mu, vas svit pazi na te,
Kî su glasi, povi moj ljubljeni brate.
Dobri odgovori, Bog će dati bolje,
Kada Laudon s kraljem[1] okrvavi polje.
Grad Schweidnic objačen kot tarna fortica,
Na juriš vazehu austrijanska dica.
Pade, klonu, spruži svoje moći sile,
Kot pred ovim grad Glatz[2] pun ognja i sile.
Što Schweidnic, zavapih, vazeše na juriš,
Hod' z Bogom, šališ se al' za sprave veliš?
Nešalim, reče mi, već pravim istinu,
Skroz juriš grad Schweidnic Friderika minu.
Poslušaj prigodu cvet ove radosti.
Pak po njoj bugari i tvô srce gosti.

Na dvajst šest augusta kralj tabor primesti,
Ideju od boja za Laudonu smesti.
U gornju se potom Šleziju pristavi,[3]
Grad Schweidnic za pleći prez straha ostavi.
Laudon po prilici videć kralja misli,
Po noći na Schweidnic udriti namisli.
Namisli, odluči, naredi i udri
Na prvi oktobra kot general mudri.
'Pravo polu trete po pol noći biše,
Kad naši kot lavi na grad navališe.
Na četire strane stahu šance biti,
I z malim oružjem zide krvaviti.
Brane se iz grada kako mrki vuci,

[1] Kad kralja od Borusije armadu u Šleziji razbije.
[2] 1760.
[3] Svojom velikom armadom.

Nedadu naprvo Laudonovoj ruci.
Sila silu goni, svak hoće da j' jači,
Svak smrt kumi, sestri, da dušmana tlači.
Ma zaman, s kim je Bog ta megdan dobiva,
Koga on nešćiti, ta u krvi pliva.
S našimi Bog biše, pripričiše klance,
Nasloniše škale, posvojaše šance.
Pak kot tarni potok vojnik se razširi,
Visinu, dumbinu od grada nemiri;
Već tira dušmane od zida do zida,
U termen tri ure dok se vas grad prida.
Z gradom zadobiše [prez zgubit množinu,
Jedno šest sto naših pade u tom plinu].
Z gradom zadobiše štogod bi u gradu,
Vrh dvih stotin deset i jednu lumbardu,
Kasu i magazin i množtvo oružja,
Prah, bumbe, balote i svu sprav' od boja.
Već od tri jezera za sužnje zapiši,
Ovo ni glavara od grada negriši.
General je Zastrov [ovom slave dosti,
Laudonovoj da je grad pridal kriposti].
General je Zastrov i š njim svi glavari,
Od mala do vela pišci i huzari.
Ostala netičem, velim ovoliko:
Laudona poliva i vino i mliko.
Ov viteški posal tak' teško poteže,
Da za sobom dobro ne malo poteže.
Što j' kralj bil namislil [nut višnjega pravde!
Kî kom jamu koplje ta sam u nju pade].
Što j' kralj bil namislil, sad neće moć zeti,

Jer mu se skreza 'vo vas koncept privru
S tim te Bog veseli moje drage vilo,
A ja grem navistit drugim ovo dilo.
Ove neg' izreče, što napid sipati,
A má duša na glas ovako pivati:

Težel je l' moguće, što glasonoš' privi,
Da Laudon grad Schweidnic poda se postavi.
Ni moć poveroval, stvar je prot razlogu,
Na juriš vazet grad ki j' z ognjem u slogu.
I što već, vazet ga u tak' kratko vrime,
Kot da je spodobno za takov grad brime.
Schweidnic je fortica za koju se hote,
Ne ne gola prsa da tarne balote.
Ova ima 'z nutar i iz vana graje,
Da i za lumbarde posve malo haje.
U njoj je praesidij pod izbor junaci,
Od kih se čuvaju i dan i noć šanci.
K temu sprav' od boja strašna i nemila,
Objačena drži sva okolo krila.

Ovo kad se s mišljom 'zimlje na rešeto,
Za razrišit jezik srce je zapeto.
Svist je kot u tminah, ćućenja se čude,
U stravljenje meću pametne i lude.
Po svem tom istina j', stvar je vistovita,
Ni potriba na to da se drugi pita.
U gradu su naši, oni ga sad brane,
Nefali jim u njem ni spravi ni hrane.
O povoljna glasa! pun cukra i meda,

Ki ti dostojno more izrisit beseda!
'Z odra anda [illegible], nikdor se neplaši,
Zvelič gospodina, podaj slava paši

Bože Sabaote od oružja sile!
Čuni dug od zdravje očito i umne.
Sam si ti, ki možeš u čuda i malu,
Od Jerika zidi da se doli 'zvalu.
Pred tvojom mesnicom sve se sakrit more,
Pred tobom trepeće pakal, zemlja, more
Ti si, ki Laudonu pat u grad pokaza,
Ki mu srce važno da viteštvo 'skaza.
Po tvoj moćnoj ruci i višnjoj desnici,
Sramotu sagradi na vrsa fortici
U tri ure s mačem grad Schweidnic posvoja
I pokaza, da zna novu art od boja;
Da zna tere zimat fortice i grade
Palošem u ruci prez bumb i bumbarde.
S tim da zna po sebi što je nemoguće,
'Z nemogućega lahko učinit moguće.
Drugač kot naravski red sobom donosi,
Bili bi prez tebe njeg'vi posli loši.
Tebi anda zato poštenje i dika,
Od mala do vela žene i člověka.
Hvaljeno tvô ime sada i od sada.
Od istoka sunca tere do zapada.
Sćiti i nadalje, vež' lavu čeljusti,
Austrijansku kuću da pri miru pusti.
Za da ova cvate sa svim svojim pukom,
I svoj mir uživa pod tvom svetom rukom

Tebi pak što ću reć sokole Laudone,
    Z imenom i z dilom novi Gedeone?!
Što ću reć viteže i od vitez paša,
    Širom razglašena već neg' slava naša.
Što ću reć? kû hvalu hoć' da srce poda,
    Od svake pohvale veći si vojvoda.
S malim tvû čast skapljan, ti izvrši dilo,
    Kô za mnogo lita ni oko vidilo,
Dilo od junaštva, od vernosti dilo,
    Dilo od meštrije izvrsno i cilo;
Dilo, kô je vridno da ga mramor prime,
    I do svrhe svita nepomrsi vrime.
Jer što ikad slavna med vitezi leži,
    To se kot u suku u ovom uzdrži.
Vridno j' anda da ti svak tanac izvodi,
    I poštenje dade kot častnom vojvodi.
U istinu jesi i pošten i časan,
    I mač tvoj s kojim si dan i noć opasan.
Dostojan si hvale sam dušmanin veli,
    Ma i oni s tobom kî su ta grad zeli.
S Rusi Austrijaci i slavni Hrvati,
    I svak oni, kî se krv prolit neskrati.
Š njimi te Bog živi, Bog bil tvoja svića,
    I u svakom slogu glava tvoga vića.
Put odprl pravici, dušmana nadašal,
    Željni u Šleziji ključ od mira našal.
Uzvisil kraljicu Mari-Tereziju,
    I činil joj vratit zgrabljenu Šleziju.
Stupil još na više i dal svitu znati,
    Kê vrsti viteze radjaju Hrvati,

Ovo j' moja želja, ovo j' moja molja,
I dobra svih s manom pravovernih volja.
Drugo neostaje 'zvan moliti Boga,
Da nam glas još bolji pošlješ od ovoga,
Za moć opet kantat: Te deum laudamus,
Vivat Terezija, vivat Laudon banus.
Amen.

Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

U istinu po sve vrime,
Slavit će se tvoje ime.

Pro corollario.

Fauste superata urbs Schweidnic pristino
augustae reginae Hungariae
Mariae Theresiae juri
subjacet.

Vila.

Hanc urbem Laudon cepit.

Sad grad Schweidnic od Šlezije,
Zakon slidi Terezije,
Slavne rimske cesarice
I ugerske k tom kraljice.
Io victoria!

Ov grad od svih poštovani,
U jakosti kruto slavni,
Prez lumbarde i prez buke,
Laudonove zeše ruke.
Io Io gloria!

Canticum.

1.

Lauda Schweidnic nunc Laudonem,
Lauda novum Gedeonem,
In tubis et tympanis.
Lauda et hoc laudi adde,
Quod sit dignus omni laude,
In choris et cymbalis.

2.

Quidquid duces generosi,
Et heroes gloriosi,
Hoc hic Laudon praestitit.
Noctu arcis muros scandit,
Ense viam sibi pandit,
In tres horas accipit.

3.

Vere actus specialis,
Magni opus generalis,
Et virtutis praemium.
Jure ergo hic meretur,
Ut mox lauro coronetur,
Dignum viro xenium.

Popivka.

1.

Hvali Schweidnic sad Laudona,
I novoga Gedeona,

Viteškoga hvali pašu,
Hval' čestita arambašu,
S čimgod moreš hval' prez šale,
Jer dostojan svake hvale.

2.

Štogod ikad stari knezi,
Herceg, paše i vitezi,
Čestitoga izkazaše
I s oružjem pod se klaše.
Oto Laudon sam izvrši
Grad z golimi vaze prsi.

3.

Ov po noći na grad udri,
Kako jedan paša mudri,
Prez lumbarde zapri klance,
Z golim maćem vaze šance.
Siče, tira zad i sprida,
U tri ure grad se prida.

4.

U istinu dilo krasno,
I viteštvo posve časno;
Jedno dilo od meštrije,
I velika čin delije,
Čin izvrsni od mudrosti
I zamahne dar kriposti.

5.

Pravi anda zakon pita,
Da se ovom kî merita,

Kruna plete od javora,
I kip steše od mramora,
Da mu se da dobra ruka,
Vridna njeg'vih del jabuka.

Fiat, fiat.

O. A. M. D. G.

Muklo narikovanje grada Schweidnic na 8. augusta 1762. od kralja od Borusije Friderika II. obsedjena i na 9. miseca oktobra istoga leta vazeta i posvojana, po vili Slovinjkinji.

Ubi hedera, ibi et vermis.

Quantum laetatus est Jonas super inumbrante hedera; tantum contristatus est super verme tam gratam umbram corrumpente.
Jonas C. 4. v. 6. 7. 8.

Passibus ambiguis fortuna volubilis errat.
Et manet in nullo certa, tenaxque loco.

Kot kolo se srića vrti,
Nitkom žitku, nitkom smrti.

Schweidnic.

O mene nesrićna! o nestalna srićo!
O svita radosti pričemerna pićo!
Koma se ma duša od boli otrese,
Koma srcu srića veselje donese;
Koma stah počivat, koma držat glavu,
Koma starom Bogu uzdavati slavu.

I mut! kî bi rekal, sriéa se skopiti.
I mene u staru opeta bol hiti.
Laudon, pusti Laudon [svidok si ti Bože.
Prez suz ga mò srce spominjat nemože].
Laudon iz nenadje na me juriš spravi,
U termen tri ure poda se postavi;
Vrati me, koj slidim, ugerskoj kraljici
Mari-Tereziji rimskoj cesarici
Ovdi ni jezika al' pera da reče.
Kô tada veselje srce moje steče.
Krv u meni planu, duša se probudi,
'Zvan sebe postahu svikolici udi.
O Bože! zavapih, tebi čast i dika,
Da me oslobodi od hala velika;
Od uz prusijanskih, od nemile krvi,
I poda, ki biše moj gospodar prvi.
Sad će tvoja vera u prostimi biti,
I ja čuda bolje neg' do sad živiti.

Ovako se kripih i držah doista,
Da neće u meni već Prajs svojat mesta.
Pač' kad 'z nova obse, kad mi sta bit zide,
Bahato izustih slideće beside:
Nebojim se kralja ni sile ognjene,
Austrijanska dica dokle su kod mene.
Ovi su kot lavi, brane se kot vuci,
Nedadu pristupit prusijanskoj ruci.
A kad Laudon čuje, na pomoć će priti,
I ovi asedij od mene odbiti.
On je Prajsom tuča, Prajs pred njim trepeće,

U boju od njega nima muke veće.
To svidoči Fouquet, to Landshut prisiže,
To pišac i konjik, kê spravi u mriže.
Sam kralj, koga razbi[1], 'spovida istinu,
Da nebi Laudona, Šoltikov pogiuu.
Ma zaman utiha, zaman razgovori,
Želja se prot volji u vodu obori.
Viteški se branih dva cela miseca,
Batrivih i hrkah konjika i pišca.
Držah odkud odtud da će pomoć doći,
Ili prajski tabor da će u dim poći.
Od nikud pomoći, Laudon se nevidi,
Manje kakva trupa, kâ mu stope slidi.
A kralj s druge strane diže tarne šance,
Poda se postavlja s liva s desna klance.
Pun sržbe i jada da se pridat neću,
Sta od ognja u me silu sipat veću.
Noć i dan lumbarda bumbe u grad meće,
Gore od potresa sva se graja kreće.
Najzad [nu ti hala!] prah bumba upali,
I del od fortice hametom razvali.

U 'vakom stališu, što hotih začeti,
Al' kê trave kripost na ruku vazeti?
Nehtih juriš čekat, morah se pridati,
Kralj hti, da me živcem u pepel obrati.
Pridah se [o kî plač! kê pilule žuhke!
Opet nastorniku doć momu u ruke].
Pridah se, posvoja, u mriže zaplete,

---

[1] Kod Fronkfurta nad rikom Oder na 12. augusta 1759.

Rani me osilno od glave do pete.
Bože tebi hvala, ovo j' tvoja volja,
Ciću grihov ova tira me nevolja.
Sad ni kud, ni kamo, plakat već neprudi,
Valja tancat kako nov gospodar gudi.
Zet je križ na rame, pokoran ću biti,
I do volje božje ovi kalež piti.
Ufanje[1] ostaje o kašnje o prija,
Da ć' me opet svojat Mari-Terezija.
Amen.

In te domine speravi,
Non confundar in aeternum.

Mô ufanje ti si Bože,
Tvoja volja moja volja,
Ti si, koji pomoć može,
Briga neć' mi dat nevolja.
Nek se ruši svit u more,
Zla mi s tobom bit nemore.

O. A. M. D. G.

---

[1] Spes non confundit.

Razgovor vile Slovinjkinje vrh nepovoljna glasa, da se je u Šleziji grad Schweidnic na 9. oktobra 1762. kralju od Borusije na patte pridal.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus.
Psal. 92. v. 4.

Cum te consumtum putaveris, orieris ut Lucifer.
Job 11. v. 17.

Svist u čudo more meće,
Kad se svoga 'z odra diže.
Ni moć doseć kak' se kreće,
Sad gre više, sada niže;
Vindar nesmi, tak' se ravna,
Priko meje, kâ mu j' stavna.

Ma što j' more prema Bogu,
Ne'zmerni su božji sudi,
Doseći se ti nemogu
Od angjelov, ni od ljudi;
Kî jih samo razmišljaju,
Ostravljeni ti ostaju.

Kad se drži na reziku,
Za bol smrtnu da ni lika,
Kot danica svane žitku,
Z' nebes pomoć prevelika.
Srce anda k Bogu hiti,
Kom pogibel rezik priti.

Vila.

Dobro mi došajo Merkuriju brate!
Jur dobro odavna vila čeka na te.
Odkud, kud, kamo greš prez zelena cvića,

Zašto ni čut tvoga kot preja rožića?
Kî su, povi, glasi? što u polju[1] rade,
Skupa nasom prajska, dvi tarne armade?
Ostavi me reće, nisu dobri glasi,
Od žalosti skoro 'z glave puzu vlasi.
Izgubismo Schweidnic, u prajskoj je rnci,
S toga nije cvića i moj rožić muči.
Što Laudon [pun slave! kâ ga još već diže,
Zaman nenavidost njemu plete mrize].
Što Laudon na juriš u tri ure spravi,
Kralj u devet nediij poda se postavi.
I tad nebi, da zmaj[2] naš prah neopali,
I istom za juriš zide nerazvali.
Armade težidu, jedna drugu gijeda,
Kû te svrhu vazet, vidit će se vreda.
Nadalje nepitaj, nego stisni pleća,
I hval' Boga da ni još nesrića veća.
S tim ostaj u miru, zapovida vrime,
Da grem, kud sam poslan, razprtiti brime.
On ode, za drugim ov glas navistiti,
Ja stah sama sobom ovak' besiditi:

Čudnovit si Bože, čudni tvoji sudi,
Za doseć takove ni duha med ljudi.
Sad lampa, sad grmi, rekal bi svit tone,
Do časa se suncu oblaci uklone.
Zal se limb razajde, postane bonaca,

[1] U Šležiji.
[2] Bumba.

Kî j' popri umiral, ti sad zdravo tanca.
Kad mudarci svita stvar drže u ruci
I sude, da ćedu janjca zaklat vuci,
U magnuće oka uzdignu se buka,
Miran razdiravca tira janjac vuka.
Za ovom dat sviću, s ratom na rešeto,
Kî se zdravo pelje, ovo j' sedmo leto;
Koji nimšku zemlju tako ružno tare,
Kot da pristat neće, dok ga nesatare.
S početka[1] kralj prajski, poklan moć izmiri,
Kot oral po zraku kreljuta razširi.
Nakani, odluči, nedat mira prija,
Dok nebude glava svega imperija.
Srićom se pobrati pak udri u polje,
Što mu sprida stane kot gladan lav kolje.
Rabi, pali, tare, kot po zraku leti,
Pri miru ostavi, gdi ni što vazeti.
Saksa[2] pod se stavi, uši gori diže,
Kot strašni Goliat u Pemsko ulize.
Razbi našu vojsku,[3] srditost otrese,
Mahom Prag obsede, sve se pred njim trese.
U ovakom biću, kî pogibel priti,
Je l' živ, kî ni sudil, kralj će cilju priti.
Držim, da nijedan, 'zvan s kim Bog vojuje,
Koji Boga ljubi, slavi i poštuje.
I nut tašća suda! razcin', pogljej, pazi,
Kak' se prajska slava u dim priobrazi.

---

[1] Na 29. augusta 1756.
[2] Saksoniju.
[3] Kod Praga na 6. maja 1757.

Kad kralj Prag obsedjen sta na živo biti,
    Srića[1] mudri njegov koncept prikopiti.
Daun [daprem mnogo bi kralj jače moći,
    I sedamkrat navali za svom cilju doći].
Daun kod Khocenic[2] upe se prot sili,
    Razbi ga i Pemsko ostavit usili.
Prag grad oslobodi, svojim srce poda,
    Za kraljem potegnu kot čestit vojvoda.
Kamo god se krene posuda masline.
    S praiskom štropi krvljom brda i doline.
U Šleziju hrupi, ni kî bi stal sprida,
    Gradovi padaju, princ Bevern[3] se prida.
Nadaždi 'ze Schweidnic s oružjem od boja,[4]
    Pak zatim do mala grad Breslav posvoja.
Hoćeš bolje sriće? po mudroj prilici,
    Ufanje veliko[5] austrijanskoj dici.
Svak veran držaše, sada će kralj pasti,
    Princ će Karl[6] do mala Šleziju popasti.

Račun prez oštara. Za suncem oblaci,
    Za povoljnim zdravljem bolni slide danci.
Gdi je med, tu je žuč. Srića nas ostavi,
    S kraljem se pomiri, srce mu ozdravi.

---

[1] Bog.
[2] Na Pemskom med Kolin i Planan na 18. junja 1757.
[3] Glava od kraljeve armade bi uhićen.
[4] Skroz asedij.
[5] Da će Šlezija bit naša.
[6] Brat cesarov.

Ma kako? najprvo razbi[1] cesarovce[2],
    Razmlati, polovi kot lav ali vuk ovce.
Po tom se na naše[3] okrenu, navali,
    Kot zmaj prodri glide, razbi i privali.[4]
Svršivši to dilo grade nazad dobi,[5]
    Pak ode nadalje, Moraviju probi.
Ulmic grad okruži[6], asedij pripravi,
    Sta ga bit noć i dan, da pod se postavi.
Sve sploh oganj siplje, k tom po sukurs posla,
    Hoti municion[7] da b' u dobi došla.
Metim se grad brani, ma bi na umoru,
    Ili da se prida il' zidi oboru.
Pače prajske vire i podjamni vuci,[8]
    Jur za vazet Ulmic držahu u ruci.
Rezik. strah posuda. Ako Ulmic pade,
    Kralj će po Austriji posvojati grade.
Po tom u imperij, kî bi mu stal sprida,
    Svak bi gljedal, da mu prez boja ključ prida.
Što na 'vu prigodu? kí lik na reziku!
    Sunce se pomoli za radost veliku.
Laudon, veli Laudon u busiju pade,

---

[1] Na 5. novembra 1757. pri Rossbachu u Saksoniji.

[2] Armadu od imperija, ku je komandiral princ Hildburgshausen.

[3] Na austrijansku armadu, ku je komandiral princ Karl.

[4] Na 5. decembra istoga leta u Šleziji pri Leuthenu.

[5] Schweidnic i Breslav.

[6] Leta 1758.

[7] Malo ga je bilo.

[8] Kuće austrijanske podložnici, a kraljevi prijatelji.

Dok kraljevski sukurs iz gore izajde.
Po tom toga udri, vaskolik privali,
Del praha posvoja a del ga opali.
Na 'vo se kralj spregnu, svoj asedij diže,
Moraviju pusti za nepast u mriže.
Eto ti radostna ufanja u vodi,
Na porodu brdo mišića porodi.

Sad malo nadalje, vid'mo što kralj radi,
Kako mu nestalna lice srića gladi.
Gladi ga kiselo, tira ga nesrića,
Neprudi mu prot njoj svet, art, ni umića.
Kroz boj pri Hochkirchen lice mu pogrubi,
Sto kusi lumbarad i vas tabor zgubi.[1]
U boju Šoit'kevom razboj ga dopade,[2]
Malo za tim Drežda od njega odpade.
Daun Finka s jatom pod laburu spravi,[3]
A Laudon Fouqueta poda se postavi.[4]
Malo za tim Schweidnic opet vrat ulomi,[5]
A Kolberg se Rusom na patte pokloni.[6]
Što sada? na kû stran? kud se oko hiti,
Od svud se zgubitak od Šlezije priti.

---

[1] Na 14. oktobra 1758.

[2] Pri Frankfurtu nad rikom Oder na 12. augusta 1759.

[3] U Saksoniji kod Maxen na 21. novembra 1759.

[4] U Šleziji kod Landshut na 23. junja 1760.

[5] Na 1. oktobra 1761.

[6] Na 17. novembra 1761.

Na tom bi kralj puntu po svoj svojoj moći,
Da će najzad morat u pokornost doći;
Il' pustit, da mu se sve dignu države,
Al' sebe uklonit od nedične slave.
I nut! kad se drža, da ni već za nj lika,
Put liku otvori, kû j' želil prilika.
Cesaricu rusku[1] smrt po vratu lupi,[2]
Petar Federović[3] na pristolje[4] stupi.
Ov udilj po smrti tete cesarice,
Odstupi od lige ugerske kraljice.
S kraljem mir učini i s njim se pobrati,
Trajst jezer u pomoć obeća mu dati.
Obeća i posla [za tim ga j' do mala,
Skroz božju pravicu smrtna bol popala.
Rusi ga 'z nenadje[5] s pristolja baciše,
I njegvu na isti gospu[6] postaviše].[7]
Obeća i posla, svoju rič izpuni,
I vazeto[8] vrati prusijanskoj kruni.
Skroz ovu prigodu scena se promini,
I srića nesriću očice izmini.
Kralj opet proživi, moći se dobavi,
Pak Schweidnic obsede i š njim nas razstavi.

---

[1] Elizabeta.
[2] Na 5. jenuara 1762.
[3] Drugač Carolus Petrus duka Holstein Gottorp.
[4] Na imperij ruski.
[5] Na 9. luja 1762.
[6] Katarinu Aleksovnu.
[7] Eodem tempore.
[8] Grad Kolberg i ostalo,

Sad je on na konju, sad će se gatati.
    Austrijanskoj kući da će pota dati.
Ma pustimo vrime da okolo leti,
    Ovo će odkriti, kû će rat svrhu zeti.

Metim iz ovoga nek' svak živ razcini,
    Kako člověčansko srce misal hini.
Kada se držaše stvar će poć ovako,
    Prot svakom ufanju ode naopako.
Ne drugač, kot mora simo tamo vali.
    Al' igra od harat sad grli, sad bali.
Da bi na kraljevu i njegvu umiću,
    S moćom bi nadašal Aleksandra sriću.
Da je naše srića, kot poče slidila,
    Zdavna bi Šleziju Austrija imila.
Ma ne, ne u našoj vitorija moći.
    Nek' stoji uz našu u božjoj pomoći.
Cesare i kralje i vas svit on vlada,
    Prez njegove volje vlas na tla nepada.
Njega anda valja iz srca moliti,
    Da bi se dostojal od zla izbaviti.
Otac je, milošću suskratit nemore,
    Kad vidi pokorna da ga dica mole.

Da Schweidnic zgubismo, kî prot tomu more,
    Što ruke načine, to ruke razore.
Bog je dal, Bog je zel, Bog tak' imat hoti,
    Slava, dika i čast njegovoj dobroti.
Nepitaj uzroka, kî j' z Bogom u viću,
    Da more znat svrhu, al' kak' dili sriću.

Naravskim načinom, kada ni pomoći,
Valja da s' grad prida kâ ga bije moći.

Vindar gori glavu, još naš Laudon žive,
Ufanje nam cvate iz desne i live.
Š njim srića[1] vojuje, umića š njim vije,
Zna posud kraljeve stade i busije.
Kî zna, da kakogod David Goliata,
Tako i on kralja poda se nesmota.
U takvoj prigodi, kû može Bog dati,
Sam će mu po sebi Schweidnic ključ pridati.
Ovo pak da s' zgodi al' da mir postane,
Trs'mo se, da naša Boga molba gane.
Ma mol'mo svim srcem, Bog će uslišati,
I našoj kraljici svoj blagoslov dati.
Ovoliko vila i želi i moli,
Dok se boljim glasom Merkurij pomoli,
Za moć tada kantat: Te deum laudamus,
I tak' žitak peljat, ut semper vivamus.
Amen, Amen.

Cave desperes, cras melius erit.

1.

Takova su božja vića,
Za fortunom gre bonaca,
Za nesrićom slidi srića,
Za betegom zdravlje tanca,
Za oblakom sunce sije,
Za plačom se tužan smije.

---

[1] Bog.

2.

Schweidnic od nas sad odpade,
Kot očito vas svit vidi,
Kralj Prusije ti popade,
Nam zakonski daprem slidi.
Opet, kad rok okol' projde.
Pod nas isti nazad dojde.

Et rediit ad dominum, quod fuit ante suum.

Vivat Laudon.

Magna Laudon laus et gloria Croatiae.

Frideriko nek' se ježi,
Da mu Schweidnic doli kljeće,
Vindar Laudon slavu drži,
Nad Schweidnicem koju steče.
Kralj u devet nedilj dobi,
U tri ure Laudon probi.
Čestit je ov posud paša,
Ma čuda već' slava naša.

Vivat.

PACIS OLIVA VIRET.

Veselje vile Slovinjkinje vrh mira u Saksoniji u kaštelu Hubertsburg med Austrijom, Borusijom i Saksonijom sklopljena i na 15. Febrara 1763. srićno podpisana.

Sincera austriaci cordis expressio.

Pacem sincere dilexi.
Concordia omnia vigent, atque florent ;
discordia recte dilabuntur.
Nil placitum sine pace deo,
nec munus ad aram.

Austrijansko srce.

U istinu mogu reći,
Pravi mira bih ljubitelj.
Neznam je li koji veći,
Kot ja rata progonitelj.
Rat je vrutak svake zloće,
Mir studenac od slatkoće.

Srebro, zlato, drage stine,
I što lipa zemlja radja.
Prama miru nima cine,
Mir, jedinstvo sve nadhaja.
Alduj Bogu sve tvô blago,
Prez mira mu nije drago.

Martia turba vale, pacem deposcimus omnes,
Optima pax rerum est, Martia turba vale.

Vila.

Ah! kad će [stah sobom vila besiditi],
Bog Mars počinuti, a Irene priti !

Je l' kô zlo na svitu, kô rat nesatvori,
Od kuge i glada nebi li on gori?
Kuliko jezer duš dosih dob porazi,
Kulik teg i hranu u polju pogazi!
Gdi kuće, kê satri, [crikve se netiču,
Kê bihu podložne ovom strašnom biču].
Gdi kuće, kê satri, sela, kâ opali,
Gdi po sili kî su na uboštvo pali?
Gdi su udovice, kê dan i noć cvilu,
Gdi sirote, koje od glada umiru?
I još ni dospitka. A kê će bit valje,
Ak' se tegne isti produžit nadalje.
Ovakova rata ni oko vidilo,
Ni tulike krvi, pokle se rodilo.
Nakon dice dici, dok bude naroda,
Neće past iz glave njegova prigoda.

Ovo govoreći neg' jezik 'zgovori,
'Z nenadje Merkurij mâ vrata otvori.
Evo me zavapi, maslinom u ruci,
Stare svuci halje, a nove obuci.
Lipo se naresi, krv tvoju probudi,
Priprav' štof i blaguj, što ti srce žudi.
Vesel' se, hval' Boga, nove tance pelji,
Glase ti donosim tvojoj drage želji.
Kê glase upitah [ovde ni moć 'zreći,
S kakvom željom čekah, što će glasonoš' reći].
Kê glase upitah, mir je, odgovori,
Sad Irene s poljom, Mars vlada u gori.
Stalno se pomiri Austrija Prusija,

*

I plača dostojna slavna Saksonija.
U Hubertsburg gradu [pod Saksona slidi],
Konferenca sede i traktat uglidi.
Hoću reć: zaglavi [nut božjega dara!],
I takov podpisa na petnajst febrara.[1]
S tim te Bog veseli. Artikule mira
Doznat ćeš, kad podpis potvrdi Bog, vira.
Po tom me spravoga iz srca poljubi,
I 'ze trk nadalje, da vrime negubi.

Tad se duša moja [kî će prociniti,
Radost i veselje, kô srce uhiti?],
Tad se duša moja diže 'z odra svoga,
Ovak' zabugari i sta hvalit Boga:
Bože Sabaote! o od mira Bože!
Koga moć, dobrota i mudrost sve može,
Kî kraljevsko srce nasred držiš dlana,
I tak'vo tvâ volja kud hoće naklanja.
Ti s ratom pohodi, hti grih pedepsati,
Po tom pomilova kako mila mati.
Razsrdjene krune opeta sjedini,
I hoti, krvavi da rat mir izmini.
Izmini, i puk tvoj po tvojoj ljubavi,
U pokoju sada svô vrime boravi.
Ovo j' dar od rata, kî ni kušal mine,
Nepozna mir i nezna prave dat mu cine.[2]
Ovo je dar veći od tvoje dobrote,
Neg' sve vitorije pred ovim dobite.

---

[1] 1763.
[2] Non conosce la pace, e non la stima, chi provato non ha la guerra prima.

Tebi anda hvala, tebi čast i dika,
Slava i poštenje od vika do vika.
Prim' uz hvalu srce, od zla puk izbavi,
Kugu i glad i mač u pustoš odpravi.
Austrijansku kuću razmnoži, uresi,
Da nje danci budu kot su na nebesi.[1]
Na tvû čast uzdrži prislavnu kraljicu.
Dok od srca vidi nakon dice dicu.
A rosi blagoslov vrh krune ereda,[2]
Da b' stigal vladanje deda i prededa.[3]

Metim tega vivat ugerska kraljica,
Mari - Terezija rimska cesarica.
Čestito rat pelja, čestito zaglavi,
Čestito mir poda svoj svojoj državi.
Vivat svom armadom i Laudon izviše,
I svak vitez, ki se istoj veran piše;
Cvala i vladala srićno gdi pribiva,
Potlam se krunila gdi se Bog uživa.
Amen.

Pax vobis.

Pax plenum virtutis opus, pax summa laborum.
Sydera pace vigent, consistunt terrea pace.

O perpetue pacis amator!
Dissipa gentes bella volentes.
Psal. 67. v. 31.

1 Baruch. Cap. I. v. 11.
2 Archiducem Josephum.
3 Caroli VI. et Leopoldi I., qui regnavit 47 annis.

Ljubitelju mira
Satari nemira.

Appendix.

Gratia coelitibus semper, qui dona tulere
Pacis, ut exurgant saecula fausta piis.

Domine!

Pace bonae voluntatis coronasti nos.
Tibi decus semper et in saecula.

Vila.

Rat otuji Bože mili,
S tim oprosti od nevolje,
Krunu mira svim udili,
Naimre kî su dobre volje.
Tebi slava, čast i dika,
Sad i vazda vavik vika.
Fiat, fiat.

Pro coronide epinicium augustae potentia, justitia, aeque atque pietate nitenti induperatrici reginae Hungariae

Io victoria! Io Paean! Io triumphe!

Vila.

Pristoji te ova slava,
O prislavna cesarice!
Nenavidost zaman plava,
Da prikine slave žice.
S ratom mirom na studiru,
Otegnut će slava miru.

Za dobro ju anda primi,
    O gospoje okrunjena!
Tašćom slavom jer nedimi,
    Iz istine j' izlivena.
Puna j' takaj dobre volje,
    Kad jabuke nije bolje.

Magna gloriae corona vincenti datur.
Ergo concludatur: reginae Mariae Theresiae.

CaVsa paCIs prIMarIa LaVDon *)

Najveći izrok mira
Laudonova vira.

O. A. M. D. G.

*) Velika slova, skupa sastavljena, sačinjavaju godinu utanačena mira MDCCLVVIII. (1763.) Op. izdavatelja.

TALIJANSKE I DRUGE

MANJE POZNATE RIEČI.

Armati (tal. armare): opremiti, oružati.
Art (tal. arte): umjetnost, zanat.
Artikul (tal. articolo): članak.
Asedij (tal. assedio): obsada.
At (tal. atto): čin, djelo.
Bagaj (tal. bagaglio): prtljaga.
Bahat: nadut, ohol, ponosit.
Batrivati: hrabriti, sokoliti, bodriti.
Batrivo: srčano, hrabro.
Beč: novac, pjenez.
Beteg: bolest, nemoć.
Boja (tal. boja): vješač, stratilac.
Bonaca (tal. bonaccia): tišina (morska).
Burdižati (tal. bordeggiare): brazditi, ševrdati.
Centar: središte, sredina.
Cera (tal. cera): obraz, lice, obličje.
Cić i ciću: sbog, poradi.
Cicisbejska (tal. cicisbea): namiguša, provijuša.
Dak: dakle.
Deputat (tal. deputato): odaslanik, poslanik.
Divica: sluškinja.
Dostati: dostignuti, steći.
Drage stine: drago kamenje, dragulje.
Duka (tal. duca): vodja, vojvoda.
Ekspedit: odpravak, odpremak.
Elektur: knez — izbornik (Kurfürst).

Ered (tal. erede): nasljednik, baštinik.
Fiskus: državna blagajna.
Fortica (tal. fortezza): tvrdjica.
Fortuna (tal. fortuna): morska oluja.
Furbarija (tal. furberia): lukavština, himba.
Fusta (tal. fusta): plav.
Ganjcati: gaziti, tlačiti.
Glida: vrsta, niz.
Glosiranje: tumačenje.
Gréšta (tal. agresto): nezrelo, ljuto grožđje.
Gušće: guštara, gušta.
Hal: nevolja, zlo.
Halakati: grajati, jaukati, vapiti, vikati.
Harta (tal. carta): karta.
Haubica: obica (Haubitze).
Hintov: kočija, karuce.
Hoć': hoćeš.
Hukati: jaukati, lelekati, cviliti.
Ideja (tal. idea): misao, namjera.
Imperij (tal. imperio): carevina, carstvo.
Inkvizit (tal. inquisito): obtuženik.
Ješka: meka, namama.
Kadija: sudac.
Kanat (tal. canto): pjevanje.
Kantat (tal. cantare): pjevati.
Kâri: kavge, svadnje.
Kari: tačke, dvokolice (Karren).
Katedral — crikva: stolna crkva.
Kermezinski: grimizni.
Klasti: metnuti, postaviti.

Kolur (tal. colore): boja, mast.
Koncept privrtiti: pomesti u računu.
Konferenca (tal. conferenza): viećanje, dogovor, sastanak.
Konfin (tal. confine): medja, granica.
Konoba: pivnica, podrum.
Kontrabant (tal. contrabbando): kriomština, zabranjevina.
Kordijal (tal. cordiale, njem. Herzstärkung): ljekovito pióe, što se osobito daje onomu, koji padne u nesviest, da bi došao k sebi.
Krupi: tuča, grad, led.
Kuntrada (tal. contrada): ulica, sokak.
Kvaderna (tal. quaderna): četvornica.
Kvarat (tal. quarto): četvrt.
Labura: sklopica, klonja (Vogelfalle).
Lampati (tal. lampare): sievati, blieskati.
Lega (tal. lega): savez.
Limb (tal. limbo): prvi pakao, predpakao.
Lotra: razsipnica.
Luj (tal. luglio): srpanj, juli.
Magnuće: mig, namig.
Malik: vrag.
Meritati (tal. meritare): zaslužiti.
Molja: molba, prošnja.
Municijon (tal. munizione); strelivo, prah i olovo.
Nastornik: neprijatelj, dušmanin.
Neć': nećeš.
Oblok; okno.
Oficij (tal. officio): služba božja.
Osilnost: sila, moć.
Osin: sjena.

Osor: osoran, oštar, tvrdokoran čovjek.
Osip: Josip.
Ostravljen: zabunjen, zabezeknut.
Ostunj: badava, zaman.
Pal: prvi čas srditosti.
Palac (tal. palazzo): palaća, dvor.
Paloš: sablja, mač.
Patenta (tal. patente): ukaz, povelja.
Patt (tal. patto): ugovor, pogodba, uvjet.
Pauka: bubanj, talambas.
Pem: Čeh.
Peštu dati: potući, razbiti.
Petit (tal. appetito): tek, volja k jelu.
Pića: hrana.
Pirun (tal. pirone): vilice, vile.
Poboj: poraz.
Pomp (tal. pompa): gizda, veleliepje, sjajnost.
Popri: prije.
Porat (tal. porto): pristanište, luka.
Poses (tal. possesso): posjed. posjedovanje.
Pošemeriti: poremetiti, pomrsiti.
Pozabiti: zaboraviti.
Požirav: proždrljiv.
Pratik (tal. pratico): vještak.
Pravit: kazivati, pripoviedati.
Praeceptor: učitelj.
Praetexta: haljina.
Preja: prije.
Prepozit: predstavnik.
Presidij (tal. presidio): posada.

Prikopitit: prevrnuti.
Procip: ptičarski procjep (Vogelkloben).
Prohibovati: zabranjivati.
Prova (tal. prova): dokaz.
Provan: prokušan, izkušan.
Pržun (tal. prigione): uza, tamnica, zatvor.
Publikat (tal. pubblicare): naviestiti, objaviti.
Pult: put, tielo.
Punat (tal. punto): stanovište.
Rabiti: raditi, djelati.
Rajniš: stotinjak, forint.
Reful (tal. rifolo): udar, fuk vjetra.
Respet (tal. rispetto): štovanje, počitanje.
Rezik (tal. risico): pogibelj, opasnost.
Ruta: trava mirisna.
Satvoriti; učiniti, napraviti.
Savirati; stezati se, stisnuti se.
Savriti: sleći se.
Sendeke: nakiti?
Sika (tal. secca): greben, pećina u moru.
Sinjal (tal. segnale): znak, znamenje.
Skopititi: preokrenuti, prevrnuti, promieniti.
Skrupul (tal. scrupolo): sumnja.
Skuriti: pretrpiti, prepatiti.
Sopra: stol.
Sploh: bez izbora, što dodje pod ruku.
Studira (lat. statera): mjerilo, natezalo (Schnellwage).
Suk (tal. succo): sok.
Sukurs: pomoć.
Sušpet (tal. sospetto): sumnja.

Šega: varka, lukavost.
Škale (tal. scalea): stube, stupajice.
Škina (tal. schiena): hrbat, križice.
Školj (tal. scoglio): ostrvo, otok.
Štanj (tal. stagno): čvrst.
Štat: čitati.
Štivra: daća, porez.
Štof: tkanina.
Šupa: suša (Schuppen).
Šuvar: pluta, pluto, plut.
Tanač vojske: vojno vieće.
Tarna: teška.
Teg: usjev, ljetina.
Termen (tal. termine): rok.
Testir: dopust, dozvola.
Tlaka: robota, posao bez plaće.
Trajst: trideset.
Traktat: ugovor, nagodba.
Trc: molj, moljac (Senjani kažu tarac.)
Truc: prkos
Trucati: prkositi.
Turan (tal. torre): visoka kula, tamnica.
Udilj: odmah, umah, mahom.
Ugliditi: poredati, narediti (vojsku).
Umidan (tal. umido): mokar, vlažan.
Umiti: znati, razumiti.
Ustruha: ukor ?
Užanca (tal. usanza): običaj, navada.
Užati (tal. usare): imati običaj, običavati.
Valja: vriednost, ciena.

Valovati: priznati.
Vapaj: vika, cika, vriska, graja.
Veli: veliki.
Vilajet: pokrajina.
Vistovito: očevidno, očito, bjelodano, jasno.
Vitorija (tal. vittoria): pobjeda, dobit.
Vonjati: mirisati.
Vrata od Koretana: Kärnthnerthor u Beču.
Vreda: brzo, hitro.
Zabugariti: zapjevati.
Zalce: zlo.
Zapac: zatvorenik, uznik.
Zapač: zapreka, zapona, prepona?
Zduplat: podvostručiti, udvostručiti.
Zoje (možda od tal. soja): svila.
Žariti: žeći, žgati, paliti, peći.
Žuberiti: cvrkutati, cvrčati.

Izpravci.

Strana	13.	redak	7.	mjesto	kojo	čitaj	kojoj.
„	18.	„	24.	„	srpnja	„	rujna.
„	46.	stih	21.	„	roda	„	rodi.
„	98.	„	1.	„	svakog	„	svakoga.
„	126.	„	18.	„	toga	„	tvoga.
„	150.	„	5.	„	pogiuu	„	poginu.
„	154.	„	16.	„	rabi	„	robi.

